2de vergadering

Woensdag 19 september 2007

Aanvang 10.15 uur

Voorzitter: Verbeet

Tegenwoordig zijn 146 leden, te weten:

Agema, Anker, Aptroot, Arib, Atsma, Azough, Van Baalen, Van Beek, Besselink, Bilder, Biskop, Blanksma-van den Heuvel, Blok, Van Bochove, Boekestijn, Van Bommel, Bosma, Bouchibti, Bouwmeester, Brinkman, Ten Broeke, Van der Burg, Van de Camp, Çörüz, Cramer, Crone, Van Dam, Depla, Dezentjé Hamming, Dibi, Tony van Dijck, Jasper van Dijk, Jan Jacob van Dijk, Van Dijken, Dijsselbloem, Duyvendak, Eijsink, Ferrier, Fritsma, Van Geel, Van Gennip, Van Gent, Gerkens, Van Gerven, Gesthuizen, Van Gijlswijk, Gill'ard, Graus, Griffith, Van Haersma Buma, Halsema, Van der Ham, Hamer, Haverkamp, Heerts, Heijnen, Hessels, Van Heugten, Van Hijum, Ten Hoopen, Irrgang, Jacobi, Jager, Jansen, Joldersma, Jonker, Kalma, Kant, Karabulut, Knops, Koopmans, Koppejan, Jules Kortenhorst, Roland Kortenhorst, Koşer Kaya, Kraneveldt-van der Veen, De Krom, Kuiken, Langkamp, Leerdam, Van Leeuwen, Leijten, Lempens, Luijben, Madlener, Marijnissen, Mastwijk, Van Miltenburg, Neppérus, De Nerée tot Babberich, Nicolaï, Omtzigt, Ormel, Ortega-Martijn, Ouwehand, De Pater-van der Meer, Pechtold, Peters, Polderman, Poppe, Van Raak, Remkes, Roefs, Roemer, De Rooij, De Roon, Rutte, Samsom, Schermers, Schinkelshoek, Schippers, Schreijer-Pierik, Slob, Smeets, Snijder-Hazelhoff, Spekman, Spies, Van der Staaij, Sterk, Tang, Teeven, Thieme, Tichelaar, Van Toorenburg, Ulenbelt, Van der Veen, Van Velzen, Vendrik, Verbeet, Verdonk, Vermeij, Vietsch, Van der Vlies, Voordewind, Vos, Jan de Vries, Van Vroonhoven-Kok, Waalkens, Weekers, Wiegman-van Meppelen Scheppink, Wilders, Willemse-van der Ploeg, De Wit, Wolbert, Wolfsen en Zijlstra,

en de heer Balkenende, minister-president, minister van Algemene Zaken, de heer Bos, viceminister-president, minister van Financiën, de heer Rouvoet, viceminister-president, minister voor Jeugd en Gezin, de heer Verhagen, minister van Buitenlandse Zaken, de heer Hirsch Ballin, minister van Justitie, mevrouw Ter Horst, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer Plasterk, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de heer Van Middelkoop, minister van Defensie, mevrouw Cramer, minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, de heer Eurlings, minister van Verkeer en Waterstaat, mevrouw Van der Hoeven, minister van Economische Zaken, mevrouw Verburg, minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de heer Donner, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer Klink, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de heer Koenders, minister voor Ontwikkelingssamenwerking, mevrouw Vogelaar, minister voor Wonen, Wijken en Integratie, de heer Timmermans, staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, mevrouw Albayrak, staatssecretaris van Justitie, mevrouw Bijleveld-Schouten, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegenthart, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Dijksma, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de heer De Jager, staatssecretaris van Financiën, de heer Van der Knaap, staatssecretaris van Defensie, mevrouw Huizinga-Heringa, staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, de heer Heemskerk, staatssecretaris van Economische Zaken, de heer Aboutaleb, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en mevrouw Bussemaker, staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede de heer De Rouwe zich heeft afgemeld.

Deze mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde zijn:
- **de algemene politieke beschouwingen naar aanleiding van de Miljoenennota voor het jaar 2008 (31200).**

De beraadslaging wordt geopend.

□

De heer **Marijnissen** (SP): Voorzitter. Nu, tien maanden na de verkiezingen van november vorig jaar, is er voor Kamer en kabinet geen ontsnappen meer aan. Vluchten kan niet meer. De tijd van beslissingen en actie is aangebroken. Het speelkwartier is voorbij. Gelukkig maar, want tien maanden is wel heel erg lang. Natuurlijk, het kabinet is het land in geweest en heeft zich gepresenteerd. Dat kostte 100 dagen en, zo bleek later, ook nog aardig wat duiten, € 750.000 voor een dagje Schokland met een beperkt aantal mensen, een bustoer voor minister Rouvoet en een kindertop voor € 365.000, en

een bustoer voor minister Vogelaar à raison van bijna € 600.000. In totaal heeft het kabinet meer dan 3 mln. uitgegeven aan promoactiviteiten. Het meeste geld is opgegaan aan vergoedingen voor adviesbureaus. Ik vraag de minister-president of hij dit allemaal achteraf ook niet wat overdreven vindt; al dat geld. Kijk naar de SP. Wij waren de hele zomer in de publiciteit, maar het heeft ons geen cent gekost. Leer daarvan! Het contact houden met de burger is een van de kernactiviteiten van politici. Waarom worden er dan van die dure bureaus ingehuurd en waarom wordt zoveel geld uitgegeven aan die promoactiviteiten?

Veel van de plannen van het kabinet zijn de afgelopen week al uitgebreid in het nieuws gekomen. De vraag dringt zich op welk adviesbureau de coördinatie van deze campagne heeft gedaan. Ik vraag de minister-president hoe dit dagelijks lekken van nieuwe plannetjes zich verhoudt tot de harde stellingname van het kabinet tegenover de Kamer toen zij vroeg tijdig te kunnen beschikken over de begrotingsstukken. Ik wil hier graag een voorstel doen. Presenteer de begrotingsstukken zodra ze klaar zijn. Van lekken kan dan geen sprake meer zijn en de Kamer heeft voldoende tijd om zich gedegen voor te bereiden. Ik weet het, dat is heel jammer voor de heer Frits Wester, maar het kabinet is van het lekken af en de Kamer heeft voldoende tijd om bijvoorbeeld te werken aan een goede tegenbegroting.

Onder het door het kabinet gekozen motto ''Samen werken, samen leven'' kunnen wij nu dan eindelijk aan de slag. Centraal bij onze beoordeling van de kabinetsplannen staat de vraag in hoeverre afstand wordt genomen van het neoliberale denken en handelen van de afgelopen jaren. Hoe legt het kabinet de verkiezingsuitslag uit en tot welke aanpassingen van beleid leidt dat? Ik ben ervan overtuigd dat het merendeel van de mensen – dat blijkt ook uit allerlei onderzoek – af wil van de excessen met de beloningen aan de top van het bedrijfsleven en de semipublieke en publieke sector, terwijl nog steeds 1 miljoen huishoudens op of net boven het minimum zitten. Mensen willen dat de overheid haar verantwoordelijkheid neemt voor de publieke sector en dus investeert in bijvoorbeeld zorg, onderwijs en openbaar vervoer. Mensen willen regels waar regels vereist zijn en dat regels worden verwijderd waar ze het fatsoenlijk functioneren in de weg staan en slechts een uiting zijn van het wantrouwen van bestuurders. Men wil meer gemeenschapszin in plaats van het doorgeslagen individualisme. Men wil de menselijke maat in plaats van instellingen die geen gezicht meer hebben, maar nog slechts een telefoon met een computer erachter. Het hoofd van de school moet zijn kinderen kennen. Ouderenzorg hoort niet de trekken van een fabriek te vertonen. Het succes van de SP op 22 november vorig jaar houdt sterk verband met de groeiende steun voor de opvattingen die ik net verwoordde.

Sommigen noemen deze standpunten extreem. Ik noem het helder aangeven wat je bedoelt als je zegt dat ons land menselijker en socialer moet worden. Sommigen noemen het conservatief als je het goede wilt behouden en niet meegaat in de neoliberale mode die vooral uit is op kortetermijnwinst in plaats van duidelijke doelen op middenlange termijn.

Het managementdenken is overal in opmars. Daarom zeggen sommigen dat je met je gezicht naar het verleden staat als je je inzet voor scholen zonder een overmaat aan protocollen, dossiers, vergaderingen, overlegmomenten, stappenplannen, verslagen en foutenanalyses.

Sommigen vinden het progressief om de ontslagbescherming te vervangen door het recht van werkgevers om naar believen werknemers te kunnen aannemen en ontslaan. Ik noem dat niet progressief, maar een stap terug in de tijd. Sommigen vinden het nationalistisch als je reserves uit tegenover de Europese grondwet omdat je vindt dat die de democratie uitholt en de nationale soevereiniteit. Iedereen is voor samenwerking in Europa, maar dat is iets anders dan een federaal Europa nastreven.

De globalisering en de internationale vrijhandel hebben voor veel mensen negatieve kanten. Als je daarvoor aandacht vraagt, sta je niet met de rug naar de wereld, integendeel. Je bent je bewust van het feit dat niet alle veranderingen verbeteringen zijn. De opbrengsten van de veranderingen vloeien veelal naar de multinationals en zij die het toch al goed hebben. Gewone mensen hier worden geconfronteerd met ontslag omdat hun bedrijf naar elders vertrekt en de vissers van het Victoriameer komen om van de honger of vanwege aids.

Wanneer je stelt dat gemeenschapszin ook in de moderne samenleving thuishoort, staat dat voor sommigen gelijk aan terugverlangen naar de spruitjeslucht van de jaren vijftig. Maar gemeenschapszin, solidariteit, lotsverbondenheid, altruïsme, fatsoenlijke omgangsvormen, maatschappelijke inzet en opofferingsgezindheid maken de samenleving als geheel menselijker en socialer en daarmee sterker. Ongeïnteresseerdheid, respectloosheid, de wegkijkcultuur, het egoïsme en het cynisme hebben ons niet veel verder geholpen, integendeel.

Proberen iets van sociale controle te krijgen omdat correctie soms nodig is en het gezag nu eenmaal niet altijd overal tegelijkertijd aanwezig kan zijn, heeft niets te maken met de burgerlijke bedomptheid van de jaren vijftig. Bij alle voetbalclubs waar het niet uit de hand loopt, blijken het altijd de supporters zelf te zijn die zorgen dat iedereen zich gedraagt.

Sommigen doen alsof je een goedprater van eerwraak bent of er blijkbaar geen bezwaar tegen hebt dat homo's in elkaar worden geslagen, als je stelt dat het contraproductief is voor de integratie en de participatie van minderheden als je mensen belachelijk maakt vanwege hun geloof. Zij doen net of je een verdediger bent van abjecte regimes als die in Iran en Saudi-Arabië als je het oneens bent met een verbod van de Koran.

Een Afrikaans spreekwoord zegt: ''Geef een hond een slechte naam en maak hem af.'' Het zal niet lukken ons land menselijker, socialer, duurzamer en sterker te maken als wij blijven hangen in clichés. Wij moeten eerlijk en met inachtneming van de waarden die wij delen en belangrijk vinden, zaken tot op de bodem uitzoeken, daaraan conclusies verbinden en genomen besluiten ook echt uitvoeren. Daarvoor zijn wijsheid en moed nodig.

Het CPB stelt in de macro-economische verkenningen dat ons land meedeint op de golven van de internationale economie. Dat betekent dat ook hier de economische groei groot is. Het gaat ons land voor de wind. De klacht dat de winsten van de bedrijven te laag zouden zijn omdat de arbeidsproductiviteit te laag zou zijn, wat de minister-president hier de afgelopen jaren vaak heeft verwoord, is gelukkig nagenoeg verstomd. Wij hebben

fantastische mogelijkheden als wij meer bereid zijn de samenhang der dingen te zien en ook te zien dat zaken zich ontwikkelen. De mens is een sociaal wezen. Dagelijks zetten mensen zich in voor anderen, op het werk en in hun vrije tijd. Daar komt de regering helemaal niet aan te pas. Dat gebeurt gewoon omdat de mens een sociaal wezen is. De regering kan wel helpen door haar werk onberispelijk te doen en ervoor te zorgen dat de mensen vertrouwen hebben in de regering en haar plannen. Verdere flexibilisering van de arbeidsmarkt – lees: het versoepelen van het ontslagrecht – doet dit vertrouwen zeker geen goed, evenmin als ouderen laten meebetalen aan de AOW. De enorme salarissen aan de top helpen ook niet echt. Het doorzetten van de onrechtvaardige, onbarmhartige keuringen in het kader van de WAO ook niet. Het blijven blokkeren van een parlementaire enquête naar de beweegredenen van het toenmalige kabinet om steun te geven aan de oorlog in Irak voedt juist het wantrouwen. Ook de berichten over slechte opleidingen op pabo's, universiteiten, roc's en vmbo-scholen, het studiehuis en sommige uitingen van ''het nieuwe leren'' laten het vertrouwen in de overheid afnemen. En als het slecht gaat met de economie, moeten de mensen op de nullijn worden gezet vanwege de bezuinigingen, terwijl het ook moet als het goed gaat met de economie, maar dan omdat wij moeten sparen. De mensen hebben niet het gevoel dat u het geld haalt waar het werkelijk zit, zo zeg ik tegen de minister-president.

Ik zou een eindeloze reeks van factoren kunnen noemen waardoor veel mensen het vertrouwen in de overheid verloren hebben. Ik zal dit niet doen, maar één belangrijke oorzaak wil ik nog wel noemen: de bureaucratie, de overbodige regeltjes, de protocollen, al het papier. Het wantrouwen dat daaruit spreekt, maakt mensen cynisch en op hun beurt wantrouwend jegens de overheid. De professionele autonomie en de beroepseer worden erdoor uitgehold, en daarmee de inzet voor en de zin in het werk. Maar vind ik het vertrouwen van mensen in de regering en in de politiek dan een doel op zichzelf? Nee, het is geen doel op zichzelf. Soms moet de regering iets doen, ook al stuit het aanvankelijk op onbegrip. Maar uiteindelijk moet een kabinet toch het vertrouwen van de bevolking verwerven door het te verdienen. Als dit kabinet een appel doet aan de mensen, als het een nieuw elan wil, als het zegt, geen 6 min-cultuur te willen, dan zal het er toch voor moeten zorgen dat het zelf minimaal een 8 scoort.

Of dit kabinet hierin zal slagen, zal de toekomst leren. Over een aantal plannen van het kabinet zijn wij verheugd, zoals over de Centra voor Jeugd en Gezin, de maatschappelijke stages voor leerlingen, de subsidie voor duurzame energie en het maximeren van de huurverhoging op het niveau van de inflatie, al zouden wij liever hebben gezien dat juist daarbij de nullijn was toegepast. Ook gaat de verdere liberalisering van de huurwoningmarkt niet door. Allemaal prima, maar het is de vraag of het land hierdoor zal opveren uit de bedomptheid die de vorige kabinetten hebben veroorzaakt. Dat is zeer de vraag, daarvoor wijkt het voorgestelde beleid te weinig af van dat van de vorige kabinetten-Balkenende. Er is geen koerswijziging of trendbreuk te bespeuren, er is veeleer sprake van aanpassingen op onderdelen, zoals de premier het zelf al een keer omschreef. Dit is niet voldoende om het nieuwe elan dat het kabinet zegt zo graag te willen, te doen ontbranden.

De niet aflatende berichten over de misstanden in de jeugdzorg, in het onderwijs en in het openbaar vervoer zorgen ervoor dat mensen zich vertwijfeld afvragen hoe dit allemaal kan. Nederland is een van de rijkste landen ter wereld, onze welvaart is in de afgelopen vijfentwintig jaar verdubbeld. Hoe kan het dan dat de publieke sector, datgene wat van ons allen is, er zo slecht bij staat? Waarom zijn de problemen niet tijdig onderkend? Waarom zijn er niet tijdig passende maatregelen genomen? Waarom was de horizon van de politiek blijkbaar vaak niet verder weg dan de volgend begroting of de volgende verkiezingen?

Onderwijs is bij uitstek iets van mens tot mens, maar de politiek heeft de scholen aangespoord om te fuseren. Nu hebben wij leerfabrieken, waar veel kinderen vrijwel anoniem verblijven. Wij hebben studiehuizen ingericht waarin geprobeerd wordt, de computer het werk van de leraar te laten overnemen. Wij hebben toegestaan dat het algemene niveau steeds lager werd. De salarissen van leerkrachten lopen fors achter bij de lonen in het bedrijfsleven. De werkdruk is hoog, de bureaucratie beknellend. Hoe kan deze negatieve trend omgebogen worden? Dit kan alleen als de politiek bereid is, de fouten toe te geven en te laten zien dat zij het vanaf vandaag echt anders wil. Zorg ervoor dat scholen overzichtelijke, veilige gemeenschappen worden waar men elkaar kent. Zorg voor mooie, intieme gebouwen. Zorg voor goede lonen en arbeidsvoorwaarden voor leerkrachten. Zorg ervoor dat overal kennisoverdracht centraal komt te staan. Zorg ervoor dat de gehanteerde didactiek hierop toegesneden is. Zorg ervoor dat leerkrachten bemoedigd worden in plaats van tegengewerkt door een overmaat aan regels en protocollen. Alleen dan kan men al die goed bedoelende en hard werkende mensen in het onderwijs meekrijgen om het elan te verkrijgen dat het kabinet zegt na te streven. Ik durf te wedden dat de Canadese onderwijsgoeroe die de staatssecretaris van Onderwijs heeft laten invliegen, hetzelfde zegt. Met andere woorden: je had hem dus ook thuis kunnen laten.

Hiervoor is zeker geld nodig en ook en vooral een wil, de wil om het onderwijs tot iets te maken waar wij allemaal trots op kunnen zijn. Wij hebben geen keus. De scholen worden bevolkt door de toekomst en het is onze dure plicht om alles voor het welzijn van onze kinderen te doen. Elk onderzoek wijst uit dat hoe hoger de genoten opleiding is, hoe sneller mensen werk vinden, hoe productiever en flexibeler mensen zijn, zelfs hoe gezonder zij zijn en hoe steviger mensen in het leven staan.

Mijn fractie is blij dat het belang van het kind steeds meer aandacht krijgt. Dat is lange tijd wel anders geweest. De overheid is echter niet klaar met de stelling dat de opvoeding van kinderen de verantwoordelijkheid van ouders is. Opvoeden is altijd een gedeelde verantwoordelijkheid geweest van de ouders, de omgeving en het onderwijs. Voor een goed resultaat zal iedereen zijn verantwoordelijkheid moeten nemen. In de gevallen waarin professionele hulp nodig is, zal de overheid moeten inspringen en moeten zorgen voor een adequate assistentie.

Helaas is daar nog steeds geen sprake van: lange wachtlijsten, nog steeds kinderen in gevangenissen terwijl zij niets misdaan hebben, maar wel hulp nodig hebben en een jeugdzorg waar de bureaucratie en de

protocollen belangrijker zijn geworden dan de kinderen om wie het gaat. Een kinderarts uit Leiden schreef in een ingezonden brief in de krant: ''in de jeugdzorg is nooit iemand verantwoordelijk''. Dat ligt echter niet aan de werkers in de jeugdzorg. Zij zijn van goede wil. Het ligt aan de structuur, de aanpak en de leiding. Ik ben van mening dat er een fijnmazig net van professionals moet komen om het lichamelijke en geestelijke welbevinden van kinderen te bewaken, aanwezig in elke buurt en op elke school. Dit is niet precies hetzelfde als wat het kabinet voorstaat met de centra voor jeugd en gezin. Ik heb helaas niet de tijd om daar verder op in te gaan. Er zijn nu veel organisaties en instanties die zich met kinderen bezighouden, te veel. Wij moeten streven naar uiteindelijk een organisatie, overal en altijd bereikbaar en beschikbaar, om het belang van het kind te behartigen, gevraagd of als het moet ongevraagd.

De van-mens-tot-mensbenadering, de menselijke maat zo u wilt, is het enige juiste antwoord op situaties waarin sprake is van ontmenselijkte verhoudingen, verhoudingen waarbij mensen klein gemaakt worden door instanties. Instanties helpen mensen niet, computers en antwoordapparaten ook niet. Mensen helpen mensen en instanties helpen dossiers. De arbeidsbemiddeling en de re-integratie moeten menselijker, meer op de menselijke maat. 90% van de beschikbare tijd moet gaan naar contact van mens tot mens. Dat geldt zeker ook voor de zorg. Het moet over de hele linie menselijker. Mijn fractie pleit onverminderd voor kleinschalige opvang van ouderen in de buurt, niet weg van het leven in grote onpersoonlijke tehuizen, maar middenin het leven kleinschalig in de buurt. Steeds meer instellingen slaan deze richting in, dit tot vreugde van de bewoners en hun familie. Een goed voorbeeld is de Wiekslag in Soest. De kosten, zoals je misschien niet zou verwachten, zijn niet per definitie hoger. Dat komt omdat het personeel alle taken van het ''gezin'' op zich neemt en er meer vrijwilligers uit de buurt en uit de familie bereid zijn om een handje te helpen.

Sprekend over menselijk en de menselijke maat, wil ik ook iets zeggen over de plannen van het kabinet met de AWBZ. Het kabinet wil 200 mln. bezuinigen op de begeleiding en ondersteuning van ouderen en zieken, op een keer een dagje eruit, een keer zelf je boodschappen kunnen doen en dergelijke. Ik vraag de minister-president of hij bij nader inzien eigenlijk ook niet vindt dat het wel een beetje naar en een beetje klein is om deze mensen hun grote klein pleziertje af te nemen?

Hetzelfde geldt voor de besparing op de aftrek van de belasting van ziektekosten voor ouderen en chronisch zieken. Mijn fractie heeft daar grote problemen mee en zal voorstellen doen om deze plannen te dwarsbomen.

Menselijker moet het ook in de thuiszorg. De Wet maatschappelijke ondersteuning en de marktwerking in de thuiszorg pakken op veel plaatsen desastreus uit, voor de cliënten en het personeel. De cliënten krijgen te maken met veel wisselingen en soms krijgen zij helemaal geen zorg meer en het personeel krijgt te maken met een lager loon en slechtere arbeidsvoorwaarden. Ik roep het kabinet op, een eind te maken aan deze vernietiging van een van de mooiste en meest nuttige vormen van zorg, individueel en aan huis. Een vorm van zorg die nog relatief goedkoop is wanneer wij beseffen dat veel van de mensen die erop aangewezen zijn anders naar een verzorgingshuis moeten.

Eigen bijdrage en no claim zijn ooit ingevoerd en weer afgeschaft. Nu komt het kabinet met iets anders: het eigen risico. Maar de bezwaren blijven. Ook bij dit plan betalen zieken weer voor gezonden. Mijn fractie vindt deze omgekeerde solidariteit niet sociaal. Het zal voor veel mensen een rib uit het lijf zijn wanneer zij op enig moment € 150 moeten ophoesten omdat zij medicijnen gebruiken. De SP-fractie legt zich niet neer bij dit plan.

Dat gaat zeker ook op voor de plannen van het kabinet met het ontslagrecht. Wat de kabinetten-Balkenende I, II en III met de VVD niet durfden, durft het kabinet-Balkenende IV wel: het verslechteren van de bescherming van werknemers tegen onredelijk ontslag. Vorig jaar zijn er in ons land zo'n honderdduizend mensen ontslagen. Met andere woorden: de sterke verhalen dat je met geen mogelijkheid van je personeel af kunt komen terwijl daar goede gronden voor zijn, zijn echt flauwekul. Als het aan het kabinet ligt, wordt de zogenaamde preventieve ontslagtoets door de rechter afgeschaft, wordt de vergoeding gemaximeerd en komen er meer mogelijkheden voor werkgevers, werknemers flexcontracten aan te bieden in situaties waarin zij nu een vast contract moeten aanbieden. Niet alleen de meerderheid van de bevolking is het hiermee oneens, maar ook verschillende organisaties van werkgevers en werknemers, en op heel goede gronden. Werknemers zijn geen wegwerpartikel, dus moeten zij ook niet zo behandeld worden. Werknemers en hun arbeidskracht zijn de waardevermeerderaars van elke onderneming of instelling. Zij hebben plichten maar ook rechten, bijvoorbeeld het recht beschermd te worden tegen willekeur van de kant van de werkgever. Wanneer werknemers het gevoel hebben permanent op de schopstoel te zitten, zal dat negatief uitpakken voor de waardering van de werknemer voor zijn werk en zijn werkgever. Het kabinet riskeert met dit plan dat het vertrouwen en de loyaliteit van de werknemers wegLekken. Het CPB heeft berekend dat de voorgestelde versoepeling hoegenaamd geen economisch voordeel oplevert. Ik ga de stelling aan dat het om de voornoemde reden macro-economisch juist nadeel zal opleveren. Al is het moeilijk een oorzakelijk verband aan te tonen, opmerkelijk is wel dat veel landen die het economisch goed doen ook een fatsoenlijke ontslagbescherming hebben.

Hoe het ook zij, uit een oogpunt van menselijkheid en beschaving heeft elke werknemer recht op een redelijke bescherming tegen ongegrond ontslag. Samen met de vakbeweging en anderen gaan wij ons daarvoor inzetten.

Een ander heet hangijzer is de vraag of ons land zijn militaire missie in Afghanistan na de afgesproken twee jaar moet verlengen. De vorige minister van Defensie, destijds verantwoordelijk voor de uitzending, heeft onlangs nog eens duidelijk gemaakt dat ons land twee jaar zou blijven en niet langer. De NAVO heeft dat aanvaard en de verantwoordelijkheid op zich genomen, voor aflossing te zorgen. Nu het ernaar uit ziet dat die aflossing niet wordt gevonden, wordt er op ons land druk uitgeoefend om langer te blijven. De fractie van de SP was als enige fractie destijds tegen de oorlog. Wij hadden daar toen goede gronden voor evenals inzake de oorlog tegen Irak. Wij geloven niet dat je een derdewereldland, dat economisch en maatschappelijk nog het meest lijkt op hoe wij er hier honderden jaren geleden voor stonden, door middel van bombardementen in een paar jaar onze visie op democratie en

mensenrechten kunt opleggen. Er bestaat een vreemde maakbaarheidparadox. Partijen en politici die als het over onze binnenlandse politieke vraagstukken gaat de maakbaarheid van de samenleving bestrijden, denken dat wij ver weg in het buitenland ingewikkelde en historisch beladen situaties wel naar onze hand kunnen zetten. Moraliteit, het besef van goed en kwaad, moet in de politiek. Het is zelfs essentieel, maar dat geldt ook voor het realiteitsbesef. Effectieve politiek berust op beide. Moraalpolitiek moet door de zeef van de realpolitik. Doen wij dat niet, dan kunnen wij wel eens het tegendeel bewerkstelligen van wat wij beogen. Ondanks de inzet van onze militairen die hun uiterste best doen om er iets van te maken, denkt mijn fractie dat de Uruzganmissie weinig kans van slagen heeft. Dat vonden wij en dat vinden wij nu nog veel sterker dan toen de Kamer besloot tot troepenzending naar Uruzgan. Kort en goed, mijn fractie zal tegen verlenging van de missie stemmen.

Het is misschien aardig om in dit verband een citaat te geven van de oud-directeur-generaal van de Europese Gemeenschap, de heer Wellenstein. Hij heeft een opinieartikel in NRC Handelsblad geschreven dat hij besloot met de volgende passage: De grenzeloze en ideeënloze War on Terror is geen substituut voor een strategie en heeft de VS al jammerlijk aan gezag doen inboeten. Zonder een echt gezamenlijke aanpak mag op Nederland geen wissel worden getrokken.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Ik ben onder de indruk van het feit dat de SP-fractie wederom een standpunt inneemt voordat alles bekend is. De fractie zegt: wij doen er niet meer aan mee, wij stoppen ermee. De heer Marijnissen zegt met stelligheid: er komen geen opvolgers voor de Nederlandse militairen. Graag hoor ik een onderbouwing van die stelling.

De heer **Marijnissen** (SP): Ik hoor en zie de worsteling. Ik hoor woordvoerders en andere mensen. Ik hoor dat het kabinet vergadert. Wij hebben als Nederland gezegd: wij gaan twee jaar naar Uruzgan. De heer Kamp, de vorige minister van Defensie, heeft dat onlangs nog heel duidelijk op zijn weblog vermeld en ook dat de NAVO daarmee heeft ingestemd. Al het rumoer dat de laatste tijd is ontstaat, heeft te maken met het feit dat het waarschijnlijk niet bij die twee jaar kan blijven, omdat men denkt dat er nog een rol voor Nederland zal zijn bij gebrek aan opvolger. Mocht de heer Tichelaar hier kunnen onthullen dat er inmiddels wel een opvolger is, dan nodig ik hem uit om dat te doen.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Mij valt in het betoog van de heer Marijnissen het volgende op, iets wat ik overigens ook van de SP-fractie verwacht. Nadat hij heeft gezegd dat het waarschijnlijk zo is dat, misschien zo is dat, dat er zijn geruchten van woordvoerders dat..., declameert: Wij zijn ertegen, wij gaan niet verder, in welke vorm dan ook. Ik was benieuwd naar zijn argumentatie. Die heeft hij dus niet. Het is een vooringenomen standpunt.

De heer **Marijnissen** (SP): Dat belooft wat de komende dagen. Ik kan hier werkelijk geen touw aan vastknopen. Wij zijn één brok consistentie. Dat is bij de heer Tichelaar wat ingewikkelder, maar bij ons niet. Wij hebben van het begin af aan deze oorlog, deze militaire interventie in Afghanistan afgewezen. De heer Tichelaar was daarvoor. Het is vrij logisch dat wij er nog steeds tegen zijn en dat wij dus ook tegen verlenging zijn. Dat is zo consistent als wat. Misschien kan de heer Tichelaar toelichten wat hij bedoelt.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Ik heb altijd buitengewoon veel respect voor de heer Marijnissen, ook als hij zijn visie beargumenteert. Ik moet zeggen, dat het mij heel erg tegenvalt dat die argumentatie totaal ontbreekt voor het besluit dat hij nu al heeft genomen voor als verlenging van de missie in de Kamer aan de orde is. Dat zegt mij zeer veel over hoe de SP-fractie aankijkt tegen internationale missies en dat schokt mij.

De heer **Marijnissen** (SP): Ik denk dat het nuttiger is als de heer Tichelaar ingaat op het dilemma dat ik hiervoor heb geschetst, namelijk dat je met de beste bedoelingen naar Afghanistan kunt gaan om het terrorisme te bestrijden, om de mensen daar te helpen enzovoorts, maar dat die inzet, hoe goed bedoeld ook, kan omslaan in zijn tegendeel op het moment dat militaire zaken de overhand krijgen. Dat is precies wat allerlei mensen zeggen die kritisch hebben nagedacht over dit soort processen in het verleden. Laten wij zeggen dat president Bush met de beste bedoelingen naar Irak is gegaan, dat hij daar democratie wilde brengen, maar kijk wat er is gebeurd. Het gaat er mij om dat je in moeilijke internationale vraagstukken weliswaar een motivatie kunt hebben vanuit het besef van goed en kwaad, maar dat er ook realiteitsbesef moet zijn en dat je je moet afvragen of je mensen door middel van militaire inzet daadwerkelijk kunt helpen. Als er één ding duidelijk is de afgelopen maanden, eigenlijk het afgelopen jaar, dan is het dat wij tot het inzicht moeten komen dat wat wij daar in Uruzgan doen vooral een vechtmissie moet worden genoemd en dat wij amper aan opbouw toekomen. Dat is toch waar?

De heer **Tichelaar** (PvdA): De argumenten komen nu. Ik verschil er met de heer Marijnissen over van mening. Ik wil het debat hierover graag in de Kamer voeren. Daarom betreur ik in hoge mate dat hij zonder enige argumentatie zegt: ik weet nu al wat wij doen, het gaat daar niet door, in welke vorm dan ook. Maar laten wij dat nu even laten rusten.

De heer **Marijnissen** (SP): Misschien...

De **voorzitter**: De heer Tichelaar is nog bezig aan zijn betoog.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Ik wilde u nog een vraag stellen over uw tegenbegroting. Ongetwijfeld komt u daar nog op terug, of niet?

De heer **Marijnissen** (SP): Volgens mij waren wij nu in debat over Afghanistan. U mag het best over de tegenbegroting hebben, maar ik wil wel graag even het punt Afghanistan afronden. Of gaat het ook hier over?

De heer **Tichelaar** (PvdA): Ja, ook!

De heer **Marijnissen** (SP): Ga dan uw gang!

De heer **Tichelaar** (PvdA): In uw tegenbegroting wilt u 600 mln. bezuinigen op Defensie. Vervolg uw betoog

over Afghanistan en leg uit welke relatie het ene heeft met het andere!

De heer **Marijnissen** (SP): Die relatie hoeft er niet noodzakelijkerwijs te liggen. Ik zei dat ik het punt van Afghanistan even wilde afmaken, want de volgende passage is dat wij de middelen die wij eventueel kunnen vrijspelen door de troepen niet in Uruzgan te laten liever in Noord-Afghanistan zouden willen inzetten of bijvoorbeeld in Kabul. U moet geen voorstelling van zaken maken alsof ons het lot van de Afghanen niet aan het hart zou gaan. Wel degelijk, maar ik denk dat het verstandiger is om in een land als Afghanistan te proberen te investeren in daadwerkelijke ontwikkeling. Dat kun je niet in een gebied waarin de Taliban beresterk is en waar je alleen maar bezig bent om de Taliban te bestrijden. Naar mijn idee kun je dat beter concentreren, bijvoorbeeld in Noord-Afghanistan of in Kabul waar het relatief rustig is en waar je langzamerhand kunt proberen om door middel van opbouw, ontwikkeling en scholing mensen in het zuiden te verleiden tot een andere aanpak. Er bestaat met andere woorden geen relatie tussen het bezuinigen op Defensie en Afghanistan.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Ik merk dat uw standpunt over Afghanistan zich nu al begint te wijzigen: het moet niet meer daar, maar elders.

De heer **Marijnissen** (SP): Neem mij niet kwalijk, maar dit was mijn volgende passage. U moet niet zeggen dat het zich wijzigt; u kunt het allemaal nalezen, het staat in mijn tekst.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Voorzitter. Volgens mij reageerde ik op het betoog van de heer Marijnissen tot dusver en hij maakt nu dat bruggetje dat het misschien niet daar moet, maar naar een ander deel van Afghanistan. Dat vind ik een nieuwe ontwikkeling in zijn standpuntbepaling, maar daar wil ik het nu niet over hebben. Mij gaat het om die 600 mln. Volgens mij weet hij toch wel wat de kosten zijn van een vredesmissie. Als hij nu een bezuiniging van 600 mln. op Defensie opneemt, hoe verhoudt zich dat dan tot toekomstige vredesmissies waar dan ook?

De heer **Marijnissen** (SP): Wij hebben nooit onder stoelen of banken gestoken dat het ambitieniveau van Nederland als het gaat om interventies in den vreemde best naar beneden kan worden bijgesteld. Dat klopt. De besparing van 600 mln. is vooral terug te voeren op besparingen op materieel. Ik kan u zo een overzicht geven van waar wij de bezuinigingen vandaan willen halen!

De heer **Slob** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik hoorde de heer Marijnissen zeggen dat de SP als enige tegen de oorlog was. Ik denk dat hij het misschien toch wat zorgvuldiger zou moeten formuleren, want volgens mij zijn alle fracties tegen oorlog. De vraag was natuurlijk welke bijdrage Nederland in Afghanistan zou moeten leveren. Nederland heeft daarvoor verantwoordelijkheid genomen en ook mijn fractie stond daar volledig achter. Het debat over een eventuele verlenging zal pas gevoerd kunnen worden als het kabinet een besluit heeft genomen. Zo werkt dat. De regering regeert, de Kamer controleert en het moet ook in die volgorde gebeuren. Ik heb wel een vraag. Als wij nu eens kijken naar wat er in Afghanistan gebeurt, ondanks de problemen die er zijn. Wij zien dat het werken aan mensenrechten een belangrijke plaats heeft gekregen. Wij zien dat de afgelopen jaren zo'n 2 à 3 miljoen meisjes eindelijk naar school konden gaan, mede door de bijdrage die ook vanuit Nederland in Afghanistan is geleverd. Hoe waardeert de heer Marijnissen dat? Hoe ziet hij onze verantwoordelijkheid als het om dit soort zaken gaat?

De heer **Marijnissen** (SP): Die zie ik wel degelijk. De SP is altijd groot voorstander geweest van ontwikkelingssamenwerking, is altijd een groot voorstander geweest van eerlijke handel en van structurele maatregelen om de handel en met name de financiering eerlijker te maken, zodat mensen op de wereldmarkt eindelijk het geld voor hun producten krijgen wat zij verdienen. Natuurlijk gaan mensenrechten ons aan het hart. Dat is een rode draad in de inzet van de SP zo lang ze bestaat. Ik weet niet wat uw standpunt toen was, maar bij ons gaat het al terug naar de apartheid in Zuid-Afrika waartegen wij ons samen met het ANC hebben verzet. Daar mag geen twijfel over bestaan. Ik heb net toegelicht dat wij Afghanistan niet de rug willen toekeren, maar wij denken dat het niet verstandig is om de nadruk te leggen op het uitzenden van militairen waar het uitzenden van mensen die aan de ontwikkeling kunnen bijdragen veel beter zou zijn. Ik heb toegegeven dat dit niet in het zuiden kan, want natuurlijk is er veiligheid nodig om iets aan ontwikkeling te kunnen doen, maar ik denk dat het niet verstandig is om juist in het gebied van Uruzgan – mede gelet op de open grens met Pakistan – met militairen te blijven zitten die eigenlijk vooral bezig moeten zijn met hun eigen veiligheid en dientengevolge vaak op de eigen compound moeten blijven.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik denk dat de SP te voorbarig is om nu al de deur dicht te doen, terwijl de discussie nog moet worden gevoerd. Als die discussie wordt gevoerd, zou het mooi zijn als de SP meeweegt dat de bevolking het juist als een verademing heeft ervaren dat er nu meer ruimte komt, en dat men de vredesmissie waardeert vanwege de inzet van de afgelopen jaren. Dit biedt juist ruimte om de mensenrechten daar te respecteren en weer op te bouwen, waar ze de laatste tijd helemaal weggestopt waren.

De heer **Marijnissen** (SP): Die inschatting kun je maken. We hebben dat nu een jaar gedaan in Uruzgan, we gaan het nog een jaar doen, maar ik ben er niet zo optimistisch over dat het daadwerkelijk iets oplevert. Ik denk dat het veel oorlog en dus ook menselijk leed oplevert en dat het effectiever is om de aandacht en de financiën die wij ervoor ter beschikking stellen, te concentreren in het noorden van Afghanistan.

Nu Europa. Terwijl het gevecht tussen de federalisten en realisten nog steeds voortwoedt, wil ik graag van de minister-president weten wat het kabinet vindt van een nieuw referendum over de nieuwe plannen voor Europa. Het lijkt mij dat je, wanneer je hebt besloten om de bevolking het laatste woord te geven en de uitkomst je niet bevalt, niet kunt besluiten om de bevolking toch maar weer niet te raadplegen. Naar aanleiding van de aanpassingen in de grondwet die tot stand zijn gekomen dankzij het twee derde deel van de bevolking dat in 2005 nee zei, schijnt het jakamp aan vastberadenheid te

hebben gewonnen. Dus ik zou zeggen: wat let u, laten we snel een referendum organiseren; dat is goed voor het democratisch gehalte van het besluit en goed voor de kennis van de mensen van Europa en de Europese Unie.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Ik heb uw opmerkingen aan het adres van het kabinet over het referendum gehoord. Wil de SP ook een oordeel geven over het laatste onderhandelingsresultaat, los van de vraag aan wie je dat wel of niet moet voorleggen? Ik ben daar wel benieuwd naar.

De heer **Marijnissen** (SP): Wij hebben deelgenomen aan het debat naar aanleiding van de akkoorden, volgens mij in Brussel gesloten, en ons standpunt verkondigd: wij zijn van mening dat er nog te veel grondwettelijke zaken in de nieuwe afspraken zitten; dat er nog te veel wordt besloten om het vetorecht van een bepaald land in een bepaalde situatie niet te hanteren; er komt een vaste voorzitter en daar zijn wij niet zo'n voorstander van; er komt een minister van buitenlandse zaken, die wel weer anders moet gaan heten, maar daar zijn wij ook geen voorstander van. Eh, sorry?

De **voorzitter**: Nee, de bewindslieden in vak-K moeten niet gaan souffleren.

De heer **Marijnissen** (SP): Maar de heer Verhagen wilde mij helpen; hij wilde mij souffleren, het was goed-bedoeld.

De **voorzitter**: Dat weet ik en wij willen u allemáál helpen, maar...

De heer **Marijnissen** (SP): Nou, daar ben ik niet zo zeker van! Pas ervoor op, zei mijn moeder altijd.

Maar zonder gekheid: dat zijn onze bezwaren. Wij zullen dan ook te zijner tijd ons advies aan de bevolking geven, mits de PvdA natuurlijk bereid is om samen met ons voor dat referendum te zorgen. Misschien kan de heer Tichelaar dat meteen hier even duidelijk maken?

De heer **Tichelaar** (PvdA): Voor de SP zit er dus geen enkel belangrijk verschil tussen toen het verdrag was uitonderhandeld, het referendum kwam en het antwoord van de Nederlandse bevolking nee was, en hetgeen er nu ligt. De heer Marijnissen zegt: dat is window dressing.

De heer **Marijnissen** (SP): Nee, dat zeg ik niet, dan heeft u mij toch verkeerd begrepen. Ik heb me daarnet niet uitgelaten over het verschil. Het verschil is wel degelijk substantieel. Daarom ben ik ook zo ontzettend blij dat wij in het neekamp zaten, want daarmee hebben wij dat bereikt, samen met die twee derde van de Nederlandse bevolking. Dat is absoluut een applausje waard! Daarmee is er ook een onderhandelingspositie gekomen voor de heer Balkenende en de heer Timmermans. Die laatste was, zoals bekend, zeer ontdaan vanwege die uitslag. Hij is daarna heel lang gaan fietsen in Zuid-Limburg – dat las ik in een interview met hem – en kwam toen tot het inzicht dat niet hij gelijk had, maar die twee derde van de bevolking. Dat iemand dit zo ruiterlijk toegeeft, kan ik zeer appreciëren. Maar er is een substantieel verschil tussen de grondwet van destijds en hetgeen er nu ligt. Dat is door de bank genomen een verbetering, maar wat ik u eerder antwoordde, blijft desalniettemin staan.

Wat zijn interrupties toch heerlijk: je krijgt tijd om uit te leggen. Maar de heer Tichelaar heeft niet gezegd of hij voor of tegen het referendum is.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Dat doe ik straks in mijn eigen termijn.

De heer **Marijnissen** (SP): Dan vraag ik het u nog wel even.

Menselijker en socialer: die kant moet het op met de politiek in ons land. Dat was naar mijn indruk de boodschap van de kiezer op 22 november van het vorig jaar. Die boodschap valt echter niet te rijmen met feit dat het kabinet hoegenaamd niets doet aan de bestrijding van de armoede.

Het is in het licht van het zakkenvullen aan de top onverdraaglijk dat het kabinet op dit punt geen lef toont. Dat is laf als wij het afzetten tegen de uitspraken in de verkiezingscampagne. De economie draait als een tierelier en daarom is het onaanvaardbaar dat er weer tegen ouderen en gehandicapten wordt gezegd: helaas, maar ook dit jaar zit er weer bijna niets voor u in het vat. Mijn fractie is voor koopkrachtverbetering voor de mensen die van een minimuminkomen moeten leven. Deze gezinnen en vooral de kinderen van die gezinnen doen wij veel tekort. Daaraan moet iets worden gedaan.

Mijn fractie is voor het aanpakken van de exhibitionistische, exorbitante zelfverrijking aan de top van het bedrijfsleven en in de publieke en semipublieke sector. Daarom heeft mijn fractie een vijfpuntenplan opgesteld met als doel deze dames en heren wat beschaving bij te brengen.

1. De prestatiebeloning in de vorm van bonussen, aandelen en opties wordt afgeschaft.
2. Er komt een morele koppeling tussen de lonen aan de top en de rest van de organisatie door ook de topsalarissen onder te brengen in de cao.
3. De ondernemingsraad krijgt instemmingsrecht voor de beloning van de top.
4. De 30%-regeling voor buitenlandse werknemers wordt beperkt tot € 70.000.
5. De kosten voor salarissen boven het salaris van de minister-president mogen niet worden afgetrokken van de vennootschapsbelasting.

Ik doe dus vijf voorstellen en niemand kan dan ook meer zeggen dat het niet mogelijk is om de top aan te pakken. Het kan dus wél. Overigens heeft de FNV ook voorstellen gedaan die hierbij betrokken kunnen worden en komt de PvdA-fractie eveneens met voorstellen. Straks liggen er zoveel voorstellen dat de minister van Financiën en zeker de minister van Sociale Zaken niet meer kunnen zeggen: wij kunnen helemaal niets doen. Toen minister Donner dit vorige week zei, voegde hij daaraan overigens toe dat hij dat ook helemaal niet wilde. Dat is precies de crux van dit politieke debat over de topsalarissen. Ik hoop dat wij hierover in de algemene beschouwingen duidelijkheid krijgen.

Ik vind dat wij hieraan echt iets moeten doen, want als iets mensen cynisch maakt, zijn het wel politici die zeggen dat die beloningen niet kunnen worden aangepakt, maar dat het wel immorele zelfverrijking is. Die mensen zien natuurlijk ook dat de armoede niet wordt opgelost en dat de middeninkomens er niet op vooruitgaan, terwijl mensen met topinkomens er fors op

vooruitgaan. Die mensen zien ook dat de politiek zelfverrijking veroordeelt, maar niets doet. De mate waarin deze regering de top en de basis dichter bij elkaar weet te brengen, is medebepalend voor het vertrouwen dat zij geniet onder de bevolking. Ik hoor hierop dan ook graag een reactie van de minister-president.

Voorzitter. Wat zie ik nu? Heb ik echt nog maar 59 seconden? Ik heb nog heel veel te zeggen.

De **voorzitter**: En u kon nog wel zoveel kwijt in de interrupties. U hebt echt bijna dertig minuten gesproken.

De heer **Marijnissen** (SP): Voorzitter. Ik kom met het oog op de tijd later terug op de aanpak van de probleemwijken en de financiering daarvan. Ik wil het kabinet namelijk ook een compliment maken en wel voor zijn ambitieuze klimaatdoelstellingen. Het kabinet wil dat de uitstoot van broeikasgassen in 2020 30% lager is en dat van onze energiebehoefte 16% duurzaam wordt opgewekt. Verder is het het streven om een energiebesparing van 2% per jaar te realiseren. Mijn fractie steunt die ambitie, maar sinds juni weten wij dat het kabinet van plan is om de bouw van vijf nieuwe kolencentrales toe te staan. Ter verdediging wordt aangevoerd dat deze centrales deels verouderde kolencapaciteit en de import van de Duitse bruinkoolstroom moeten vervangen. Maar er is geen enkele zekerheid dat dit ook daadwerkelijk gaat gebeuren. Is het kabinet bereid om de vergunningverlening afhankelijk te stellen van het buiten gebruik stellen van verouderde kolencapaciteit?

Het milieuvraagstuk is een mondiaal probleem dat niet kan worden opgelost zonder solidariteit in tijd en plaats, solidariteit met toekomstige generaties en solidariteit met mensen die zich niet de relatieve luxe van milieuzorgen kunnen permitteren, omdat ze zijn veroordeeld tot een dagelijkse strijd om het bestaan. Succesvol milieubeleid vereist bijgevolg goede, indringende informatie en voorlichting, alsmede solidair denken en handelen. Omwille van de tijd stip ik een aantal zaken kort aan.

Wij moeten absoluut de verrommeling van ons landschap tegengaan. Mijn fractie pleit voor meer nationale regie. Uitbreiding en verbetering van het openbaar vervoer is hard nodig. Laten wij stoppen met de marktwerking in het stads- en streekvervoer.

Op justitieel terrein wil mijn fractie meer aandacht voor de veiligheid in de wijken. Daarom reserveren wij extra geld voor wijkagenten, de rechterlijke macht en de reclassering. Wij vorderen te langzaam op het gebied van het integratie- en participatievraagstuk. Ik pleit dus wederom voor voldoende goede taallessen, werk voor jongeren en een niet aflatende strijd tegen een nog altijd groeiende segregatie; de fysieke scheiding van autochtoon en allochtoon in de wijk en op school.

Naar mijn overtuiging heeft het kabinet met de toer van honderd dagen momentum verloren. Velen vragen zich af: waarom horen of zien wij zo weinig van het kabinet? Vaak hoor ik: vanaf de val van het vorige kabinet, ruim een jaar geleden, wordt het land niet meer geregeerd. Daarom is het goed dat wij nu daadwerkelijk aan de slag kunnen. Elk kabinet hoort in den beginne te kunnen rekenen op het politieke vertrouwen van de Kamer. Mijn fractie is het, zoals gezegd, op onderdelen met het kabinet eens, maar wat overheerst is toch de teleurstelling. Teleurstelling over de slappe manier waarop de sociale tweedeling wordt aangepakt en over de twijfelachtige, niet-doortastende manier waarop het kabinet de wederopbouw van de publieke sector ter hand neemt. Ook is er teleurstelling over de gemiste kans om ons land nieuwe hoop en nieuw elan te geven met een frisse start van een nieuw beleid, gebaseerd op de wens om ons land menselijker en socialer te maken.

Zoals men van ons gewend is, kan het kabinet rekenen op een kritische, maar constructieve houding van de SP-fractie. Waar het kabinet het verdient, zullen wij het prijzen, en waar het kabinet het verdient zullen wij het bekritiseren. Eén ding staat vast: dit kabinet heeft een heel sterke oppositie nodig, vanaf de linkerkant welteverstaan.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Ik vind het altijd goed dat fracties met een tegenbegroting komen. Ik heb begrepen dat de SP-fractie dit heeft gedaan, en daarover wil ik een aantal opmerkingen maken. De heer Marijnissen begint er zelf niet over; ik weet niet waarom niet.

De heer **Marijnissen** (SP): Is dat een vraag aan mij?

De heer **Tichelaar** (PvdA): Misschien had u er geen tijd voor?

De heer **Marijnissen** (SP): Ik ken de debatten over tegenbegrotingen. De VVD-fractie heeft er ook een, evenals de fractie van D66. Een tegenbegroting moet een fractie opstellen, als zij daartoe in staat is, om duidelijk te maken hoe het inderdaad anders kan. Ik hoop echter dat wij hier geen discussie gaan voeren over ditjes en datjes, zusjes en zo'tjes. Het gaat om de grote lijnen. De Kamer kan van mij alles krijgen, maar als wij alle kijkers die het politieke debat volgen willen wegjagen, moeten wij het op die manier aanpakken. Ik vind alles goed.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Misschien gaan de kijkers een keer anders tegen de SP aankijken, als zij uw tegenbegroting zien.

De heer **Marijnissen** (SP): Er zijn nog heel veel mensen die wij kunnen overtuigen om ook bij de SP te komen. Dat lukt ons overigens vrij aardig.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Ik stel een aantal vragen, die u met ja of nee kunt beantwoorden.

De heer **Marijnissen** (SP): Ik ga over mijn eigen antwoorden.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Vraag één kunt u met ja of nee beantwoorden. Staat er in uw plan dat u voor de afschaffing van de zorgtoeslag bent?

De heer **Marijnissen** (SP): Ja. Maar daar wil ik even...

De heer **Tichelaar** (PvdA): Neen, neen, u mag antwoord geven, maar ik stel de vragen.

De **voorzitter**: En ik bepaal hoe lang het allemaal duurt. De heer Tichelaar stelt zijn vragen en de heer Marijnissen probeert zo beknopt mogelijk te antwoorden, zodat wij een redelijke dagindeling aanhouden.

Het woord is aan de heer Tichelaar.

Marijnissen

De heer **Marijnissen** (SP): Hier maak ik bezwaar tegen. Ik wil een toelichting geven op mijn antwoord.

De **voorzitter**: Goed dan, mijnheer Tichelaar, de heer Marijnissen wil nog even een toelichting geven.

De heer **Marijnissen** (SP): Wat zullen wij nu krijgen? Dat is geen gunst, maar in een eerlijk en fair debat de normaalste zaak van de wereld. Het antwoord op de eerste vraag is dus: ja. Maar als de heer Tichelaar goed heeft gelezen, weet hij dat daar tegenover staat dat wij willen doen wat ook in zijn verkiezingsprogramma stond, namelijk de premie voor de ziektekostenverzekering weer inkomensafhankelijk maken. De nominale premie willen wij fors verlagen tot € 400 à € 500. Dat moet er wel bij gezegd worden.

Wat wilt u eigenlijk met uw eerste vraag?

De heer **Tichelaar** (PvdA): Daar ga ik zelf over.

Er ligt een voorstel van het kabinet voor aftrek van de pensioenpremies bij een salaris dat hoger is dan € 185.000. Heb ik begrepen dat u dat verlaagt tot € 45.000?

De heer **Marijnissen** (SP): Ja.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Dan heb ik nog een aantal vragen over de dekking. Re-integratie: 350 mln. bezuiniging?

De heer **Marijnissen** (SP): Ja. Mag ik daar even een toelichting op geven?

De **voorzitter**: Ja. Ga uw gang.

De heer **Marijnissen** (SP): Een van de putjes van de overheidsfinanciën is de re-integratiesector. Wij weten als fractie heel erg goed hoeveel geld er in de re-integratie wegloopt. Ik snap werkelijk niet dat de Kamer er niet toe kan besluiten om die sector te saneren. Er wordt daar ontzettend veel geld over de balk gegooid aan overbodige cursussen, aan ditjes en datjes, aan een hele hoop onzin, en het zijn alleen de re-integratiebedrijven die er – zoals wij het nu georganiseerd hebben – beter van worden.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Dank u wel. Defensie: 600 mln. Daar hebt u antwoord op gegeven. En ten slotte de wegen: 200 mln. Klopt dat?

De heer **Marijnissen** (SP): Ja.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Oké. Ik dank u voor uw antwoord.

De heer **Marijnissen** (SP): Nou. Ik had pittigere vragen verwacht.

□

De heer **Van Geel** (CDA): Voorzitter. Ook al zouden wij het op basis van een aantal krantenkoppen van de laatste dagen niet willen geloven, maar het gaat goed met dit land. Dat merk je op straat, dat merk je om je heen en ook het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) benoemt het in de Sociale Staat van Nederland: een trend van ontspanning en een groeiende tevredenheid. Er zijn meer mensen aan het werk, waaronder meer vrouwen en meer ouderen. 82% van de Nederlanders geeft aan gelukkig te zijn, mensen zijn positief over de toekomst. 1,4 miljoen mensen staan klaar voor een ziek of gehandicapt familielid, een vriend of bekende. Het aantal mensen dat zich wel eens onveilig voelt, is met 22% nog nooit zo laag geweest. Ik hoor u denken: Van Geel, dat is toch niet het hele verhaal? En terecht, want het is niet het hele verhaal.

Er zijn ook schaduwzijden, ontwikkelingen in de samenleving die aandacht en zorg verdienen. Laat ik er twee aanstippen. Mensen zoeken naar zekerheden, willen hun positie borgen. Overal in het land merk ik deze gevoelens op en ze zijn begrijpelijk, maar stilstand is achteruitgang. Nederland vergrijst, het aardgas raakt op, China en India groeien en groeien en als alle opkomende economieën zoveel grondstoffen en energie gaan gebruiken als wij, dan hebben wij niet één aarde nodig, maar drie. Deze ontwikkelingen vereisen een antwoord. Wij kunnen niet afwachten en de kop in het zand steken. Willen wij onze goede uitgangspositie behouden op economisch, maar ook op sociaal gebied, dan zullen wij actie moeten ondernemen. Geen stilstand, maar vooruitgang. De kabinetten-Balkenende hebben ervoor gezorgd dat het goed gaat met Nederland. Niets doen was toen geen optie, en is dat nu ook niet. Het kabinet bouwt terecht voort op de weg die is ingezet en zoals ik zo-even begrepen heb, is ook de heer Marijnissen het met deze analyse eens. Sociaal financieel beleid, solide financieel beleid, het uitvoeren van de Nota Mobiliteit, de aanpak van de administratieve lasten.

Er is nog een andere zorg: polarisatie, verruwing en vervlakking in de samenleving. Wij zien polarisatie en verruwing in taalgebruik en in omgangsvormen, op straat, in voetbalstadions en in het parlement. Het ergste is dat velen er uiteindelijk hun schouders over ophalen, zich terugtrekken in hun eigen gelijk, vervlakking en desinteresse. De politiek moet zich deze zaken aantrekken, niet het gezicht ervan afwenden. Voor de CDA-fractie ligt de oplossing niet in het ontkennen van deze problemen, niet in de toename van overheidsbemoeienis en niet in ongelimiteerde marktwerking. Hoewel er geen eenvoudige oplossingen zijn, zijn er steeds wel twee elementen van groot belang: openheid en helderheid en het binden van mensen.

Allereerst die openheid. Polariseren op zich hoeft niet slecht te zijn, als je het gebruikt om aan te tonen waar je staat. Om bruggen te bouwen, heb je immers sterke oevers nodig. Polarisatie mag echter geen doel op zich zijn. Leven is een kwestie van geven en nemen, thuis, op kantoor en in de politiek. In de CDA-filosofie staat die bindende kracht centraal. Iedereen dient als lid van de samenleving betrokkenheid te tonen. De centrumzoekende krachten worden ondersteund, niet de centrumvliedende krachten. Wij zullen de voorstellen van het kabinet beoordelen op een bijdrage aan het versterken van die bindende krachten, het slaan van bruggen en het versterken van de samenleving.

Binding met toekomstige generaties betekent dat wij geen rekeningen moeten doorschuiven, maar nu de schuld moeten aflossen, nu de economie moeten versterken, nu moeten sparen en nu, zoals dat de laatste dagen heet, het dak moeten repareren, omdat nu de zon schijnt. Om maar met de deur in huis te vallen: het CDA vindt dat het kabinet een goed financieel beleid voert. De

staatsschuld daalt tot een niveau dat in dertig jaar niet is bereikt. De komende jaren wordt 21 mld. afgelost. Alle begrotingen van dit kabinet zullen een overschot kennen. Een unieke reeks.

De heer **Rutte** (VVD): Voorzitter. De heer Van Geel heeft het over het financieel beleid van het kabinet. Wat is zijn reactie op de snoeiharde kritiek van de Raad van State? De Raad van State zegt dat de meevallers in 2008 allemaal worden gebruikt om het tekort enigszins af te bouwen. Dat is niets structureels. Wat is verder de reactie van de heer Van Geel op de stelling van het Centraal Planbureau dat in 2011 de situatie met de rijksfinanciën zo is als die ook zou zijn als er helemaal geen kabinet was geweest? Het zegt dus met andere woorden dat dit kabinet helemaal niets aan de staatsschuld doet. Als dit kabinet er niet was, zou die op hetzelfde niveau uitkomen. Intussen is het er wel en verhoogt het de lasten en de uitgaven enorm en verlaagt het de koopkracht van mensen.

De heer **Van Geel** (CDA): Een advies van de Raad van State dat niet zeer kritisch is, heb ik nog nooit van mijn leven gezien. Het is zijn taak om het kabinet scherp te houden. Daar is niets mis mee. Het kabinet heeft politieke keuzes gemaakt. Daarbij is gezocht naar een goede balans tussen schuldaflossing, extra investeringen in de samenleving en koopkracht. Mijn fractie vindt dat die balans redelijk, evenwichtig, solide en ook sociaal is.

De heer **Rutte** (VVD): Ik weet niet wat uw definitie van snoeiharde kritiek is, maar als ik van de Raad van State een stuk krijg waarin staat dat de cijfers die het kabinet presenteert en de saldoverbetering die in de Miljoenennota staat, te danken zijn aan de sterk toenemende aardgasbaten, de gunstige conjunctuur, dus gewoon de economie en de aanzienlijke lastenverzwaring, dan vat ik dat op als snoeiharde kritiek. Dit kabinet voert geen degelijk begrotingsbeleid; het neemt juist grote risico's met de rijksbegroting.

De heer **Van Geel** (CDA): De toenemende aardgasbaten worden niet opgesoupeerd, maar bewust gebruikt om onze schulden af te lossen. Dat is buitengewoon verstandig beleid. Er zijn jaren geweest dat dit bejubeld werd. Wij hebben met elkaar goed afgesproken dat die zouden worden benut voor het aflossen van de staatsschuld. Wij kiezen voor het aflossen van schulden. Daarom zijn de lastenverzwaringen noodzakelijk, maar daar staan evenveel lastenverlichtingen tegenover. Deze constatering is fair in een fair debat. Dit wordt de afgelopen dagen continu vergeten, ook in de publiciteit.

De heer **Rutte** (VVD): Mijnheer Van Geel, ik stel vast dat u de kritiek van de Raad van State onderschrijft en dat u inderdaad aangeeft en toegeeft dat het kabinet geen eigenstandig beleid voert, maar slechts de lasten aan het verzwaren is – als je dat al beleid kan noemen – en de aardgasbaten aan het opsouperen is.

De heer **Van Geel** (CDA): Dat is toch beleid? Dat is een bewuste keuze!

De heer **Rutte** (VVD): Lekker beleid is dat. U gaat de burger confronteren met koopkrachtdaling, met een regering die haar financieel beleid op eenmalige meevallers baseert. U durft glashard te beweren dat dit solide financieel beleid is, u die in de afgelopen jaren met de VVD een solide beleid hebt gevoerd. Dit is bouwen op drijfzand, mijnheer Van Geel.

De heer **Van Geel** (CDA): Vier jaar lang een begrotingsoverschot presenteren is uniek. Een dergelijke reeks heeft geen enkel kabinet in de afgelopen jaren bereikt. Wat is er onsolide aan om 31 mld. te steken in de aflossing van de staatsschuld, inderdaad met veel aardgasbaten? Dit is buitengewoon solide beleid. In het geschetste raamwerk accepteren wij de balans die is gezocht tussen schuld, de lastenverzwaringen en de koopkracht in de komende jaren. Wij vinden dat een eerlijke, faire balans.

De heer **Wilders** (PVV): De heer Rutte heeft het over kritiek van de Raad van State en het Centraal Planbureau. Ik heb het over kritiek van de gewone burger, de normale, hardwerkende man in het land. Die vindt dat u zich dood moet schamen, mijnheer van Geel. Waarom? Omdat u in een tijd van economische voorspoed de lasten met miljarden, 7 mld. verhoogt. Waarvoor? Voor linkse hobby's zoals het generaal pardon. U doet dit om geld uit te kunnen trekken voor zogenoemde prachtwijken en om extra geld aan ontwikkelingshulp te kunnen besteden, los van het feit dat iedereen die een biertje drinkt, een sigaretje rookt of zijn auto voltankt met diesel daar ook een prijs voor gaat betalen. Waarom laat u de burger in de kou staan? Waarom voert u een links beleid van de PvdA uit? Waarom zorgt u niet dat de burger die iedere dag hard werkt meer koopkracht krijgt?

De heer **Van Geel** (CDA): Wij laten de hardwerkende burger niet in de steek. Wij zorgen ervoor dat die hardwerkende burger ook de komende 25 jaar wordt geconfronteerd met een samenleving die voldoende voorzieningen kent op het gebied van zorg en infrastructuur. Er is geen sprake van lastenverzwaring. U kunt dat blijven zeggen, maar er staan even veel lastenverlichtingen tegenover. Dat is een feit dat u niet wilt bediscussiëren, maar dit is een kernpunt van mijn betoog. In deze begroting worden problemen opgelost zoals de toename van de zorgkosten. In deze periode stijgen de uitgaven voor zorg met 7 mld. Die problemen worden allemaal opgelost en aangepakt. Kortom, er gebeurt heel veel. Wij hebben de balans die ik daarnet heb geschetst omarmd. Dat vinden wij een eerlijke afweging.

De heer **Wilders** (PVV): Als u niet zou meewerken aan het betalen van al die linkse hobby's had u de lasten niet hoeven verzwaren. Wat denkt u dat de CDA-kiezer daarvan vindt? Het generaal pardon, waar het CDA vorig jaar nog fel tegen was, kost 360 mln. Ontwikkelingshulp krijgt er 50 mln. bij. Naar de zogenaamde prachtwijken gaat 250 mln. Inburgering kost honderden miljoenen. Dat zijn allemaal hobby's van de PvdA, GroenLinks en de SP. Het CDA tekent daar nu voor. Als u niet met die linkse hobby's zou zijn meegegaan, had u de lasten voor de burger niet hoeven verzwaren. U doet dat om linkse hobby's te financieren. Het CDA heeft een gezicht gekregen waarin veel kiezers zich niet meer herkennen.

De heer **Van Geel** (CDA): Wij investeren in de samenleving. Het interesseert ons niets welke kwalificatie u

daaraan geeft. Wij beoordelen de uitgaven aan de bijdragen die zij leveren aan onze samenleving.

Wij wisten al bij de opstelling van het regeerakkoord dat 2008 een lastig jaar zal worden. Ik vind dat het kabinet ervoor heeft gezorgd dat het totaalbeeld evenwichtig is, zeker omdat een aantal belangrijke maatregelen niet in het lastenbeeld is meegenomen, zoals de huurtoeslag en de gratis schoolboeken. Daarbij gaat het wel om harde euro's die mensen extra in hun portemonnee hebben. Over de hele periode gaat iedereen erop vooruit.

Bovendien heeft het kabinet een aantal vergroeningsvoorstellen opgenomen waardoor lastenverzwaringen te vermijden zijn door milieuvriendelijke keuzes te maken. Gemiddelden zeggen niet alles. Ik had een hoogleraar statistiek die zei: als je een haas een schot hagel voor zijn kop schiet en een schot hagel achter zijn staart, vinden economen dat die haas gemiddeld gezien dood is. Dat lijkt mij niet een juiste conclusie.

Ik ben nu redelijk positief geweest, maar wij hebben ook kanttekeningen. Voor ons is een vermindering van de kinderbijslag een onbegrijpelijk voorstel. Bovendien wordt de kinderbijslag met een schuif naar het kindgebonden budget meer inkomensafhankelijk. Dat treft vooral gezinnen met een middeninkomen. Dat willen wij niet. Het CDA staat voor ondersteuning van ouders en gezinnen, alle gezinnen. Wij willen daarom dat er niet wordt gekort op het budget voor ondersteuning van gezinnen. Ik overweeg op dit punt een motie in te dienen. Graag krijg ik een reactie van het kabinet.

De heer **Rutte** (VVD): U werpt zich op als kampioen antinivelleren. Daarin steun ik u van harte. Weet u overigens wat dit woord betekent? De minister-president wist dat gisteren niet.

De heer **Van Geel** (CDA): Dat weet ik heel goed, maar het is hier niet aan de orde. Kijkt u maar naar de koopkrachtcijfers.

De heer **Rutte** (VVD): Hoe zou u een kabinet omschrijven dat ervoor zorgt dat ouderen met een heel redelijk aanvullend pensioen opnieuw moeten gaan betalen voor de AOW? Hoe zou u het omschrijven dat de AWBZ mede inkomensafhankelijk wordt gemaakt? Hoe zou u het omschrijven als de tweede schijf van het belastingstelsel wordt verhoogd? Dit zijn allemaal zaken die hardwerkende Nederlanders met een heel normaal salaris treffen, ten gunste van mensen aan de onderkant. Dit is gewoon nivellering. Wat is daarop uw reactie?

De heer **Van Geel** (CDA): Ik kom nog te spreken over de inkomens en de verdeling van de lasten. In de komende periode vragen wij inderdaad wat meer van de mensen met de sterkste schouders dan van anderen. De heer Rutte kan dat nivelleren vinden, maar ik vind het een buitengewoon beperkte bijdrage. Kijk naar de koopkrachtcijfers voor de verschillende huishoudens en inkomensgroepen. Het gaat dan om een kwart meer of minder of zelfs nul. Dat kan toch niet worden gekwalificeerd als nivelleren!

De heer **Rutte** (VVD): Als je mensen met een heel redelijk inkomen, een bedrag tussen de € 30.000 en € 35.000, allemaal aanslaat met dit soort regelingen, en dat doet het CDA in dit kabinet, dan is dat in mijn boekje gewoon nivelleren. Dan ben je de hardwerkende man aan het pakken om de plannetjes van het kabinet te financieren. Niemand kan dat anders omschrijven.

De heer **Van Geel** (CDA): Dat is de conclusie van de heer Rutte, maar ik trek een andere. Ik heb aangegeven dat een groot aantal maatregelen wordt genomen waar de werkende mensen van profiteren. De WW-premie gaat omlaag en ik wijs ook op de arbeidskorting en de ouderenkorting. Al die zaken leiden ertoe dat arbeid goedkoper wordt, waardoor meer werkgelegenheid ontstaat voor onze toekomstige generatie. Ik vind dat een evenwichtig pakket. Het verschil tussen de heer Rutte en mij is dat ik het breder bekijk. De heer Rutte fixeert op één onderdeel, namelijk dat van de lastenverlichting, maar wij hebben de balans te zoeken. Die heb ik net aangegeven. Ik vind die redelijk, gelet op de elementen investeren, het aflossen van schulden en de koopkracht.

Nederland verbindt zich ook met de wereld. Er is sprake van verbondenheid door de bestrijding van armoede, het tegengaan van klimaatverandering en het behoud van biodiversiteit. Dat zijn drie centrale vraagstukken. De oplossing kan alleen internationaal en mondiaal worden bereikt. Samenwerking is essentieel, niet alleen tussen overheden, want die kunnen steeds minder, maar ook en vooral door internationaal opererende bedrijven en ngo's. Die kunnen een geweldige bijdrage leveren. Ik krijg graag een reactie van het kabinet op hoe wij dat zouden kunnen stimuleren. Wel groeit het besef dat veel problemen internationaal en Europees moeten worden opgelost. Ik noem asiel en migratie, milieu en klimaat, mondialisering, terrorisme en criminaliteit. Voor het CDA is Europa onmisbaar in de oplossing van grensoverschrijdende problemen. Er is nog een opdracht die alle landen in de wereld samen delen, namelijk samenwerken aan mondiale veiligheid en het behoud van mensenrechten.

Nederland wil zijn steentje bijdragen en heeft een hoog ambitieniveau als het gaat om vredesoperaties. Wanneer wij onze militairen naar crisisgebieden sturen, hebben zij recht op goed materieel, ook voor hun veiligheid. Daar is geld voor nodig. Afgelopen jaar is veel ingeteerd op defensiematerieel, vooral als het gaat om grondvoertuigen. Daarom willen wij een incidentele impuls om deze achterstand in te lopen. Duurzaam beleid ten aanzien van toekomstige missies brengt investeringen met zich. Naar onze schatting kost dat zo'n 100 mln. in de komende jaren. Ik overweeg een motie op dit terrein en krijg graag een reactie van het kabinet.

De heer **Rutte** (VVD): Ik begrijp dat die 100 mln. incidenteel is en niet structureel. Dat hoorde ik de heer Van Geel vanmorgen op de radio zeggen. Daarnaast is op de begroting van Buitenlandse Zaken een klein half miljard beschikbaar in de post Onvoorzien. Naar mijn overtuiging is die 100 mln. volstrekt onvoldoende om het feit dat Defensie zichzelf aan het opeten is vanwege Uruzgan te compenseren. Is de heer Van Geel bereid om met mij te zoeken naar wegen om uit die post Onvoorzien dit soort betalingen te doen, zodat een eventuele voortzetting van die missie niet ten koste gaat van de slagkracht van Defensie?

De heer **Van Geel** (CDA): Wij hebben informatie dat een bedrag van 100 mln. benodigd is om het materieel uiteindelijk op orde te brengen, zodat in de toekomst

beslissingen kunnen worden genomen over het al of niet waarmaken van onze internationale verplichtingen op dit punt en het doorzetten van het hoge ambitieniveau. Ik hoor graag van het kabinet of dit juist is, ook in relatie tot de reserves.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Een vraag over de uitbreiding van Defensie. De heer Van Geel spreekt over 100 mln. incidenteel en hij verbindt dit rechtstreeks aan Afghanistan en de uitputting van middelen in dat kader. Dat hoorde ik hem ook in de media zeggen.

De heer **Van Geel** (CDA): Excuus als ik mij wat dat betreft onduidelijk heb uitgedrukt. De discussie over wel of niet Uruzgan heeft er niets mee te maken. Het doel is om in deze kabinetsperiode het materieel op orde te hebben, in relatie tot het hoge ambitieniveau bij de vredesoperaties.

De wereld verbindt zich ook met Nederland. De economie mondialiseert, onvermijdelijk, maar ook wenselijk. Handel en specialisatie hebben ons grote welvaart gebracht. Nederland is groot geworden door de openheid van onze economie. Wij hebben echter ook te maken gekregen met extreme bonussen en ontslagvergoedingen. Dat wordt door velen terecht niet begrepen. Juist bij exorbitante beloningen kan de binding in de samenleving onder druk komen te staan. Daarom is inderdaad een stevige aanpak op zijn plaats. Het kabinet doet twee concrete voorstellen, de wijziging in het eigenwoningforfait en het beperken van de aftrek van de pensioenpremies. Het premievoorstel wordt ook door de FNV afgedaan als een schijnmaatregel want het laat excessieve bonussen ongemoeid. Belastinginkomsten worden bovendien naar voren gehaald. Het is de vraag of dit verstandig is. En wat is de ratio achter het verhogen van het eigenwoningforfait?

Daarom maken wij bij beide voorstellen een voorbehoud. Zijn er geen effectievere maatregelen te bedenken? Bijvoorbeeld het niet meer aftrekbaar maken van de bonussen voor de vennootschapsbelasting of het fiscaal zwaarder belasten van extreem hoge bonussen en ontslagvergoedingen? Dergelijke maatregelen zijn een helder signaal dat de samenleving niet meebetaalt aan te riante beloningen. Ik vraag hierop een reactie van het kabinet.

Bij de financiële beschouwingen zullen wij een definitief oordeel vellen over al deze voorstellen. Ik waarschuw echter voor het risico dat wij hier vier jaar lang elke keer over discussiëren. Dat is niet goed voor ons vestigingsklimaat en daarom ook niet goed voor de werkgelegenheid en de participatie. Wij moeten het één keer goed doen en ''that's it''.

Overigens geef ik het kabinet een pluim voor het vestigingsklimaat. De CDA-fractie hecht veel waarde aan de slagkracht van onze economie en aan ondernemerschap. In 2006 is een belangrijke stap gezet met de nota Werken aan winst. Het kabinet zet deze lijn voort met uitbreiding van de onderste schijven van de Vpb en het lager belasten van de eerste € 200.000 aan winst. Dat is ook goed voor het mkb, de ruggengraat van onze economie. Daarnaast wordt ingezet op microkredieten, extra innovatiekredieten en een zwangerschapsverlofregeling voor zelfstandigen. Dit is een steun in de rug voor de ondernemers.

Het bedrijfsleven maakt deel uit van onze samenleving en zou ook zijn verantwoordelijkheid moeten nemen. Investeren in buurten, wijken en infrastructuur, bijdragen aan het vergroten van de arbeidsparticipatie en tegengaan van discriminatie op de werkvloer horen daarbij. Ook zouden bedrijven een grotere betrokkenheid kunnen tonen bij onderwijs. Waarom geen ondernemers voor de klas? De invulling van de maatschappelijke stage is hiervan ook een voorbeeld. De CDA-fractie wil een succes maken van de maatschappelijke stage. Het gaat daarbij om geld, maar ook om aanbod en begeleiding vanuit het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Men moet zich niet alleen afvragen wat de meerwaarde op de korte termijn is voor bedrijven. De maatschappelijke stage draagt bij aan een bewustwording van leerlingen, het reflecteren op de positie in de samenleving en aan mogelijkheden om vrijwillig bij te dragen aan de samenleving door zich in te zetten voor anderen.

De heer **Pechtold** (D66): Heeft de heer Van Geel echt gezegd dat wij ondernemers voor de klas zetten? Eerst wilde Defensie al soldaten voor de klas. Ik las vanochtend dat er een slot op de schatkist zit voor het lerarentekort dat wij al jaren proberen aan te pakken. En nu komt de CDA-fractie met ondernemers voor de klas.

De heer **Van Geel** (CDA): Het is niet mijn bedoeling om een leraar door een ondernemer te vervangen. Wij willen dat die ondernemer in de klas komt vertellen over ervaringen, werkervaring en samenleving, onder goede didactische begeleiding van leraren. Dit levert een interessante uitwisseling van gedachten en kennis op tussen ondernemers en leerlingen.

De heer **Pechtold** (D66): Dit is het ridiculiseren van een groot probleem. Wij praten hier al jaren over de dreiging van een gigantisch lerarentekort. Begeleiden door leraren van die ondernemer?! Er staat de komende jaren niet eens leraar naast. De heer Van Geel heeft zojuist geprobeerd iets in de kinderbijslag goed te maken. Dan wordt het kind nog geholpen, maar daarna staat het in de kou. Wat gaat de CDA-fractie doen om een gigantisch lerarentekort in de komende jaren aan te pakken nu minister Plasterk na maanden werk nog geen euro gevonden heeft?

De heer **Van Geel** (CDA): Ik kom straks op de onderwijsparagraaf. Dan zal ik ingaan op de verschillende aspecten en aangeven hoe wij aankijken tegen het rapport van de commissie-Rinnooy Kan.

De heer **Pechtold** (D66): Ik kan niet wachten.

De heer **Rutte** (VVD): Is de heer Van Geel aangekomen bij het bedrijfsleven?

De heer **Van Geel** (CDA): Ik was aangekomen bij de maatschappelijke stage. Ik heb aangegeven hoe belangrijk die voor mijn fractie is om de bindende krachten in de samenleving te vergroten.

De heer **Rutte** (VVD): Hoe beoordeelt de heer Van Geel het negatieve effect voor het bedrijfsleven van het feit dat de arbeidskosten volgend jaar tweemaal zo snel zullen stijgen als de arbeidsproductiviteit? Hoe kan hij dan staande houden dat dit kabinet goed is voor het

bedrijfsleven? De arbeidskosten stijgen zo snel door de enorme stijging van de sociale lasten die dit kabinet voor een groot deel zelf veroorzaakt.

De heer **Van Geel** (CDA): Je kunt er één aspect uithalen, maar uit alle informatie over de effecten van de begroting en ontwikkelingen in de samenleving blijkt dat de lasten ook voor het bedrijfsleven volgend jaar zeer goed te beheersen zijn. Er is geen enkele reden om te veronderstellen dat ze eenzijdig bij het bedrijfsleven gelegd zouden worden. Ik heb juist aangegeven dat de lasten zich op een groot aantal terreinen en vooral voor het midden- en kleinbedrijf in de komende jaren wel degelijk positief ontwikkelen.

De heer **Rutte** (VVD): Ik geloof wel dat uw intenties goed zijn, wij hebben jarenlang samen geregeerd, maar ik let ook een klein beetje op wat u doet. Uit de doorrekening van de plannen van het kabinet blijkt dat de arbeidskosten volgend jaar 3,5% stijgen, terwijl de arbeidsproductiviteit 1,75% toeneemt. Dat is dramatisch, dat is vreselijk slecht voor het investeringsklimaat en voor het bedrijfsleven. Ik vind uw woorden en uw doelstellingen wel mooi – die steunen wij ook allemaal – maar u doet het allemaal niet! Kijkt u ook eens naar de feiten; wat gaat u doen om de stijging van de arbeidskosten af te remmen, hoe zorgt u ervoor dat de lastenverzwaring teruggedraaid wordt?

De heer **Van Geel** (CDA): Het is niet alleen een verantwoordelijkheid van het kabinet, ook de sociale partners zijn verantwoordelijk voor een beheerste loonontwikkeling in het komende jaar. U kunt deze problemen niet eenzijdig bij de overheid neerleggen. En verder heb ik aangegeven dat de maatregelen die in de Miljoenennota en in verschillende begrotingen zijn aangegeven, wel degelijk buitengewoon positieve effecten hebben op de positie en de winstgevendheid van ons bedrijfsleven. Ik heb de vennootschapsbelasting genoemd, en een groot aantal maatregelen die een positieve ontwikkeling kunnen bewerkstelligen, met name voor het midden- en kleinbedrijf.

De heer **Rutte** (VVD): Het zal allemaal wel, maar het kabinet voert 18 belastingverhogingen door. U zegt dat het ook iets teruggeeft, maar dat is minimaal, want de meeste lastenverzwaringen zullen niet gecompenseerd worden. Dan is het ook logisch dat de berekeningen laten zien dat de arbeidskosten en de looneisen toenemen; de FNV vraagt inmiddels 3,5% loonsverhoging. Dat is uw verantwoordelijkheid, mijnheer Van Geel, en ik zie steeds meer ruimte ontstaan tussen uw intenties en wat u in werkelijkheid doet. Ik heb alleen met het tweede te maken, want het eerste, dat zijn vogels in de lucht, maar het tweede, dat is een vogel in de hand. Wat is uw reactie hierop?

De heer **Van Geel** (CDA): Mijn reactie is steeds hetzelfde: wij bekijken de ontwikkelingen in de Nederlandse samenleving en de economie, het beeld van de lasten en de aflossing van de staatsschuld over een periode van vier jaar. Dat is de periode waarin wij dit kabinet zullen steunen. Ik heb al gezegd dat wij er bij het regeerakkoord van uitgegaan zijn dat 2008 een lastig jaar zal zijn. Het is uw goed recht om u te focussen op 2008, maar ik plaats het beeld voor volgend jaar in de context van de afspraken voor de komende vier jaar, waarin wel degelijk sprake is van lastenverlichting en een toename van het besteedbaar inkomen.

Voorzitter, zou u een eventuele actie van de Kamer op het punt van de ontwikkeling van het huis van de democratie met de minister van Binnenlandse Zaken willen bespreken?

Ik heb het woord verbinden gebruikt, wij kunnen nu ook spreken van verbindende organisaties. Woningcorporaties zijn bedrijven die bij uitstek midden in de samenleving staan. Het staat voor de CDA-fractie buiten kijf dat zij moeten investeren in de samenleving, overal in Nederland en niet alleen in de 40 wijken. Er waren op dit punt overal in het land grote zorgen, zoals mij onlangs nog bij een werkbezoek aan Limburg bleek. Daarom zijn wij blij met het akkoord dat minister Vogelaar met de corporaties heeft gesloten, waarbij zij ook oog hebben voor investeren in de regio, dus ook voor wijken vanaf nr. 41. Kan de regering dit bevestigen?

Het CDA maakt zich ernstig zorgen over de woningmarkt, een brisante cocktail van hoge prijzen, starters die in problemen komen, afnemende aantallen nieuwbouwwoningen en als klap op de vuurpijl leegstand van nieuwbouw.

De heer **Pechtold** (D66): Prachtig, dat akkoord. Het doet mij denken aan het beleidsprogramma dat wij al eerder hebben besproken. Ik meen dat er toen een dag van tevoren een akkoord over versoepeling van het ontslagrecht was, maar dat bleef vervolgens ook weer modderen. Maar nu even dat akkoord met de woningbouwverenigingen waarop u zo trots bent. Er hangt nog steeds boven de markt dat zij vennootschapsbelasting zullen moeten gaan betalen. Daarmee maak je woningbouwverenigingen commercieel, dus hoe denkt u na wellicht een eenmalig succesje ooit nog woningcorporaties aan uw zijde te kunnen krijgen voor maatschappelijke doelen?

De heer **Van Geel** (CDA): Ik heb begrepen dat dit van de kant van de corporaties niet onweersproken zal blijven, maar ik heb ook gemerkt dat zij desondanks hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen om in de wijken te investeren. Wij staan ervoor dat de corporaties hun activiteitenpakket zullen kunnen blijven verbreden, opdat zij ook andere zaken in de wijken kunnen aanpakken. Wij hebben er dan ook alle vertrouwen in dat wij de corporaties in de komende jaren ondanks de discussie over de Vpb aan onze zijde zullen hebben voor het uitvoeren van belangrijke taken in alle wijken en buurten.

De heer **Pechtold** (D66): Lange antwoorden zijn vaak onduidelijk, zo ook dit. Er is nu gewoon gezegd dat de corporaties die 2,5 mld. inleveren en dat zij dat in tien jaar gaan uitgeven. Dat had ook op een soepeler manier gekund, zonder iedereen voor het hoofd te stoten. Die vennootschapsbelasting hangt er echter nog steeds boven. Ik vraag u of dit is – ik hoor u dat een beetje zeggen – omdat het CDA zegt dat het ook commerciële ondernemingen moeten worden. Dat is dan voor eens en nooit meer. Dan kunnen wij ze nooit meer op een maatschappelijk doel aanspreken. Of zegt u nu: nee, daar zien we van af?

De heer **Van Geel** (CDA): Wij zullen de discussie voeren

als wij over het wetsvoorstel over maatschappelijk ondernemen spreken, maar ik zie niet in waarom geen vennootschapsbelasting geheven kan worden bij een maatschappelijke onderneming.

De heer **Pechtold** (D66): Het gaat toch om maatschappelijke activiteiten?

De heer **Van Geel** (CDA): Ik zie niet in waarom bij een bedrijf, ook al is het een bedrijf dat een maatschappelijk belangrijke taak vervult, geen vennootschapsbelasting kan worden geheven. Daarover ben ik het volstrekt met u oneens.

De heer **Pechtold** (D66): Een laatste poging. Als wij de komende jaren de wijken willen aanpakken, waar ik voor ben, en als wij de komende jaren de woningcorporaties willen betrekken bij het verwezenlijken van maatschappelijke doelen, zal het CDA hier een wat duidelijker signaal moeten geven. Worden het bedrijven of blijven het maatschappelijke organisaties? Nu blijft het een beetje in het midden en is er geld weggehaald. Helaas wordt daarmee niets gedaan voor die 40 wijken.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik zie niet in waarom een maatschappelijke onderneming met een verbreed takenpakket niet gepaard kan gaan met heffing van vennootschapsbelasting.

De heer **Marijnissen** (SP): Ik moet in dezen toch echt de heer Pechtold bijvallen. Na de bruteringsoperatie onder leiding van de heer Heerma hebben wij gezien dat de corporaties zelfstandig werden. De overheid bemoeide zich niet meer met de sociale volkshuisvesting. Bij alle corporaties kwam er een private poot en een poot met een publieke taak. Die private poot werd steeds belangrijker en belangrijker. Als vennootschapsbelasting zal worden geheven over beide delen van de corporaties, is het netto-effect volgens alle mensen die het kunnen weten, dat de corporaties nog commerciëler gaan werken, terwijl wij eigenlijk willen dat zij zich veel meer maatschappelijk gaan opstellen en gaan investeren in wijken. Ik geloof dus dat de heer Pechtold volledig gelijk heeft en dat u op een verkeerd spoor zit.

De heer **Van Geel** (CDA): Dit vinden wij een elegante manier om ook de corporaties te laten meebetalen aan de wijken. De corporaties – en het valt me van u tegen – hebben een gigantisch vermogen van tientallen miljarden. Zij hebben een veel groter vermogen dan nodig is om hun primaire taken uit te voeren. Dat wij hun vragen in een goed akkoord bij te dragen aan de inspanningen in de wijken, vinden wij een buitengewoon sociale maatregel. Wij hebben er geen enkel probleem mee om dat via de lijn van de vennootschapsbelasting te doen.

De heer **Marijnissen** (SP): Ik zal het er verder bij laten, want wij komen natuurlijk bij de begrotingsbehandeling en bij de behandeling van wetsvoorstellen nog uitvoerig over dit soort zaken te spreken. Er bestaan echter twee poten. Als u niet ziet dat het heffen van vennootschapsbelasting over het sociale deel tot gevolg heeft dat de corporaties nog meer doorslaan in dat waar wij beiden kritiek op hebben, de veel te hoge salarissen voor de top en het oppotten van geld, bent u echt verkeerd bezig. Het heffen van vennootschapsbelasting is niet de manier. Als u de corporaties ertoe kunt verleiden om het geld te storten in een fonds – en daar ben ik voor – of aandelen te kopen in een fonds waarmee zij woningen financieren waar het nodig is, bijvoorbeeld nieuwbouw of renovatie, ben ik uw man. Het is prima als wij het geld dat er nu maar ligt, activeren. Daar ben ik het mee eens. U moet echter niet de verkeerde prikkel geven aan de corporaties.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik zie dat probleem absoluut niet. Als wij het hebben over een overwaarde van vermogens van corporaties in de orde van grootte van 30 mld. tot 40 mld., vraag ik mij af waarover wij hier spreken als je ziet welk een relatief gering bedrag de vennootschapsbelasting betreft.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik ga niet met de anderen krokodillentranen huilen over de financiële tegoeden van de woningcorporaties, want wij zouden bijna vergeten dat zij nog 11 mld. reserve hebben. Zij kunnen dus wel wat lijden. Het vermogen wordt afgeroomd met 750 mln.; 500 mln. gaat via de vennootschapsbelasting en 250 mln. komt in een fonds terecht. Die 250 mln. komt rechtstreeks beschikbaar voor de wijken. Dat is niet een heel ander bedrag dan de afgelopen jaren beschikbaar was bij vorige kabinetten. Onduidelijk is wat er met die 500 mln. gebeurt. Bent u het met mij eens dat die 500 mln. ook beschikbaar moet komen voor de wijken, voor renovatie, opknappen, clubhuizen, plantsoenen en noemt u maar op?

De heer **Van Geel** (CDA): Ik kan daar heel duidelijk in zijn. Het antwoord is ''ja''. Ik heb begrepen dat het kabinet van zins is om dit geld de komende tien jaar uit te geven. Het is een verstandige lijn om in continue activiteiten de komende tien jaar dit geld te benutten voor deze investeringen.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Maar waarom is dat met vaagheid omkleed? Waarom zie ik dat nergens? Schijnbaar beschikt u over informatie die ik niet heb. Het lijkt mij heel zinvol om dat als Kamer goed vast te leggen en ervoor te zorgen dat dit bedrag, dat gewoon deel uitmaakt van de algemene financiën, exclusief de komende jaren gereserveerd wordt voor wijken.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik zou zeggen dat dit vragen zijn die u aan het kabinet moet stellen. Uit mijn informatie, die gewoon publiek is, heb ik begrepen dat dit de constructie is. Als het niet zo is, hoor ik dat wel van het kabinet. Ik heb mijn standpunt hierover verwoord.

Mevrouw de voorzitter. Ik heb mijn ernstige zorgen over de woningmarkt geuit. Ik heb het een brisante cocktail genoemd. Ook hier zullen wij verbindingen moeten maken tussen gemeenten, bewoners en ontwikkelaars. Wij zullen nieuwe arrangementen moeten bedenken, de wensen van de consument verbinden met de inzet van gemeenten en de mogelijkheden van ontwikkelaars. Het klassieke model werkt niet. Graag een reactie van het kabinet.

Ook ziekenhuizen en andere organisaties in de zorg staan midden in de maatschappij. Voor de CDA-fractie bestaat de kwaliteit van de zorg niet alleen uit cijfers over wachtlijsten, behandelduur en vermijdbare fouten.

Van Geel

Ook in de zorg gaat het om relaties tussen mensen, verbanden tussen zorgverleners en zorgvragers. Mensen hebben behoeften aan instellingen die oog hebben voor de menselijke maat. Kwaliteit krijgt pas inhoud in het contact tussen verplegers en patiënten. Dat verdient waardering.

Onze samenleving kan aan kracht winnen door betrokkenheid bij elkaar. Daarom is het begrijpelijk dat het kabinet kritisch kijkt naar de AWBZ en dat het nagaat welke vormen van ondersteunende begeleiding een overheidstaak zijn, zeker nu er sprake is van forse budgetoverschrijdingen. Het aantal indicaties is de afgelopen twee jaar gestegen met 40%. Daarmee komt de betaalbaarheid en dus de continuïteit van de noodzakelijke zorg in gevaar. Daarom stelt het kabinet ombuigingen voor, vooruitlopend op een eventuele integrale herziening van de AWBZ. Wij kunnen daar begrip voor opbrengen, maar het voorstel roept ook veel vragen op. Het kabinet stelt zelf dat de meest kwetsbaren niet onder de ombuigingen zullen lijden. Hoe garandeert het kabinet dit?

Een andere beroepsgroep die een belangrijke bindende rol speelt in de samenleving vormen de leraren. Zij verdienen respect maar ook ondersteuning. Er moet geïnvesteerd worden in onderwijs en in leraren omdat – zoals is te lezen in het rapport van Rinnooy Kan – goed onderwijs in de komende jaren hard nodig is.

De heer **Marijnissen** (SP): De heer Van Geel stelt dat het kabinet vindt dat de meest kwetsbaren niet onder de maatregelen in de zorg zullen lijden. De kwetsbaren dus wel? Ik heb het idee dat hij het ook niet helemaal vertrouwt. Kunnen wij in dezen gezamenlijk optrekken om het kabinet van dit onzalige plan af te brengen? Voor de goede orde: wij hebben het over chronisch zieken, mensen die hun ziektekosten – niet alleen medicijnen – kunnen aftrekken. Het kabinet wil daar min of meer een eind aan maken. Het wil daar 400 mln. op bezuinigen.

De heer **Van Geel** (CDA): Wij moeten een onderscheid maken tussen twee discussies. Ik heb het over de AWBZ en ik vraag het kabinet om uit te leggen wat het bedoelt met ''de meest kwetsbaren''. U hebt het over de buitengewone uitgaven. Dat is een ander, belangrijk hoofdstuk. U doelt op een regeling die bedoeld is voor chronisch zieken en gehandicapten. Daar valt een explosieve groei van de uitgaven te constateren van 400 mln. naar 2 mld. als wij niets doen. Ik heb een staatje gezien waaruit blijkt dat inmiddels 3,3 miljoen Nederlandse gezinnen gebruik maken van deze regeling. Dat zouden dan 3,3 miljoen gehandicapten en chronisch zieken moeten zijn. Dat kan dus niet. Deze regeling is bedoeld voor chronisch zieken en gehandicapten en dat willen wij zo houden. Het is nooit de bedoeling geweest om op deze wijze van de regeling gebruik te laten maken. Een groei in een paar jaar tijd van 400 mln. naar 2 mld. is onbeheersbaar. Daarom heeft het kabinet terecht maatregelen genomen om die groei terug te dringen. Overigens blijft het voorzieningenniveau nog zeer hoog.

De heer **Marijnissen** (SP): U moet dit in historisch perspectief zien. Als je pakketten verkleint, moeten mensen meer uit eigen zak betalen. De 2 mld. gaat wel degelijk naar mensen die uitgaven hebben gedaan in het kader van ziektekosten. Wij hebben dat ooit ingevoerd om mensen die plotseling door een ziekte of handicap worden getroffen of die chronisch ziek zijn enigszins te ontzien. Ik stel nu vast dat op dat budget 400 mln. bezuinigd wordt. Ik vraag u of u er brood in ziet om samen met ons te proberen dat tegen te houden.

De heer **Van Geel** (CDA): Het antwoord is ondubbelzinnig nee. Wij willen kritisch bekijken hoe deze explosieve groei heeft kunnen plaatsvinden. Het bestaat niet dat een regeling waarvan de kosten in een paar jaar tijd van 400 mln. naar 2 mld. zijn opgelopen en waarvan in plaats van een paar honderdduizend mensen nu 3,3 miljoen mensen gebruikmaken, een regeling is zoals de ontwerpers die hebben bedoeld. Het is een regeling die elementen bevat, waarvan wij zeggen: dat is nooit de bedoeling geweest. Ik zal niet het verhaal houden over luxe brilmonturen en dergelijke, maar het is wel degelijk een feit dat zoiets niet de bedoeling is geweest van de regeling. Wij zullen erop toezien dat de regeling, ook als die straks naar de gemeenten overgaat in Wmo-verband, wordt gebruikt voor wie ze echt is bedoeld: de chronisch zieken en gehandicapten.

De heer **Marijnissen** (SP): Dit is weer een voorbeeld van hoe wij omgaan met juist die mensen van wie men in een beschaafd land mag verwachten dat wij hen steunen. Immers, zij hebben geen illegaal beroep gedaan op de regeling. Zij hebben een beroep op de regeling gedaan, omdat zij die ziektekosten hebben, aangezien wij het ziektekostenpakket hebben verkleind en dus de risico's naar de mensen hebben toegeschoven. Wij hebben een regeling gemaakt om mensen enigszins te compenseren, en daarop wordt dan nu weer fors bezuinigd. Er kan niet genoeg aandacht zijn voor dit soort voorbeelden van wat volgens mij rigide beleid is en op een slechte manier uitpakt. U verkleint eerst het pakket, vervolgens krijgen mensen hogere kosten waaraan u in excessieve gevallen nog wel tegemoet zegt te willen komen, om vervolgens op die regeling te bezuinigen.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik krijg hier vragen over definities van nivelleren en van bezuinigen. De kosten van deze regeling nemen alleen maar toe, inmiddels dus tot 2 mld. Als wij de toename tot 1,6 mld. of 1,4 mld. beperken, is dat toch geen bezuiniging? Er is sprake van een explosieve groei die in onze ogen niet verantwoord is. Wij durven hard en duidelijk te zeggen dat dit niet kan en dat de regeling beheersbaar moet worden gemaakt, met het zoveel mogelijk ontzien van chronisch zieken en gehandicapten.

De heer **Pechtold** (D66): Ik wacht nog even als de visie van de CDA-fractie op het onderwijs breder wordt dan tot nu toe het geval is. De minister van Onderwijs vertrouwt het blijkbaar niet zo, want die is weggelopen.

De heer **Van Geel** (CDA): Als u mij wilt vragen of wij bereid zijn 1 mld. uit te trekken naar aanleiding van het rapport van de commissie-Rinnooy Kan, dan zal ik daar geen ja op zeggen. Ik wacht de voorstellen van het kabinet af. Wel zal ik aangeven wat bij ons de toetspunten zijn voor de discussie die er komt naar aanleiding van het rapport. Dat lijkt mij fair in het kader van deze algemene beschouwingen.

De heer **Pechtold** (D66): Voordat wij weer dat hele lijstje krijgen, het volgende. Tot nu toe heeft de CDA-fractie aangegeven dat ze herstel wil, wat ze kennelijk wel kan met deze begroting in de hand, op het punt van de kinderbijslag en op het punt van de defensie-uitgaven. Er ligt een rapport over een onderzoek dat op verzoek van het ministerie zelf is gedaan om na jaren van discussie en inventarisatie na te gaan naar wat er mis is in het onderwijs, en er is een parlementaire enquêtecommissie. Wat blijkt het probleem te zijn? De leraar. Er moet meer dan een miljard naar de leraren toe, en wel morgen. Kennelijk heeft de heer Van Geel nog geen begin van een analyse en kennelijk weet hij er nog geen euro voor uit te trekken. Kan hij daarop ingaan?

De heer **Van Geel** (CDA): De heer Pechtold maakt een karikatuur van de situatie zoals die nu is, van wat er in de begroting staat, van wat is afgesproken over onderwijs en van het rapport van de commissie-Rinnooy Kan. In de begroting, het coalitieakkoord en het beleidsprogramma kan hij nalezen dat het bedrag dat extra voor onderwijs beschikbaar komt, ook voor het aanpakken van het lerarentekort, snel oploopt naar 1 mld. in 2011. Wat is er logischer dan dat ik die reeks ziende, inclusief het bedrag in verband met het lerarentekort, het kabinet vraag hoe het daar tegenaan kijkt? Wat is er logischer dan dat ik aangeef wat voor ons de toetspunten zijn? Ik meld uitdrukkelijk dat het bij ons niet alleen gaat om de salarissen van leraren. Wij vinden minstens zo belangrijk dat leraren meer worden betrokken bij keuzes in hun eigen onderwijspraktijk, meer tijd krijgen om eigen materiaal te ontwikkelen, meer tijd krijgen om zich te professionaliseren. Wij willen best discussiëren over de wijze van beloning. Wij willen goede leraren meer belonen en ook het lesgeven in probleemwijken meer belonen. Kortom, wij onderkennen tal van belangrijke elementen die moeten worden bediscussieerd in relatie tot het rapport-Rinnooy Kan. Ik ga hier niet even een cheque afgeven van 1 mld. voor alleen de salarissen. Wij willen de samenhang die ik zo-even heb geschetst bekijken en wij willen ook kijken naar de samenhang met de gelden die voor de komende tijd zijn gereserveerd voor onderwijs.

De heer **Pechtold** (D66): Weer een lang brabbelantwoord, maar geen antwoord to the point. De heer Van Geel begon met een karikatuur door zojuist als eerste onderwijsvisie te melden dat ondernemers wel voor de klas kunnen gaan staan. Dat was het eerste CDA-idee dat ik hier vanochtend hoorde, na een kwartier.

Het kabinet trekt inderdaad 1 mln., maar wel voor inkomenspolitiek via die gratis schoolboeken. Prachtig hoor, maar het zou mijn tiende prioriteit zijn. Dat ik nu hoor dat wij het gaan bediscussiëren, is een klap in het gezicht van de docenten in dit land. Ik wil van de CDA-fractie horen dat ze op een kortere termijn dan 2011 het docentensalaris ook daadwerkelijk wil verhogen, en wel per volgend jaar. Dat is de enige manier om het gigantisch grote lerarentekort dat ophanden is aan te pakken en om de leraren te laten doen wat de heer Van Geel zo mooi opnoemde.

De heer **Van Geel** (CDA): Leraren zijn best in staat om een genuanceerd verhaal aan te horen over hoe wij tegen het lerarenberoep aankijken en waar wij prioriteiten leggen. Uw prioriteit van ''trek maar 1 mld. uit voor lerarensalarissen'' vind ik een buitengewoon goedkope benadering van alle vraagstukken die in het onderwijs spelen.

Bovendien, de schoolboeken komen straks gedeeltelijk uit de onderwijsportefeuille, maar ook uit de koopkrachtportefeuille. Als u het even had nagekeken, had u dat kunnen weten. Dus ook vanuit de koopkrachtreparatie en niet alleen vanuit de onderwijsportefeuille!

De heer **Wilders** (PVV): Voorzitter. Even terug naar de zorg. Collega Van Geel sprak net over de buitengewone aftrekregeling ziektekosten waarvan meer mensen gebruik maken dan er eigenlijk gebruik van zouden moeten maken. Nu is er een andere regeling, namelijk ondersteunende begeleiding in de AWBZ. Het kabinet bezuinigt daar een paar honderd miljoen euro op. Deze regeling zorgt ervoor dat ouderen thuis begeleid kunnen worden, zodat ze niet naar een verzorgingstehuis hoeven. Denk aan het beheren van hun geld, het doen van boodschappen, dus gewoon sociale maatregelen die er ook nog eens voor zorgen dat mensen langer thuis kunnen blijven wonen. Daar maken dus alleen maar mensen gebruik van die het echt nodig hebben. Is het nu niet ronduit asociaal van het kabinet om daar een paar honderd miljoen op te bezuinigen? Vind ik de heer Van Geel aan mijn kant als ik met een motie of een amendement ga proberen om die bezuiniging van het kabinet van een paar honderd miljoen op ouderen ongedaan te maken?

De heer **Van Geel** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Als de heer Wilders naar mijn betoog geluisterd had, had hij kunnen weten wat ik daarover gezegd heb in mijn antwoord op een interruptie van de heer Marijnissen die even de AWBZ en de buitengewone uitgaven door elkaar haalde. Ik zal dat maar herhalen. Ik heb gezegd dat wij er begrip voor hebben dat, vooruitlopend op de integrale herziening van de AWBZ, wordt ingegrepen. Wij hebben daar begrip voor omdat, zoals ik al heb aangegeven, de afgelopen twee jaren de indicaties met zo'n 40% zijn toegenomen. Dat is een heel forse toename. Bij budgetoverschrijding, ook bij de AWBZ, moet je dan even kijken hoe dat komt en moet je proberen het beheersbaar te maken. Wij hebben er dus begrip voor, maar ik heb er wel een vraag bij gesteld en die zal ik van het kabinet beantwoord krijgen. Het kabinet heeft zelf gezegd dat het de meest kwetsbaren zal ontzien. Ik wil van het kabinet weten wat dat concreet betekent. Dit is ook het antwoord dat ik de heer Wilders op zijn vraag geef. Wij hebben dus geen bezwaar tegen het bedrag, maar vragen wel hoe het kabinet ervoor zorgt dat de meest kwetsbaren er niet de dupe van worden.

De heer **Wilders** (PVV): Maar misschien kunt u ook even mijn vraag beantwoorden en niet die van de heer Marijnissen. Dit is een aparte regeling voor ouderen in de AWBZ. Het kabinet heeft gezegd dat het voor somatische ouderen helemaal wordt afgeschaft. Voor die mensen die er nu gebruik van maken, gaat er dus een heel dikke streep doorheen. Het gaat om ouderen die met een beetje hulp thuis kunnen blijven wonen en niet naar een verzorgingstehuis hoeven. Er wordt een paar honderd miljoen voor ingeboekt. Het is een specifieke regeling. Misschien dat u gewoon antwoord kunt geven op mijn vraag of u bereid bent om die paar honderd miljoen bezuiniging ongedaan te maken, zodat die

mensen die zorg kunnen houden en niet naar een verzorgingstehuis hoeven.

De heer **Van Geel** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Het gaat ons om de betaalbaarheid en continuïteit van de hele AWBZ. Dat is ons doel. Er gaat geweldig veel geld in om en terecht...

De heer **Wilders** (PVV): Geef nu eens antwoord!

De heer **Van Geel** (CDA): Ik zal het antwoord geven, maar wil het wel in de goede context plaatsen. Als er dan sprake is van snel groeiende overschrijdingen op onderdelen, vind ik het volkomen terecht dat wij bezien hoe wij die onbeheersbare ontwikkeling, ook in termen van geld beheersbaar kunnen maken. Dat betekent dat ik u niet kan zeggen dat wij dat er maar even bij plussen. Ik heb al gezegd dat ik deze benadering van het kabinet te verdedigen vind, maar ik wil wel weten wat de effecten zijn voor degenen die het het meest nodig hebben en daar heb ik het kabinet ook naar gevraagd. Als u antwoord wil hebben op de vraag of ik bereid ben om ergens 200 mln. vandaan te halen, dan is het antwoord neen!

De heer **Wilders** (PVV): Dat is dan heel triest, maar wel eerlijk. Het betekent dus dat het CDA die bezuiniging op ouderen die met een beetje ondersteuning thuis kunnen blijven wonen en niet naar een verzorgingstehuis hoeven gewoon pikt en niet eens bereid is om daarvoor naar een oplossing te zoeken. Nogmaals, ontzettend jammer!

De heer **Van Geel** (CDA): Het CDA wil er uiteindelijk voor zorgen dat de hele AWBZ ook voor de toekomst betaalbaar blijft, dat er een maatschappelijk draagvlak voor bestaat en dat de continuïteit verzekerd is. Daar wil het CDA voor zorgen. Dat is onze hoofdtaak. Naar onderdelen met zulke snelle stijgingen in het gebruik, moeten wij kritisch kijken en daar is niets mis mee!

De heer **Van der Vlies** (SGP): Mevrouw de voorzitter. Leraren, het rapport-Rinnooy Kan, een behoorlijke financiële taakstelling. De woordvoerder van het CDA, de heer Van Geel, wil op dit moment zeker nog geen blanco cheque afgeven.

De heer **Van Geel** (CDA): Dat hebt u goed begrepen!

De heer **Van der Vlies** (SGP): Op zich heb ik daar wel begrip voor, maar er is wel een probleem. De minister van Onderwijs komt binnenkort met zijn reactie op dat rapport. Hoe hoog het bedrag ook is dat erbij zou moeten, laat ik even in het midden, maar het is zeer onwaarschijnlijk dat er geen geld bij moet. Nu mijn vraag: de minister van Onderwijs zal dan toch niet worden verwezen naar zijn eigen begroting en worden verteld dat hij het daar maar moet vinden? Het zal moeten gaan om additioneel geld, want anders is het voor de onderwijssector een sigaar uit eigen doos en dat lijkt me niet geschikt.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik zit niet in vak-K, al heb ik daar wel een tijd gezeten. Ik zit nu in de Kamer en heb gezegd dat er een rapport is en dat ik een blanco cheque volkomen onverantwoord vind. Ik heb de toetspunten genoemd; ook de lerarensalarissen zullen een rol spelen bij onze beoordeling van het pakket, maar die niet alleen. Ik wacht af wat de suggesties en ideeën zijn van de minister van Onderwijs om deze zaak aan te pakken. Tegen die tijd zullen wij ons oordeel vellen. Dit lijkt me een heel faire manier van voorstellen beoordelen in de relatie tussen kabinet en parlement.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Maar u weet heel goed dat wij bij de algemene politieke beschouwingen, en straks bij de algemene financiële beschouwingen, aan zet zijn om macroherschikkingen over de totale begroting te realiseren. Mijn vraag aan het CDA is daarom of wat erbij moet, altijd en alleen binnen de onderwijsbegroting zal moeten worden gevonden.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik kan het ook zo zeggen: bij de aanpassingen die wij voorstellen, zitten geen bedragen om de begroting voor Onderwijs als zodanig op te plussen. Het ligt niet in onze bedoeling om herschikkingen tussen de departementen aan te brengen. Wij wachten af waar de minister mee komt en zullen dat beoordelen aan de hand van de criteria die ik net noemde. Ik onderschat zijn creativiteit op dit punt niet.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter. Ik ga terug naar de chronisch zieken en gehandicapten en de gehandicaptenondersteuning. Zowel bij de forse bezuinigingen van 400 mln. op chronisch zieken en gehandicapten als bij die van 200 mln. op de gehandicaptenondersteuning, stelt de heer Van Geel dat het gaat om het beheersbaar maken van de financiën. Hij voegt daaraan toe dat het de mensen die dit nodig hebben, niet mag benadelen. Laat ik vooropstellen dat wij bestrijden dat dit kan; dit is dus niet mogelijk. Maar ik wil wel even met hem meegaan. Hoe lang gaat hij zitten wachten tot zichtbaar is dat er mensen worden benadeeld?

De heer **Van Geel** (CDA): Soms kan het leven ingewikkeld worden... Ik vraag het kabinet wat het bedoelt met de uitspraak dat de meest kwetsbaren worden ontzien. Die vraag aan het kabinet is terecht. Ik kom niet met die voorstellen, ik beoordeel deze. De buitengewone uitgaven, die zijn bedoeld voor chronisch zieken en gehandicapten, worden in fiscale zin door 3,4 miljoen mensen in Nederland gebruikt. We moeten er eens over nadenken wat dit voor regeling is geworden. Dit is nooit de bedoeling geweest van degenen die de regeling hebben gecreëerd. Daarom vind ik dat hierover terechte vragen worden gesteld. Het gaat hierbij niet om de grote zorg die wij hebben voor chronisch zieken en gehandicapten. De vragen gaan over efficiënt gebruik, niet-bedoeld gebruik of niet-bedoelde elementen in deze regeling. Het label dat wij onvoldoende oog zouden hebben voor chronisch zieken en gehandicapten, werp ik verre van me. Ik vind dat deze discussie ook mag worden gevoerd op basis van die elementen.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik kan me voorstellen dat u zich een beetje moet ontladen na zo'n hele interruptiereeks, maar volgens mij was mijn vraag anders. Graag breng ik u in herinnering dat uw voorganger, de heer Verhagen, samen met de GroenLinksfractie recent, althans net voor de verkiezingen, een motie heeft ingediend om de buitengewone uitgaven juist te blijven reserveren voor de chronisch zieken en gehandicapten

De heer Marijnissen (SP)

© M. Sablerolle – Gouda

en ervoor te zorgen dat die beter bij hen terechtkomen dan nu het geval is. Ik zie het CDA hierin dus heel wonderlijk bewegen.

Maar mijn vraag was anders. Het lijkt mij heel verstandig dat ook bij de CDA-fractie de zorg leeft dat deze heel grove en forse bezuinigingen kunnen leiden tot het benadelen van mensen die kwetsbaar zijn en op hulp moeten rekenen. We moeten dus de vinger aan de pols houden. We moeten ervoor zorgen dat we er op korte termijn zicht op hebben of die bezuinigingen ook tot benadeling leiden. En in dat geval moeten we zo snel mogelijk herschikken. Is de heer Van Geel daartoe bereid en op welke termijn moet het kabinet duidelijkheid geven?

De heer **Van Geel** (CDA): Ik ben daartoe niet bereid. Het bestaat namelijk niet dat in Nederland 3,4 miljoen belastingplichtigen chronisch ziek of gehandicapt zijn. Als de uitgaven voor een goed bedoelde regeling exploderen, moeten wij onderzoeken wat daarvan de oorzaak is. In de afgelopen jaren hebben veel mensen terecht gebruikgemaakt van deze regeling, maar het is onze taak om grenzen te stellen en ervoor te zorgen dat de regeling wordt gebruikt waarvoor zij is bedoeld.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik ga niet met u hakketakken over het aantal mensen dat terecht of onterecht van deze regeling gebruikmaakt. Ik ben het namelijk helemaal met u eens dat er een einde moet komen aan onterecht gebruik.

De heer **Van Geel** (CDA): Het gaat niet om onterecht gebruik. Iedereen die van deze regeling gebruik heeft gemaakt, heeft dat terecht gedaan. Het gaat erom dat deze regeling daarvoor niet was bedoeld

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Dat lijkt mij een eufemisme.

U bent ervoor beducht dat mensen die deze regeling wel nodig hebben, in het nauw komen. Ik hoop dan ook van u de toezegging te krijgen dat u dat niet laat gebeuren en dat u bereid bent om desnoods de begroting van het ministerie van VWS te herschikken.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik wacht de reactie van het kabinet af. U weet nu wat de aandachtspunten van mijn fractie zijn. In tweede termijn zal ik een oordeel vellen over de reactie van het kabinet.

De heer **Marijnissen** (SP): De heer Van Geel wil hiernaar kijken, omdat de kosten explosief zijn gestegen en het geld op de verkeerde plaats terechtkomt. Zullen wij het dan ook maar eens hebben over de hypotheekrenteaftrek? Wij spreken dan niet over 600 mln., maar over meer dan 10 mld. U weet ook dat een deel van dat geld terechtkomt bij miljonairs met een kapitale villa. De hypotheekrenteaftrek is ook explosief gestegen en komt ook terecht bij mensen voor wie ze niet was bedoeld. Laten wij daar eens een paar miljard weghalen!

De heer **Van Geel** (CDA): U vraagt naar de bekende weg. Wij kunnen hier lang en breed over praten, maar het CDA wil geen aanpassing van de hypotheekrenteaftrek.

De heer **Marijnissen** (SP): Dat vind ik nu zo dubbelhartig van u. Bij mensen die al niet veel hebben, maar bij wie af en toe iets extra's binnenkomt, gaat u 600 mln. bezuinigen. Dat komt heel hard aan, maar als ik u een regeling noem die volstrekt uit de hand is gelopen en ons miljarden kost, blijkt u daarvoor blind te zijn. Met dat geld subsidiëren wij echter wel villa's van mensen die echt geen extraatje nodig hebben. Dat geld gooien wij gewoon over de balk. Ik vind dat heel raar. Ik vind het nog vreemder dat u met de PvdA-fractie hebt afgesproken dat er de komende vier jaar geen onderzoek zal worden gedaan naar mogelijkheden om de hypotheekrenteaftrek eerlijker te maken.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik kan natuurlijk een beschouwing houden over de samenhang van de hypotheekrenteaftrek met de stabiliteit van de woningmarkt en gewekte verwachtingen, maar dat zou alleen maar leiden tot een herhaling van zetten. Het is de conclusie van het CDA dat het volkomen onverantwoord is om de discussie over de hypotheekrenteaftrek te heropenen en dat doet de CDA-fractie dan ook niet.

U spreekt altijd over topinkomens, maar bij u begint een topinkomen blijkbaar al bij € 30.000 of € 40.000. Mensen met zo'n inkomen vallen bij ons onder de middengroepen. Dat zijn de hardwerkende mensen die de heer Rutte noemde.

De heer **Marijnissen** (SP): Volgens mij heeft de hypotheekrenteaftrek niet zoveel te maken met inkomen. Het heeft vooral te maken met het hypotheekbedrag. Dat bedrag ligt bij ons op ongeveer € 300.000. U moet de zaken wel eerlijk voorstellen.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik doel op voorstellen uit uw tegenbegroting. Dat u die voorstellen niet wilt bespreken, is overigens ook veelzeggend, want blijkbaar vindt u die tegenbegroting helemaal niet zo belangrijk. U stelt bijvoorbeeld voor om bij anderhalf keer modaal de premie niet meer aftrekbaar te maken. Anderhalf keer modaal! Waar praten wij dan over? Dat zijn gezinnen met twee kleine inkomens of anderhalf inkomen. Dat zijn toch zeker geen hoge inkomens? Ik begrijp wel wat uw probleem is: u hebt het altijd wel over topinkomens, maar u weet tegelijkertijd ook dat het aanpakken van echte topinkomens bijna niets oplevert. Uw voorstel om

de nominale premie te verlagen wordt dan ook niet betaald door Rijkman Groenink, maar door mensen met een modaal inkomen en iets daarboven. Daar doen wij gewoon niet aan mee; dat is een keuze die wij niet maken.

De heer **Marijnissen** (SP): De middeninkomens zitten goed bij de SP. Dat geldt ook voor hardwerkende Nederlanders, zo zeg ik tegen de heer Rutte. Het geldt ook voor miljoenen huishoudens die op of onder het minimum zitten. Daar hebben wij in het bijzonder oog voor. U leidt de zaak af. Ik probeerde duidelijk te maken dat u dubbelhartig bent. Aan de ene kant wilt u niets doen aan de hypotheekrenteaftrek, die totaal uit de hand is gelopen. Aan de andere kant wilt u 600 mln. weghalen bij mensen die al weinig hebben, maar bovendien chronisch ziek of oud zijn, of op een andere manier op extra kosten worden gejaagd.

De heer **Van Geel** (CDA): Het blijft een herhaling van zetten, maar ik wil graag nog een keer het verhaal vertellen over de buitengewone uitgaven, zij het dan tot slot. Het is niet zo dat er bezuinigd wordt. De regeling is echter in een paar jaar explosief gegroeid, en dat draaien wij nu een beetje terug, zodat die explosieve groei beheersbaar wordt. Als u dan het beeld oproept dat daarmee de chronisch zieken en gehandicapten geen rechten meer hebben op voorzieningen, schetst u een volkomen onterecht beeld.

De heer **Marijnissen** (SP): Dat beeld heb ik helemaal niet geschapen. U hoeft zich niet te verdedigen tegen iets wat ik helemaal niet heb gezegd. Het gaat mij om het objectieve feit dat er 600 mln. wordt weggehaald bij een groep mensen bij wie dat eigenlijk niet zou moeten gebeuren. U wilt anderzijds het geld niet weghalen bij een groep mensen voor wie een regeling gierend uit de hand is gelopen en bij wie het prima kan worden weggehaald. Dat zou helemaal in lijn zijn met wat wij hier ooit hebben afgesproken. Ooit is de hypotheekrente ingevoerd om ook gewone mensen in staat te stellen een huis te kopen. Nooit is echter gezegd dat miljonairs hun villa's moeten kunnen financieren met gemeenschapsgeld. Dat is belachelijk en dat moeten wij afschaffen.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik denk dat het weinig nut heeft dat ik doorga met de discussie over de buitengewone uitgaven en over de vraag wie er worden getroffen. Ik blijf erbij dat er een buitengewoon verstandige lijn is gekozen om onbedoeld gebruik terug te dringen. Dit heeft niets te maken met het terugdringen van het gebruik door degenen die het echt nodig hebben.

Voorzitter. Dan kom ik nu op de kunst van het loslaten. Ik heb het dan over het geven van ruimte aan mensen, organisaties en instellingen. Ook voor de rijksoverheid moet de kunst van het loslaten gelden: decentraal wat kan, centraal wat moet. Provincies en gemeenten verdienen instrumenten die hierbij passen. In dat verband stel ik een vraag over de bezuiniging op de bestuurskosten. Hoe denkt het kabinet dat deze vorm gaat krijgen? Ik geef het kabinet een compliment voor de wijze waarop het een bestuursakkoord met de gemeenten heeft bereikt. Wij gaan ervan uit dat een ingreep op de macronorm voor de ozb niet nodig zal blijken, omdat wij verwachten dat gemeenten hun verantwoordelijkheid op dit punt zullen nemen.

Wij gaan er ook vanuit dat het kabinet een meerjarenakkoord met de provincies zal bereiken. Wij verwachten ook op dat punt van het kabinet de kunst van het loslaten.

Bij decentralisatie past overigens een afgeslankte rijksdienst. Den Haag mag de regio's niet vergeten. Zij zijn van groot belang voor de economische ontwikkeling van ons land. Denk maar aan de belangrijke bijdrage van de agrobusiness, die meer dan 10% van ons bruto nationaal product omvat. Niet voor niets hebben wij bij de behandeling van de Nota ruimte aandacht gevraagd voor de regio Twente. Wij verwachten een spoedige uitwerking. In de regio Eindhoven wordt geïnvesteerd in een internationale school, wat het vestigingsklimaat in de regio flink bevordert. De overheid moet dergelijke initiatieven stimuleren en steunen.

Dan kom ik nu op de cultuur. Rotterdam, Amsterdam en Den Haag krijgen nu 75% van het rijksbudget voor cultuur. Een fundamentele herijking is nodig. Het nationaal historisch museum is toegewezen aan Arnhem, maar daarmee is het werk van de minister van OCW niet gedaan. Wij willen meer geld voor provincies buiten de Randstad. Graag ontvang ik een reactie van het kabinet.

Een vitaal platteland is een van de belangrijkste aandachtspunten voor het CDA. Ook daar moet de mogelijkheid bestaan om te leven, te wonen en te werken.

De heer **Pechtold** (D66): U zegt dat de cultuur zich afspeelt in de grote steden in de Randstad. Volgens u moet er meer geld naar het platteland. Hoe moet ik mij dat voorstellen? Gaan wij musea verplaatsen? Wat wilt u? Of moeten wij iets meer doen voor fanfares?

De heer **Van Geel** (CDA): U praat op een denigrerende manier over het platteland en alles wat buiten de Randstad valt.

De heer **Pechtold** (D66): U doet dat over de grote stad.

De heer **Van Geel** (CDA): Neen, helemaal niet. U miskent echter dat er ook excellente dingen gebeuren buiten de Randstad. Het feit dat u spreekt over de Randstad versus het platteland is tekenend voor de wijze waarop u hier tegenover staat. U hebt geen enkel gevoel voor wat er in dit land gebeurt buiten de Randstad. Dat is tekenend voor uw mentaliteit.

De heer **Pechtold** (D66): Ah, de boerenlobby!

De heer **Van Geel** (CDA): Ook dat is tekenend voor u.

De heer **Pechtold** (D66): U begon met de tegenstelling van het weghalen. U had het over een fundamentele herverdeling. Ik hoor van de CDA-fractie dat er geen euro bij mag, maar u zegt dat u het weg wilt halen uit de Randstad. Ik ben het helemaal met u eens dat een stad ook een motor kan zijn voor cultuur en dat dit ook in andere delen van het land kan, in de provincie. Het hoeft niet of-of te zijn. Maar u geeft geen extra geld, terwijl u wel zegt dat het daar weg moet. U rept van een fundamentele herverdeling. Dan wil ik daar wat meer lijnen in, zodat de minister het ook kan uitwerken.

Van Geel

De heer **Van Geel** (CDA): Ik constateer uit uw taalgebruik en de kwalificaties dat u totaal geen gevoel voor deze problematiek hebt. Dat heeft u twee keer laten blijken en dat wil ik even geconstateerd hebben.

De heer **Pechtold** (D66): Kunt u antwoorden?

De heer **Van Geel** (CDA): Ik mag ook dingen constateren.

Laat ik u een voorbeeld geven. Beneden de grote rivieren is er geen enkel museum waar het Rijk medeverantwoordelijkheid voor neemt. Ik heb het niet over het verplaatsen van musea. Ik heb het over het nemen van medeverantwoordelijkheid voor die excellente musea die ook buiten de Randstad floreren. Dat is precies de lijn van de minister. Daar vraag ik aandacht voor. Dat lijkt mij heel fair. Het feit dat u dat weet te kwalificeren als fanfares en zo zegt – dat herhaal ik – veel meer over u dan over de lijn die de CDA-fractie wil op dat gebied.

De heer **Pechtold** (D66): Groningen, Eindhoven, Maastricht: prachtige musea waar ik trots op ben. Dat geldt ook voor veel musea in kleinere gemeenten. U zegt dat er fundamenteel herverdeeld moet worden. Hoe wilt u dat dan doen? U zegt dat er geen musea verplaatst moeten worden, maar hoe gaan wij dat dan doen? Fundamenteel herverdelen betekent weghalen.

De heer **Van Geel** (CDA): U noemt een aantal musea waarvan wij verwachten dat het Rijk er medeverantwoordelijkheid voor wil dragen. Ik kan mij heel goed vinden in de voorbeelden die u noemt en de kwalificatie daarvan.

De heer **Pechtold** (D66): Ten koste van wat?

De heer **Van Geel** (CDA): Wij geven een duidelijk politiek signaal – wat overigens in het regeerakkoord afgesproken is – en ik verwacht daar van de minister een uitwerking van. Ik geef ook aan dat wij geen genoegen nemen met alleen maar een historisch museum, met alle respect overigens voor het historisch museum in Arnhem. Dat is het politieke signaal wat ik hier afgeef.

Voorzitter. Dan kom ik weer bij het echte platteland. Nu zie ik de heer Pechtold weglopen, dat geeft aan waar zijn belangstelling ligt. Wat het echte platteland betreft, hebben wij ook een aantal problemen met elkaar. Ik heb gezegd dat wij daar de leefbaarheid willen bevorderen. Wij missen op dit moment in 1100 kleine kernen met name in de noordelijke provincies voorzieningen zoals een winkel, een bank of een bibliotheek. Wij willen graag met de minister meedenken over de vraag hoe dat opgelost zou kunnen worden, hoe zich bijvoorbeeld een experiment met SRV-wagens nieuwe stijl zou kunnen ontwikkelen. Dat verdient ondersteuning en ik hoor graag een reactie daarop van de kant van het kabinet.

Tot slot kom ik op de ambulances. In meerdere regio's in ons land overschrijden ambulances de norm voor de aanrijdtijden. Wij weten dat er een inventarisatie komt van de problemen op dat gebied en dat die voor 1 november wordt afgerond. Wij vragen zo snel mogelijk een plan van aanpak om deze knelpunten op te lossen, zodat gegarandeerd kan worden dat de wettelijke aanrijdtijd in 2008 overal in het land wordt gehaald.

Verbondenheid tussen mensen. Ook vanuit individuele mensen moet er een impuls komen om mee te doen. Voor de CDA-fractie is het vergroten van de arbeidsparticipatie een belangrijke uitdaging, er staan immers nog steeds grote groepen mensen langs de kant. De CDA-fractie hoopt dat de maatregelen van het kabinet worden uitgevoerd. Het is onze opgave te investeren in de weerbaarheid en inzetbaarheid van werknemers. Uitgangspunt is het investeren in verbreding en in perspectief voor de werknemer. Sociale zekerheid is te veel gericht op het afdekken van risico's bij banenverlies. De aandacht moet meer gericht worden op het toerusten van mensen – voorzorg in plaats van nazorg – zodat zij in staat zijn om werk en inkomen te verwerven en te behouden. Juist ook voor oudere werknemers verbeteren zo de kansen.

Werkgevers moeten verantwoordelijkheid tonen en ontslagen werknemers weer aan een baan helpen. Wij moeten van werk naar werktrajecten. De CDA-fractie wil werkgevers die hieraan bijdragen, belonen met een korting op de WW-premie. Wij moeten inzetten op begeleiding naar een nieuwe baan en bijbehorende scholing. Dan zijn wij er echter nog niet, want 200.000 mensen naar de arbeidsmarkt geleiden kan alleen als het kabinet orde op zaken stelt bij het CWI, UWV en de gemeenten. Gemeenten moeten de regie krijgen en meer verantwoordelijk worden voor de arbeidsbemiddeling en re-integratie op maat. Een andere voorwaarde is dat de mismatch tussen aanbod een vraag wordt aangepakt. Nu al is duidelijk dat er in de toekomst mensen nodig zijn voor zorg, onderwijs en kinderopvang. Pak dit aan door gerichte scholing en maatwerk.

Werk moet lonen. Genomen maatregelen moeten aan dit adagium worden getoetst en de CDA-fractie is blij met de verlaging en op den duur afschaffing van de WW-premies. Ook moet er in de komende jaren ingezet worden op arbeidsparticipatie van jongeren met een handicap of beperking. Veel Wajongeren willen graag werken en de CDA-fractie wil investeren in de talenten van deze jongeren, zonder te onderschatten wat het betekent om met een handicap, een chronische ziekte of een andere beperking te leven. Dit vraagt onder meer om goede voorbereiding in het onderwijs, goede begeleiding op de werkvloer en voorzieningen die het voor de werkgevers aantrekkelijk maken om deze jongeren een kans te geven. Wie participatie zegt, zegt in de ogen van de CDA-fractie ook levensloop. Het combineren van arbeid met zorgtaken en scholing moet mogelijk blijven dankzij een modern levensloopbeleid. De CDA-fractie streeft naar een optimale arbeidsparticipatie in plaats van een maximale. Zij is blij met de aandacht voor de levensloopregeling. De grote vraag is natuurlijk hoe die moet worden ingericht. Moet dat via steun over de volle lengte van het arbeidzame leven, het openstellen van verruimingsmogelijkheden voor startende ondernemers, ZZP'ers en zelfstandigen, de overgang naar een nieuwe baan of deeltijdwerk of een relatie met de spaarloonregeling? Er moeten in ieder geval scholingsfaciliteiten komen. Het wordt hoog tijd dat het kabinet de levensloopregeling nader uitwerkt. Mijn fractie ziet graag zijn reactie tegemoet.

Belangrijk voor de binding in de samenleving is natuurlijk ook de integratieagenda. De vorige kabinetten-Balkenende hebben de discussie over integratie stevig gevoerd. Er is veel in beweging gekomen. Dankzij de Wet inburgering kreeg het inburgeringstraject een verplichtend karakter. Burgerschap kwam centraal te staan; niet meer alleen werken, maar ook taal en kennis van Nederland. Deze veeleisende aanpak moeten wij

doorzetten. Het uitgangspunt is dat ons rechtsstelsel niet ter discussie staat. Iedereen in Nederland dient de democratische grondslag van onze samenleving en de grondrechten in dit land te respecteren. Wanneer groepen, moskeeën of imams radicaliseren of aanzetten tot haat en geweld, dient er hard te worden ingegrepen. De CDA-fractie wil ervoor waken dat de samenleving uiteenvalt in verschillende groepen of subculturen die langs elkaar heen leven en binnen hun eigen groep eigen regels hanteren. Wij willen geen getto's waar bepaalde bevolkingsgroepen fysiek, sociaal en mentaal opgesloten raken. Wij willen geen imams en islamitische scholen die de omgangsvormen van ons land verwerpen. Ook hier weer is de verbinding tussen mensen het effectiefst. Mensen moeten uit een sociaal zwart gat worden gehaald. Daarbij staat de positie van allochtonen op de arbeidsmarkt centraal. De arbeidsparticipatie onder allochtonen moet worden verhoogd, niet alleen om de participatiedoelen te behalen, maar ook om deze groep meer te betrekken bij de Nederlandse samenleving. Hier hoort ook het aanpakken van discriminatie bij, zeker op de werkvloer. Kortom: de CDA-fractie wil samenhorigheid en betrokkenheid tussen mensen stimuleren. Uiteraard creëert de overheid daarbij de randvoorwaarden. De overheid heeft alleen meer taken. Mensen verwachten dat een overheid ook optreedt. Zij verwachten dat de overheid in de publieke ruimte investeert en normen stelt. Een optredende overheid stelt heldere kaders, neemt stevige besluiten en handhaaft die. De CDA-fractie kiest daarom voor bemoeizorg in de jeugdzorg. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Zij moeten daarop aangesproken worden, maar vaak kan pas worden ingegrepen als het al mis is in een gezin. Volgens de CDA-fractie kan verplichtende opvoedingsondersteuning een belangrijke rol spelen in het preventief optreden tegen problemen met jongeren en probleemjongeren. Zo nodig zal er vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin sprake moeten zijn van bemoeizorg, de vrijblijvendheid voorbij. Daarnaast wil de CDA-fractie de harde aanpak op het gebied van criminaliteit doorzetten. De afgelopen jaar is er veel gedaan om de misdaad te bestrijden. Misdaadcijfers dalen en het gevoel van veiligheid stijgt. Wij zijn er alleen nog niet. De vrouwenhandel en de loverboy-problematiek zijn nog niet opgelost in ons land. Deze misdrijven ondermijnen de integriteit van onze rechtsstaat. Zij horen niet thuis in een beschaafd land als Nederland.

De CDA-fractie maakt zich ernstig zorgen over de onderwereld die voet in de bovenwereld krijgt. Bij drugsteelt horen drugshandel, wapenhandel en mensenhandel. De toenemende verwevenheid tussen de legale bovenwereld en de onderwereld zet onze rechtsstaat onder druk. Daarom moet er veel harder worden opgetreden. Gemeenten moeten niet naïef zijn. Zij moeten via de Wet BIBOB veel harder optreden tegen criminelen die geld legaal investeren. Witwassen, fraude en cybercrime moeten bij de bron worden aangepakt. Niet alleen in capaciteit, maar ook in technische mogelijkheden lopen politie en justitie nu te vaak achter de feiten aan. Daarom wil de CDA-fractie een impuls van in totaal 30 mln. voor deze aanpak. Daarmee wordt de crimineel in zijn portemonnee getroffen, zodat misdaad niet loont. U weet dat uiteindelijk Al Capone ook gepakt is wegens belastingfraude.

De winkelcriminaliteit veroorzaakt jaarlijks voor 1 mld. schade. Vooral kleine ondernemers zijn hiervan de dupe. Investeringen in veiligheidsmaatregelen zijn voor hen nauwelijks behapbaar. De sector trekt al jaren aan de bel. Mijn geachte collega de heer Van der Vlies vroeg via een motie om een fiscale tegemoetkoming in de kosten die beveiliging meebrengt. Deze Kamerbreed aanvaarde motie is echter nog steeds niet uitgevoerd. Het CDA wil dit nu regelen. Wij willen een subsidieregeling voor kleine winkeliers die veiligheidsmaatregelen treffen in combinatie met lokale afspraken over veiligheid. De politie moet er natuurlijk wel snel bij zijn.

Maar het mkb heeft meer problemen. Het CDA wil af van de regels die ondernemerschap in de weg staan. Daarom is het goed dat het kabinet aandacht besteedt aan vermindering van de regeldruk. Er is zelfs een apart hoofdstuk aan gewijd. Vooralsnog blijft het echter te veel bij voornemens. Het wordt hoog tijd voor concrete maatregelen, zoals meer algemene regels, minder vergunningen en het bundelen van vergunningen. Voer de lex silentio in waar dat kan. Het CDA gaat voor een voelbare afschaffing van de regeldruk, niet voor een theoretische.

De aanleg en het onderhoud van dijken en wegen is een klassieke overheidstaak. De mobiliteitsbehoefte groeit. Het CDA wil aan deze behoefte tegemoetkomen, vanwege het economische en het sociale belang. In de Nota Mobiliteit is deze visie vastgelegd en zijn tot 2020 middelen gereserveerd. De kilometerheffing speelt hierin inderdaad een centrale rol, zodat beter gebruik wordt gemaakt van bestaande wegen. De VVD bleek hiervoor deze zomer ineens weg te lopen. Dat vind ik buitengewoon jammer.

Het kabinet investeert daarnaast tot en met 2020 nog eens 3 mld. extra in infrastructuur. In totaal gaat het om 130 mld. aan investeringen, ofwel 10 mld. per jaar.

De heer **Rutte** (VVD): Het is de CDA-minister van Verkeer en Waterstaat in dit kabinet die de maatschappelijke overeenstemming over de kilometerheffing heeft doorbroken, door de auto opnieuw als melkkoe te gebruiken en niet extra te investeren in wegen. Onder die voorwaarde gaan wij inderdaad niet akkoord met de kilometerheffing. U investeert onvoldoende in files en in het openbaar vervoer. Dit jaar alleen al is de filedruk met 11% toegenomen, zoals vanochtend weer in de krant stond. Die druk zal de komende jaren blijven toenemen. Daar moet veel extra geld bij. Ik roep u op om mij hierin te steunen wanneer ik met voorstellen op dit punt kom.

De heer **Van Geel** (CDA): Het kabinet doorbreekt in het geheel niet de maatschappelijke overeenstemming in het rapport-Nouwen. Daarin staat dat de omzetting van het systeem van betaling dat wij nu kennen naar een nieuw systeem neutraal zou moeten zijn. Dat betekent niet dat er in de tussentijd geen wijzigingen kunnen worden aangebracht in belastingen. Het vorige kabinet, waarin de VVD zitting had, heeft de Nota Mobiliteit gepresenteerd waarin deze hele problematiek op een termijn van vijftien jaar grondig wordt aangepakt, zodanig dat in de mobiliteitsbehoefte wordt voorzien. Dat hebben wij, goed onderbouwd, met elkaar afgesproken. Daarvan maakt de kilometerheffing onderdeel uit. Doordat de heer Rutte nu de kilometerheffing afschiet, schiet hij ook een gat van 6 mld. in dit plan. Daarin is namelijk voorzien dat met de kilometerheffing efficiënter gebruik wordt gemaakt van

de wegen zodat er geen nieuwe wegen hoeven te worden aangelegd. Als hij de kilometerheffing afschiet, is hij de eerste 6 mld. aan extra investeringen kwijt om extra wegen aan te leggen. Per saldo geeft hij dus geen cent extra uit aan wegen maar schiet hij een gat in een degelijk plan, dat ook dit kabinet uitvoert.

De heer **Rutte** (VVD): Dit is nu precies het probleem met u en met het kabinet. U gelooft heilig dat de werkelijkheid zich aan voornemens zal aanpassen, maar u wordt ingehaald door die werkelijkheid, die inmiddels wel is veranderd. Er is een enorme toename van de filedruk in Nederland. Mensen staan in de file en komen 's avonds te laat thuis. Het CDA is een gezinspartij. U zou er dus voor moeten zijn dat mensen 's avonds op tijd thuis zijn. U kunt zich niet blijven baseren op een nota van een aantal jaren geleden. U moet ook bereid zijn om hier te zeggen dat er extra boter bij de vis moet. Dat is heel hard nodig, voor de economie, voor het milieu en vanwege de sociale nadelen van alle files. Ik roep u dan ook op mij te steunen in de voorstellen waarmee ik straks kom, om in de komende jaren 10 mld. extra te investeren, waarvan een derde in openbaar vervoer en tweederde in wegen.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik ben blij dat ik word geplaatst in continuïteit van beleid. Er is dan tenminste nog een partij die heel stabiel en redelijk nadenkt over de langetermijnproblematiek. Dat vat ik op als een compliment. Ik ga er echter niet in mee dat u op basis van filemeldingen optreedt bij een zo structureel probleem. De mobiliteitsbehoefte in het goederenvervoer neemt toe met 80%, die in het personenvervoer met 20% tot 30%. Daar wordt hard aan gewerkt. Ik laat mij niet verleiden om een doorwrocht beleidsstuk, dat wij gezamenlijk hebben gemaakt, met de VVD in het vorige kabinet, onderuit te laten halen door filemeldingen. Ik zou verder graag zien dat de heer Rutte reageert op het gestelde door mij dat de VVD met die 6 mld. dat gat in de nota weliswaar wegwerkt, maar verder geen cent extra uitgeeft aan mobiliteit. Ik heb gelezen met welke voorstellen de heer Rutte dadelijk komt. Tot 2025 – de Nota Mobiliteit gaat tot 2020, maar hij neemt er een aantal jaren bij, want dat staat beter – geeft de VVD 6 mld uit. Dat is ongeveer 375 mln. per jaar. Het kabinet geeft in die periode 3 mld. uit. Dat is 250 mln. per jaar. De vorige keer gaf de heer Rutte aan dat je voor die 250 mln. net een fietspad kunt aanleggen. Ik constateer nu dus dat hij gaat voor anderhalf fietspad. In mijn kring heet dit dat de olifant een muisje heeft gebaard.

De heer **Rutte** (VVD): Het is jammer dat de heer Van Geel negeert wat ik zojuist zei, namelijk dat het dit kabinet en het CDA zijn die, om alle plannetjes van het kabinet te financieren, de auto terughalen als melkkoe. De accijns op lpg wordt verhoogd. De accijns op diesel gaat omhoog. De aanschafbelasting op auto's wordt ook verhoogd. Er worden allerlei maatregelen genomen om de auto opnieuw te pakken, maar daarmee wordt de consensus die in Nederland bestond over de kilometerheffing doorbroken. Daar zijn het CDA en het kabinet verantwoordelijk voor en ik vind dat heel ernstig. Wij zijn bereid om 500 mln. per jaar, in totaal 10 mld. extra vrij te maken voor wegen en openbaar vervoer, zodat wij dit probleem eindelijk kunnen aanpakken, in het belang van de economie, het milieu en een goed sociaal beleid.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik heb tot drie keer toe geen antwoord gekregen op mijn vraag aan de heer Rutte. Ik heb gesteld dat de VVD 6,6 mld. extra uittrekt tot 2025 voor de auto's, voor de aanleg van wegen. Dat bedrag heeft hij nodig om het gat te dichten dat hij schiet, omdat hij tegen kilometerheffing is. Per saldo resteert dan niets meer. De heer Rutte spint een heleboel, maar hij beweegt niet.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter. In onze kring zeg je, als je dit betoog hoort, dat de heer Van Geel een bosbrand tegemoet treedt met een plantenspuit. Het CDA stelt komend jaar 10 mln. beschikbaar voor openbaar vervoer en geen cent meer. Weet de heer Van Geel hoeveel meter spoor je daarvoor kunt aanleggen? Hij sprak zojuist over een fietspad, dus wij kunnen het nu ook over spoor hebben.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik weet dat de kosten van infrastructuur behoorlijk hoog zijn. Gelet op onze ambitie wat betreft de groei met 5% van het openbaar vervoer – daarover zijn afspraken gemaakt en op die manier zetten wij de groei van de laatste jaren door – zie ik tal van goede ideeën, ook van de NS en ProRail, over hoe dat kan worden gerealiseerd. Het lijkt mij belangrijk dat die 5% voorlopig wordt doorgezet. Ik besef heus wel, gelet op de langere termijn, dat wij ook goed moeten bezien wat verder nog noodzakelijk zou kunnen zijn, maar voorlopig heb ik er vertrouwen in, met het oog op de huidige inspanningen door verschillende maatschappelijke organisaties, bedrijven en kabinet, dat wij die spectaculaire groei van het ov de komende jaren kunnen waarmaken.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik vind dat onvoorstelbaar. Die fantastische reizigersgroei met 5% per jaar leidt ertoe dat, als er nu niet in wordt geïnvesteerd, de maximumcapaciteit van het spoor in 2009 volledig is uitgeput. De NS doet fantastische inspanningen, maar heeft ook een rekening bij het kabinet neergelegd. Als men deze groei wil realiseren, kost dat 8 mld. De NS legt er 3 mld. bij. De heer Van Geel stelt nu dat er heel fijn wordt samengewerkt met de NS en dat het kabinet er daarom 10 mln. bij doet. Dat is toch een lachertje.

De heer **Van Geel** (CDA): Dat is een kwalificatie van mevrouw Halsema. Ik wacht de plannen over het doorzetten van die groei van 5% eerst af. Vooralsnog heb ik er geen twijfel over dat dit kan in deze regeerperiode.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): En heeft de heer Van Geel in zijn achterzak 8 mld. zitten als noodzakelijke investering als de uitgewerkte plannen er liggen? Hij hoeft zich nergens achter te verschuilen. Mijn vraag is dus of al of niet sprake is van onderhandelingsruimte op dit punt, want ik vind het een klap in het gezicht van de NS om wel te gaan praten, maar slechts 10 mln. ter beschikking te stellen.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik wacht de reactie van de minister af. Ik zit niet in vak K. De minister is verantwoordelijk voor het pakket. Ik verwacht dat de afspraak in het regeerakkoord over de groei met die 5% kan worden gerealiseerd met de bestaande middelen. Als het anders is, hoor ik dat wel van de minister. Een deel van het probleem met de infrastructuur is de besluitvorming. Die

baart onze grote zorgen. Gelukkig komt er meer aandacht voor de besluitvorming over de infrastructuur. Ik wijs het kabinet nog op twee zaken. Maak het mogelijk dat administratieve en procedurele fouten snel worden hersteld en beperk de mogelijkheden tot beroep en bezwaar tot degenen die daarbij direct belang hebben. Hier is meer over te zeggen, maar dit zijn voor mijn fractie twee hoofdpunten.

Voor het realiseren van deze forse groei moet ook een prijs worden betaald. De vervuiling wordt teruggedrongen vanwege het klimaat en de luchtkwaliteit en wij accepteren dan ook de vergroeningsmaatregelen en de lastenverzwaringen die verantwoorde keuzen door de consument stimuleren, zoals de bpm-differentiatie en de verhoging van de dieselprijs. Ongemotiveerde verhogingen daarboven liggen bij mijn fractie echter zeer moeilijk. Dat zijn verhogingen boven hetgeen in het regeerakkoord is afgesproken. Het gaat dan niet eens om die ene cent extra, dat is € 20 per automobilist per jaar, maar om het principe dat wij voor de hele regeringsperiode een afspraak hebben gemaakt. Die kan niet zomaar worden veranderd. Bovendien treft dit vooral het midden- en kleinbedrijf. Ik verzoek het kabinet om een reactie. Ik overweeg hierover een motie in te dienen.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Wij hebben nu voor het eerst iets gezien van fiscale vergroeningsmaatregelen van dit kabinet en echt veel is het nog niet. Zegt de heer Van Geel nu dat er geen vergroeningsmaatregel meer bij mag?

De heer **Van Geel** (CDA): Ik heb het voorgestelde pakket omarmd en ik heb het nu specifiek over een onderdeel daarvan, de verhoging van de dieselprijs. Op basis van het regeerakkoord afgesproken dat die prijs met drie cent wordt verhoogd. Mijn fractie ziet op dit moment niet in dat een extra verhoging boven die afspraak noodzakelijk is. Dat is duidelijk voor iedereen.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik wil het iets duidelijker. Als men milieupolitiek wil bedrijven en echt grenzen wil stellen, zal men wel degelijk moeten heffen en sommige vervuiling zwaarder moeten belasten. Dat moge iedereen duidelijk zijn, het is in ieder geval minister Cramer duidelijk. Nu hoor ik de CDA-fractie bij de eerste de beste vergroeningsmaatregel al vreselijk piepen, terwijl minister Cramer heeft aangegeven dat dit slechts een begin is en dat zij zich de mogelijkheid voorbehoudt om volgend jaar met extra maatregelen te komen. Die zijn ook broodnodig als men ook maar in de buurt van de eigen doelstellingen wil komen. Nu zegt de heer Van Geel: ''Dit was het en niet verder.''

De heer **Van Geel** (CDA): Nee. Ik heb het hele pakket vergroeningsmaatregelen omarmd dat in het regeerakkoord is vastgelegd en nu is uitgewerkt. Er zijn echter twee mogelijkheden voor vergroening. Men kan een extra bedrag heffen of binnen een categorie differentiëren, waarbij iets wordt verzwaard, maar de burgers binnen hetzelfde domein weer iets terugkrijgen. Dit beleid wordt door mijn fractie onderschreven, zie de bpm-differentiatie. Het type oplossing waarbij meer vervuiling zwaarder wordt belast dan minder vervuiling, vindt mijn fractie buitengewoon goed. Wij zijn echter tegen een lastenverzwaring als zodanig die niet is gemotiveerd.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik zal een voorbeeld geven, afgezien van de kilometerheffing, die nog moet worden ingevoerd. Dat lijkt mij een maatregel waar de heer Van Geel voor is, gehoord zijn betoog.

De heer **Van Geel** (CDA): Dat heeft mevrouw Halsema goed begrepen.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Een van de belangrijkere en noodzakelijke maatregelen is het belasten van de grootverbruikers. Het grote bedrijfsleven wordt tot nu toe ontzien. Men ziet het terug in de lastenverzwaringen op dit moment. Het gezinsleven ondergaat een forse lastenverzwaring, het bedrijfsleven wordt ontzien. Dat staat haaks op het eerlijkdelenprincipe van de CDA-fractie, zou ik denken. Wat betekenen de woorden van de heer Van Geel? Wil hij alleen bonus-malusregelingen, waarbij de auto een beetje duurder wordt als hij schoon is en nog duurder als hij vuil is, en geen enkele extra lastenverzwaring, ook niet voor het bedrijfsleven?

De heer **Van Geel** (CDA): Mijn fractie is zeer voor vergroeningsmaatregelen, maar die mogen per saldo niet leiden tot lastenverzwaringen. Daarover hebben wij afspraken met elkaar gemaakt. Daartegenover staan lastenverlichting op arbeid en dergelijke. Dat accepteren wij en dat hebben wij geaccepteerd in het regeerakkoord. Wij willen echter niet ongemotiveerd de lasten als zodanig verzwaren. Wij hebben daarin een keuze gemaakt die volstrekt duidelijk is. Goede voorstellen zullen wij op inhoud bekijken, maar een verdere verhoging van de dieselprijs dan is afgesproken in het regeerakkoord, vinden wij ongemotiveerd.

Wat de dijken betreft, onze delta is nu nog erg veilig, zo ongeveer de veiligste ter wereld, maar dit moet wel zo blijven. Er is tot 2011 voldoende geld om projecten als ''zwakke schakels'' uit te voeren, maar daarna niet meer. Wij willen dat de regering op korte termijn inzicht geeft in de financiering van het garanderen van onze waterveiligheid na 2011.

Voorzitter, ik begon mijn inbreng met de constatering dat het goed gaat met Nederland. Dat vind ik nog steeds, maar ik wil toch nog even aandacht vragen voor het volgende. Mijn moeder zegt wel eens tegen mij: ''Jongen – voor je moeder blijf je een jongen – wat zijn jullie toch aan het doen in Den Haag?'' Die vraag is terecht, want als je de kranten moet geloven, zijn wij hier alleen met onszelf bezig, en dan heb ik het nog niet over beschuldigingen van landverraad, lafheid, leugens en dergelijke. Ik vind het jammer; wij maken hier wetten en regels, maar dit betekent niet dat wij ons niet zouden behoeven te houden aan spelregels van fatsoen. Speel de bal, niet de man, zoals u gisteren terecht vroeg, mevrouw de voorzitter. Ik hoop dat wij als politiek in de komende dagen iets anders kunnen laten zien. Ik zie uit naar het debat, zoals het debat dat wij nu met de heer Rutte over de kilometerheffing en met de heer Marijnissen over zoiets als de middeninkomens voeren. Hopelijk kunnen wij dan een ander beeld laten zien, een beeld van politici die het beste voorhebben met ons land en die daardoor gedreven worden, een voorbeeld voor de mensen in het land. Mevrouw de voorzitter, u kunt bij uw oproep op ons rekenen, zoals ook Nederland op ons kan rekenen.

De heer **Pechtold** (D66): Misschien moeten wij onze moeders een keer met elkaar laten bellen...

Van Geel

De heer **Van Geel** (CDA): U hebt ook een goede boodschap van uw moeder meegekregen, zo begrijp ik...

De heer **Pechtold** (D66): Ja, en misschien kunnen wij nu ook samen even de groeten doen...

Het prachtige vertrouwen in wat er in de komende jaren allemaal gedaan zal worden, wreekt zich toch een beetje. Ik heb u gisteren zien modderen over de vraag of het nu een linkse begroting is of dat er genivelleerd wordt. En vanochtend krijgen de kranten, het Centraal Planbureau en de Raad van State de schuld. Als de internationale kredietcrisis zich nu in de komende maanden anders gaat ontwikkelen, bent u het dan met mij eens dat wij een midterm review zouden moeten uitvoeren, nu ook de Raad van State aangeeft dat het ''robuuste'' EMU-saldo gewoon hartstikke dun is? Wij zouden halverwege deze kabinetsperiode moeten laten doorrekenen of het beleid met alle verschuivingen, ook de internationale, waarop wij zelf wat minder invloed hebben, nog wel stand kan houden.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik verwacht van een kabinet, van een minister van Financiën dat hij bij de internationale ontwikkelingen de vinger aan de pols houdt. In de Miljoenennota is uitgebreid aangegeven in welk kader de financiën worden beoordeeld; scheiding van inkomsten en uitgaven vind ik een heel verstandig kader. Er zijn ook afspraken gemaakt over wat er zal worden gedaan als er ingegrepen wordt omdat het EMU-saldo zich niet goed ontwikkelt. Kortom, er is een aantal heldere spelregels voor de komende periode en ik verwacht dat de minister van Financiën hierbij de vinger aan de pols zal houden.

De heer **Pechtold** (D66): Er staan in het buitenland mensen in de rij om hun spaargeld van de bank te halen, er zijn ontwikkelingen gaande waarvan je niet weet wat die over een halfjaar zullen opleveren. Ik vraag van het CDA geen vertrouwen en geloof in eigen cijfers, ik vraag of u bereid bent om in een maatschappij die zo roerig is dat zelfs de Raad van State zegt dat het EMU-saldo op de lange termijn misschien helemaal niet zo sterk is als het wordt voorgesteld, gewoon halverwege samen te gaan rekenen, een midterm review uit te voeren. U bent daar kennelijk tegen, maar waarom?

De heer **Van Geel** (CDA): Ik ben er niet tegen, ik verwacht van de minister van Financiën gewoon een voortdurende oriëntatie op de verschillende elementen en parameters in de economie, bij de inkomsten en uitgaven. Wij moeten de spelregels niet voortdurend veranderen aan de hand van ontwikkelingen op de kortere termijn. De minister van Financiën heeft voor de komende periode heel heldere spelregels bepaald, hij heeft aangegeven wat de consequenties van het beleid zijn. Daar moeten wij ons aan houden, en bovendien heb ik er geen enkele behoefte aan om met doemscenario's te gaan werken. Wat zou u dan nu willen doen?

De heer **Pechtold** (D66): Ik wil naast de spelregels – het zijn niet allemaal de mijne, maar oké... – ook de wereld in de gaten houden en niet alleen hier achter de dijken kijken. Ik ben dan ook blij dat ik nu uw steun krijg voor een midterm review, waarbij wij halverwege de kabinetsperiode de thermometer er nog eens echt goed in steken om na te gaan of al die regels nog wel kloppen met de werkelijkheid.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik verwacht dat niet in een midterm review. Ik verwacht gewoon dat de minister van Financiën voortdurend in de gaten houdt hoe de overheidsfinanciën zich ontwikkelen.

De heer **Wilders** (PVV): Collega Van Geel heeft drie zinnen gewijd aan het thema integratie. Hij heeft niets gezegd over immigratie en over de grote problemen die wij met de islam in Nederland hebben. Overigens ook in de Miljoenennota komt dat woord geen enkele keren voor.

Waarom, mijnheer Van Geel, is het CDA totaal afwezig in de hele discussie over immigratie en de problemen die wij met de islam hebben? Waarom hoor ik u daar nooit over? Uw partij heeft nota bene christelijk in haar naam staan. U was niet bij het debat over het WRR-rapport. Ik hoor en lees niets van u, alleen maar dat wij zalvend met elkaar bezig moeten zijn en met elkaars moeders moeten praten. Ziet u de problemen en bent u met mij en mijn partij, de Partij voor de Vrijheid, van mening dat wij de islamisering van Nederland moeten stoppen? Vindt u dat of vindt u dat niet? Als u dat vindt, hoe wilt u dat dan doen? U zegt niets en bent afwezig.

De heer **Van Geel** (CDA): Ons standpunt is volstrekt helder. Het is klip en klaar, maar het is niet uw standpunt. Ik wil het wel kort herhalen.

Wat immigratie betreft kunnen wij zeer goed leven met een wet die onder leiding van een PvdA-staatssecretaris tot stand is gekomen en die door een minister van VVD-huize is uitgevoerd. De afgelopen jaren is een heel goede lijn ingezet en is ook de immigratie behoorlijk teruggedrongen.

Vervolgens vindt het CDA dat wij tegen radicalisering hard moeten optreden. Laat daarover geen enkel misverstand bestaan. Daar staan wij voor. Wij zijn verder voor een stevige, verplichtende integratie. Die twee stevige punten maken wij. Het maakt niet uit wie het zijn. Het gaat erom dat iedereen in dit land die radicaliseert, en dus niet alleen mensen met een islamachtergrond, hard wordt aangepakt. Iedereen die in dit land komt, moet integreren. Dat is het uitgangspunt.

Als wij dit vragen van mensen die hier komen, mogen die mensen vervolgens vragen dat zij rechtsbescherming krijgen van de rechtsstaat Nederland en dat wij optreden tegen discriminatie. Dat is een eerlijke en faire deal. Dat is de kern van ons beleid.

Vervolgens – en dat heeft niets met wetten of regels te maken – mogen wij elkaar erop aanspreken dat wij met elkaar een dialoog aangaan hoe het is om in dit land te leven en hoe wij met elkaar één samenleving tot stand kunnen brengen. Dat zijn de lijnen: hard, helder, maar ook sociaal en ook betrokken.

De heer **Wilders** (PVV): Dat zijn de lijnen die over integratie gaan. Ik sprak over meer. Ik sprak over immigratie en over de islam. In dit kabinet zit een minister die zegt dat Nederland op termijn ook een islamitische cultuur heeft, een minister die in half-Marokkaanse klederdracht – zij moet het natuurlijk zelf weten, maar toch – op Prinsjesdag de Ridderzaal in stapt, een minister die het cultuurrelativisme zelf is. Vindt u dat wij alleen maar moeten praten over integratie en dat het niet uitmaakt of wij in Nederland 1 miljoen of later 2 of 3 miljoen moslims krijgen en dat de cultuur, die nu gestoeld is op het christendom, verwatert? Vindt u dat

een probleem en moeten wij daar iets aan doen of zegt u dat het u niet uitmaakt?

De heer **Van Geel** (CDA): Mijn antwoord is toch klip en klaar. Over immigratie heb ik gezegd dat de regels die wij toepassen, onze regels zijn. Ik heb ook aangegeven hoe die tot stand zijn gekomen. Wij hebben er totaal geen behoefte aan om vraagstukken van integratie te koppelen aan islamisering van Nederland. Dat doet u en wij doen daar niet aan mee. Iedereen die naar dit land komt, moet voldoen aan de eisen die wij stellen ten aanzien van radicalisering en integratie. Wij hebben geen behoefte om specifieke bevolkingsgroepen of godsdiensten erop aan te spreken.

De heer **Wilders** (PVV): Ik stel u, collega Van Geel, een concrete vraag. Zou de CDA-fractie – het Christen-Democratisch Appèl – er moeite mee hebben als Nederland op termijn 2 of 3 miljoen moslims heeft, als er meer moskeeën zijn dan christelijke of protestantse kerken en als de christelijk-joodse cultuur verwatert? Zegt u dat de identiteit u niet veel uitmaakt, als iedereen maar integreert? Of zegt u dat dat ook niet meer uw Nederland is en dat u wilt helpen om te voorkomen dat dit gebeurt?

De heer **Van Geel** (CDA): Christelijk zijn betekent ook: respect tonen voor elkaar. Hier rond ik mee af.

De heer **Wilders** (PVV): Nu loopt u weg. Geef eens antwoord op mijn vraag.

Mevrouw de voorzitter. De heer Van Geel krijgt applaus, maar ik krijg geen antwoord op mijn vraag.

De **voorzitter**: De heer Van Geel heeft u een antwoord gegeven.

De heer **Wilders** (PVV): Het is heel laf om weg te lopen en geen antwoord te geven.

De **voorzitter**: Dat soort termen moet u niet gebruiken. U moet nu gewoon gaan zitten.

De heer **Wilders** (PVV): Ik gebruik de termen die ik wil.

□

De heer **Rutte** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Het grote graaien is begonnen. Dit kabinet gaat achttien belastingen verhogen. Per saldo betekent dat een toename van de lastendruk met 6,1 mld. in 2011. Wie gaan dit voelen? Dat zijn inderdaad die hardwerkende Nederlanders. Die gaan erop achteruit, terwijl de economie aan het groeien is. Dat is een knappe prestatie. Dat moet je echt willen. Het is namelijk technisch lastig om bij een groeiende economie toch de koopkracht te laten dalen. Maar het is buitengewoon slecht nieuws voor die hardwerkende Nederlanders.

De plannen hiervoor lekten eind augustus uit. Ik kreeg daar een mail over van een vrouw genaamd Julie. In de mail staat het volgende:

''Vanmorgen werd ik wakker met het nieuws. Ik werd boos. Ik ben een vrouw van 31 die gewoon 40 uur in de week werkt, niet te veel rare dingen doet met haar geld en gewoon lekker wil leven. Maar laten we eerlijk zijn, met het nieuwe kabinet zit ik in de hoek waar alle klappen vallen. Ik verdien genoeg om gewoon normaal te kunnen leven, maar nu gaat de btw omhoog en de accijns op sigaretten. Ja, ik rook ook nog. Die leaseauto die ik zou mogen kiezen laat ik ook maar even staan, want ik krijg nu ineens 25% bijtelling. De ozb-limitering gaat eraf. Dus straks betaal ik geen € 450 ozb maar misschien wel het dubbele. Omgerekend is dat dus net geen € 100 per maand wat ik weer mag inleveren. Wanneer houdt het op? Wanneer kan Julie Modaal gewoon een lekker leven leiden en van haar salaris leven zonder een rijke vent aan de haak te slaan? En alleen maar om voldoende geld te hebben om te leven. Hebben jullie het antwoord voor mij? Met vriendelijke groet, Julie.''

Zij voegt daar nog aan toe: ''P.S. Ik ben ook nog lid van de VVD. Omgerekend kost mij dat ongeveer € 7 per maand.''

Hierover gaat het vandaag, over echte mensen die een baan hebben of een welverdiend pensioen genieten, die een heel normaal salaris hebben. Mensen met zorgen over hun auto, hun huis, hun portemonnee, hun sigaretje en hun drankje. Dit is de groep die de afgelopen jaren de broekriem moest aantrekken omdat het niet zo goed ging met Nederland. Die groep hoort op dit moment van dit kabinet maar één boodschap: betalen, betalen, betalen! Dit kabinet is verantwoordelijk voor een uitgavenexplosie. Het nivelleert, het verkleint de inkomensverschillen. Vanwege die uitgavenexplosie moeten alle belastingen omhoog en de koopkracht van deze groep daalt terwijl de economie groeit. Nogmaals, voorwaar een prestatie. Het ironische gevolg is dat je met dit kabinet bijna een topinkomen moet hebben om nog iets over te houden.

De heer **Tichelaar** (PvdA): In plaats van de slogan ''betalen, betalen, betalen'' is op u de slogan ''halen, halen, halen'' van toepassing. Maar dit terzijde. Ik wil het met u hebben over het lijstje met achttien punten die zo prominent op uw website staan. U presenteert die als lastenverzwaring. Ik noem er twee: het inkomensafhankelijker maken van aanvullende combikorting en van arbeidskorting. Legt u eens uit tot welke verzwaring dat leidt?

De heer **Rutte** (VVD): Nou, mijnheer Tichelaar, dat kan ik u uitleggen. Dat is voor middengroepen absoluut een verzwaring. Dat betekent namelijk dat zij daar minder gebruik van kunnen maken. Dat geld gaat eerder naar mensen met een lager salaris. Dat is typisch een nivellerende maatregel en dus een lastenverzwaring afhankelijk van het inkomen. In dit geval gaat het om mensen met een heel normaal gemiddeld inkomen.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Dus dat betekent dat het een lastenverlichting is voor de mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt en deels voor de middeninkomens.

De heer **Rutte** (VVD): Aha, is dat uw punt. U hebt daarmee twee maatregelen gevonden die heel slecht zijn voor de middengroepen. Fijn dat u mij de kans geeft, dat nog even te onderstrepen. Inderdaad, leiden deze maatregelen er wel toe dat er genivelleerd wordt naar de mensen aan de onderkant.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Ik zeg alleen maar: de rijken krijgen minder en de mensen die het echt nodig hebben, krijgen meer.

De heer **Rutte** (VVD): Dit zijn geen rijken! Dit zijn mensen met een heel normaal inkomen. Dit is geen Rijkman Groenink, zoals iemand net zei. Dit is iemand die tussen de € 30.000 en € 40.000 per jaar verdient, dus een leraar met tien, vijftien dienstjaren. Die gaat hiermee te maken krijgen en daarvoor is de heer Tichelaar verantwoordelijk.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Zeker, en dat wil ik ook graag zijn.

Dan gaan wij naar de hogere zorgpremies. Wat hebt u daarvan opgeschreven? Hoe moesten die ook al weer worden doorbelast?

De heer **Rutte** (VVD): Dat is toch ook een kwestie van lastenverzwaring, zowel voor het bedrijfsleven als voor burgers?

De heer **Tichelaar** (PvdA): Ik vraag wat anders. Er moest toch meer zorg worden geleverd? Die moest toch worden betaald uit hogere zorgpremies? Wie was het ook alweer die dat in het vorige kabinet heeft gezegd?

De heer **Rutte** (VVD): Dat was de toenmalige minister van Volksgezondheid van mijn partij, maar hij zei wel: dan moeten wij de zorguitgaven beperken. Wat doet dit kabinet met pakketuitbreiding en allerlei andere maatregelen? Dit kabinet verhoogt de uitgaven voor de zorg extra. Daar kiest de heer Tichelaar voor. Dat is beleid. Hij maakt keuzes. Ik ga hem dadelijk ervoor prijzen dat hij keuzen maakt, maar het zijn niet mijn keuzen. Die keuzen leiden er wel toe dat mensen die hard werken te maken krijgen met veel hogere zorgpremies dan nodig zijn.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Dat is helder. Ik complimenteer de heer Rutte ermee dat hij ziet dat de beste resultaten te bereiken zijn door het pakket te verkleinen. Dat was mij al eerder duidelijk geworden, want anders kan hij het niet betalen.

De heer **Rutte** (VVD): In ieder geval niet uit te breiden.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Dat is mij duidelijk. Ik zet tegenover de achttien punten van de heer Rutte achttien punten die de lasten verlagen. Die heb ik niet op zijn website aangetroffen.

De heer **Rutte** (VVD): Ik heb net het cijfer genoemd. Op pagina 53 van de Miljoenennota staat gewoon de optel- en aftreksom. Per saldo verzwaart het kabinet de lasten met 6,1 mld.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Voor de belastingen geldt dat de ene euro wordt gehaald en de andere euro wordt teruggegeven. Daarbij gaat het om mijn achttien maatregelen tot lastenverlichting. De lasten voor de zorg worden inderdaad daar neergelegd. Dat hebben wij met elkaar afgesproken.

De heer **Rutte** (VVD): De lasten voor de zorg stijgen extra, mijnheer Tichelaar, omdat u als kabinet ertoe besluit, het pakket uit te breiden. U confronteert daarmee de burger met extra hoge zorgkosten. De berekeningen zijn glashelder. Het is dit kabinet dat als het z'n hele periode uitzit, wat ik niet hoop, per ultimo 2011, dus aan het einde van de kabinetsperiode, de lasten in Nederland met 6,1 mld. heeft verzwaard.

De heer **Tichelaar** (PvdA): De heer Rutte blijft volharden. Hij ziet alleen maar lastenverzwaring. Lastenverlichting ziet hij niet.

De heer **Rutte** (VVD): Dit is een nettopost. Hier zijn de lastenverlichtingen al in verwerkt. Het is nog veel erger dan de heer Tichelaar waarschijnlijk al dacht. Het aandeel dat de overheid de komende jaren gaat nemen van het totale inkomen in Nederland groeit voor het eerst in jaren. Dat past ook bij een kabinet dat grote taken ziet voor de overheid.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Dat is de andere conclusie. Als het om investeren gaat, is de heer Rutte niet thuis. Het basispakket wil hij liever verkleinen. En het vrijkomende geld wil hij liever steken in asfalt. Dat zegt hij hier ook.

De heer **Rutte** (VVD): Ik wil in ieder geval het basispakket niet uitbreiden, zoals de heer Tichelaar doet. Ook wij investeren, maar op een heel andere manier, bijvoorbeeld in filebestrijding, omdat wij dat voor de economie belangrijk vinden, en ook in defensie en veiligheid; allemaal zaken waarvoor dit kabinet volstrekt onvoldoende uitgeeft. Wij maken verstandige keuzen. Wij financieren niet allerlei linkse plannetjes.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik ken de heer Rutte als een eerlijk man, geen man van grote woorden, wel een man die recht doet aan feiten. Ik neem dan ook aan dat hij die mevrouw een heel eerlijke en oprechte mail heeft teruggestuurd waarin hij ongetwijfeld heeft vermeld dat zij bij de ChristenUnie veel goedkoper uit is, als zij lid wordt en ook dat dit kabinet de arbeidskorting verhoogt, het tarief van de eerste schijf van de inkomstenbelasting verlaagt, de tweede schijf verbreedt en de zorgtoeslag verhoogt. Kortom, dat dit kabinet ook een groot aantal zaken doet waarvan deze mevrouw veel profijt zal kunnen hebben. Ik neem aan dat hij dat ook in zijn antwoord heeft meegenomen, want zo kennen wij hem.

De heer **Rutte** (VVD): Mijnheer Slob, hoe tref ik het nu met u? Ik citeer niet uit mijn stukken. Ik citeer uit uw stuk van deze coalitie, de Miljoenennota. Daarin staat dat de lasten zullen stijgen met een draconisch bedrag, 6,1 mld. Hoe komt dat? Omdat u allerlei lastenverzwaringen doorvoert. Dat doet u niet om te investeren in Nederland, want dat is een doekje voor het bloeden. U doet dit omdat u op de een of andere manier heel veel extra geld wilt uitgeven aan allerlei plannetjes die nodig zijn om de PvdA tevreden te stellen. Dat zijn toch de feiten?

De heer **Slob** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik gaf al aan dat ik de heer Rutte als een eerlijk man ken. Hij zal de begroting helemaal hebben gelezen. Hij zal niet hebben gelezen met een blik van ''alleen de lasten eruit pikken en de intensiveringen die eraan komen en ook voor de mensen van belang zijn, sla ik maar even over, want dat komt niet goed uit in mijn verhaal''. Hij moet eerlijk zijn tegenover de mensen. Dat is het kabinet ook door aan te geven dat de lasten het komende jaar worden verhoogd. Ik vond het gebruikte beeld treffend. Inderdaad kun je het dak beter repareren als de zon schijnt dan als het regent,

zoals de heer Zalm in het verleden vaak deed waardoor de zolder als eerste helemaal onder kwam te staan. Het kabinet geeft vervolgens aan dat het graag een aantal zaken wil doen voor de mensen die van groot belang zijn. Ik heb enkele van die zaken genoemd. De heer Rutte kan die niet zomaar even onder het tapijt wegmoffelen als niet van belang zijnde.

De heer **Rutte** (VVD): Als u hierbij doelt op het veel verder verhogen van de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking, op al die extra uitgaven voor armere wijken. Overigens los je de problemen daar niet op met extra stenen, maar door mensen aan werk te helpen en door de immigratie terug te dringen. Het is geen kwestie van geld, maar het maken van moeilijke beleidskeuzes die u uit de weg gaat. Als u al die keuzes uit de weg gaat en het geld uitgeeft, dan moet dan wel gefinancierd worden en dat kan alleen met belastingverhoging. Deze post is gewoon een optel- en aftreksom van wat er extra aan de burger wordt gevraagd en wat hij terugkrijgt. Dan blijft er een post over van plus 6,1 mld. Dat is een absoluut record, mijnheer Slob, gefeliciteerd!

De heer **Van Geel** (CDA): Elke keer als ik in de afgelopen dagen zei dat het koopkrachtbeeld zich de komende jaren positief ontwikkelt, maar dat 2008 een wat moeilijker jaar is – dat is de realiteit – zei de heer Rutte iets over vogels in de lucht en meer van dat soort zaken. Als het echter gaat om lastenverzwaring neemt hij wel de hele komende periode mee. Waarom dus niet de koopkrachtontwikkeling in het perspectief van vier jaar zien, maar wel de lastenverzwaring? Hij schetst hiermee wel een heel bijzonder beeld.

De heer **Rutte** (VVD): Had u mij er eindelijk van overtuigd dat het zo goed was om die hele periode te nemen – ik laat mij wel eens door u overtuigen – en nu is het weer niet goed. De lastenverzwaring in 2008 is helemaal dramatisch, namelijk 5,3 mld., een gigantisch bedrag. Dit kabinet neemt grote risico's met de rijksbegroting. Het gaat uit van een economische groei van 2%, terwijl allerlei deskundigen zeggen dat die door de internationale problemen wel eens zou kunnen teruglopen tot 1,75%. Dat is jargon, techniek om te zeggen dat u de komende jaren zeer waarschijnlijk extra zult moeten bezuinigen. Dat gaat u niet doen, want daar bent u tegen. U gaat dan opnieuw de lasten verhogen. Het hele plaatje dat er nu ligt, is dus ook nog eens zeer geflatteerd, er zitten nog allerlei risico's omheen, zodat het alleen nog maar erger kan worden.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik heb al aangegeven dat het een evenwichtig pakket is met heel harde spelregels die voortborduren op de spelregels die voorheen ook met u zijn afgesproken. Het is dus heel redelijk en helder hoe wij de komende jaren de financiële kaders hebben uitgezet. Ik heb ook gezegd dat wij de vingers aan de pols zullen houden, maar ik moet constateren dat u in de beeldvorming, in uw presentatie niet bereid bent om de totale lastenverlichtingen in de hele periode mee te nemen, dat u ook niet bereid bent om de koopkrachtontwikkeling in dat beeld te zien, maar wel de lastenverzwaringen als een bedrag voor de gehele periode naar voren brengt. Dat vind ik een onevenwichtige presentatie.

De heer **Rutte** (VVD): Het is absoluut niet waar dat u de oude begrotingsregels hebt overgenomen, want de belangrijkste hebt u losgelaten, namelijk dat je bij het ramen van de overheidsuitgaven bekijkt wat de economie gaat doen en dat je daar heel voorzichtig mee om moet gaan. U gaat uit van een veel te ruime economische groei. In gewoon Nederlands: u rekent zich rijk. Dat is onverstandig en op dit moment zeggen ook alle deskundigen dat u dit aan het doen bent. Ik voorspel u dat u de komende jaren extra zult moeten bezuinigen. Nogmaals, u gaat dan niet doen, maar u gaat verder de lasten verzwaren. Dat betekent dat dit plaatje met dit draconische bedrag van 6,1 mld. nog wel eens kan meevallen. Het zou wel eens veel hoger kunnen uitkomen. Dan zult u zeggen '' was het daar maar op uitgekomen'', maar dit is al verschrikkelijk!

De heer **Van Geel** (CDA): In de spelregels die zijn beschreven in de Miljoenennota is helder aangegeven wat de kaders voor de lastenverlichtingen, de inkomsten en de fiscaliteit zijn. Dat zijn voor ons hele harde kaders. Ik zie dan ook geen enkele reden om te zeggen dat wij dus maar overgaan tot lastenverzwaringen. Hoe komt u daarbij?

De heer **Rutte** (VVD): Dan zal ik u toch even vertellen hoe dat gaat met begrotingen. U rekent met een bepaalde economische groei. Daar hebt u een idee van. U gaat uit van een economische groei die veel ruimer is dan deskundigen adviseren. U rekent zich dus rijk. Die ruimte vult u al helemaal in met uitgaven. Wat gaat er dan gebeuren als u straks geconfronteerd wordt met een lagere economische groei? Dan zijn alle uitgaven al ingeboekt, u bent als de dood voor de stabiliteit van dit linkse kabinet, u gaat dan niet bezuinigen, maar de lasten verzwaren. Dat voorspel ik u, mijnheer Van Geel. Dan zal blijken dat het bedrag van die 6.1 mld. dat al draconisch is, nog verder zal stijgen.

De heer **Van Geel** (CDA): Met alle respect, u begrijpt dan toch niet goed hoe die systematiek in elkaar zit. Aan de orde is een groei van 2% over een periode van vier jaar. Het kabinet heeft de groeiraming in de eerste periode, 2008 en 2009, hoger geraamd, maar in de jaren 2010 en 2111 lager, juist om eventuele tegenvallers die voortvloeien uit een mindere conjunctuur te kunnen opvangen. Dat is een heel verstandig beleid, heel verstandig om wat de minister van Financiën gisteren noemde een anticyclisch beleid te voeren. Dat beleid wordt nu gevoerd. U wilt eigenlijk terug – collega Slob zei dat ook al – naar de situatie van Paars II met een belastingherziening, met een lastenverlichting van miljarden en een hoogconjunctuur, hetgeen er toen toe leidde dat de economie over de kop ging. Vervolgens liep de economie terug en hebben wij met u vier jaar lang puin moeten ruimen om ervoor te zorgen dat de overheidsfinanciën weer op orde waren. Naar die situatie willen wij niet terug. Wij willen een degelijk beleid op de lange termijn en niet alles uitgeven of teruggeven als er even wat groei is. Wij zijn voor een stabiel en evenwichtig beleid en willen niet de fout maken die door Paars II is gemaakt!

De heer **Rutte** (VVD): Kom nou toch, meneer Van Geel. U zegt tegen hardwerkend Nederland: u heeft in de afgelopen jaren de broekriem moeten aantrekken, omdat

het minder goed ging met de economie. Welnu, dat begrijpt iedereen. Uw boodschap voor datzelfde hardwerkende Nederland – de politieagent, de verpleegkundige, de startende ondernemer – is nu: op dit moment gaat het goed met de economie, die groeit met 3%, maar u moet opnieuw inleveren. Waarom? Omdat dit kabinet beter weet wat het met uw geld moet doen dan uzelf. Het kabinet gaat meer geld uit de portemonnee van de burgers halen om dat namens hen uit te geven. Dat is een keuze, mijnheer Van Geel, en die respecteer ik, maar ik ben het daar fundamenteel mee oneens. En in het begrotingsbeleid wordt uitgegaan van een gemiddelde groei van 2%. Die is veel te hoog gesteld, alle deskundigen zeggen dat dit gevaarlijk is. Er zal straks moeten worden bezuinigd en dat zal uitmonden in een lastenverzwaring.

De heer **Van Geel** (CDA): Voorzitter. De heer Rutte gebruikt steeds de metafoor van ''de hardwerkende Nederlander''. Terecht, want die verdient aandacht. In mijn bijdrage is dat ook gebeurd: wij willen bijvoorbeeld dat de kinderbijslag wordt gerepareerd, wij willen dat inspanningen die met werken te maken hebben, worden beloond. Maar de heer Rutte kijkt naar het koopkrachtbeeld van volgend jaar. Ik kan diezelfde hardwerkende Nederlander best uitleggen dat wij voor de langere termijn voor hem bezig zijn, om ervoor te zorgen dat de koopkracht zich in de volgende vier jaar goed ontwikkelt, dat er goede voorzieningen zijn, dat er een schoon en leefbaar Nederland komt. Diezelfde hardwerkende Nederlanders willen dat ook.

De heer **Rutte** (VVD): Mijnheer Van Geel, ik heb nu één vogel in de hand: de begroting voor 2008. Ik stel daarin vast dat hardwerkend Nederland achteruitgaat, terwijl de economie met 3% groeit. U heeft prachtige intenties voor de jaren erna, maar ik voorspel u dat u extra zult moeten bezuinigen. Maar u gaat dat niet doen; u gaat de lasten verzwaren, dus datzelfde hardwerkende Nederland zal er de komende jaren met dit kabinet verder op achteruitgaan. Die voorspelling durf ik hier te doen.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Voorzitter. In de koopkrachtplaatjes voor 2008 zie ik, bijvoorbeeld, dat eenoudergezinnen met een minimuminkomen er 6% op vooruitgaan. De heer Rutte zegt steeds dat hij opkomt voor de hardwerkende Nederlanders. Daarmee zegt hij eigenlijk indirect tegen de groepen die het kabinet beschermt, die er zelfs op vooruitgaan, dat zij geen hardwerkende Nederlanders zijn. Dat kan hij niet zo bedoelen, maar dat gevoel heb ik er steeds bij als ik hem dagenlang alleen maar over ''de hardwerkende Nederlander'' hoor praten.

De heer **Rutte** (VVD): Mijnheer Slob, u kent mijn positie en die van mijn partij: mensen die zwak staan, verdienen bescherming. Op dit moment hebben veel te veel mensen bescherming. Er zitten nu vele mensen in de vangnetten die best aan de slag kunnen; die moeten daar zo gauw mogelijk uit en op eigen benen gaan staan. Maar wij staan voor de mensen die echt zwak staan en echt zijn aangewezen op collectieve voorzieningen. Als je daarvoor draagvlak wilt houden in de samenleving, als je wilt dat solidariteit in de samenleving blijft bestaan, moeten de middengroepen daar zelf een belang bij hebben. Wat u nu doet met dit kabinet, is heel gevaarlijk: u bent namelijk bezig om die solidariteit uit te hollen. Er komt een situatie dat de middengroepen zeggen: genoeg is genoeg, wij zijn niet langer bereid om iedere keer weer achteruit te gaan en in onze portemonnee gepakt te worden, ook als het beter gaat met Nederland. Dat is een gevaarlijke ontwikkeling. U had ervoor moeten zorgen dat deze mensen in de komende jaren ook in koopkracht zouden stijgen.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Het is duidelijk dat de langere termijn er ook voor deze mensen goed uitziet. Zelf krijg ik ook nog wel eens mails binnen, van mensen met een middeninkomen, die zeggen dat het fijn is dat de schoolboeken straks gratis worden, dat dit hun ook weer een behoorlijk bedrag scheelt na de zomer.

Maar het ging mij om het beschermen van de zwakken. Heb ik u goed verstaan dat u zegt dat dit ook hardwerkende mensen zijn, die u niet wilt diskwalificeren? Daar ben ik blij om. Complimenteert u, met mij, dit kabinet, met het feit dat het in ieder geval deze groepen heeft ontzien en dat deze mensen, juist als het een zwaar jaar wordt, er niet in koopkracht op achteruit zullen gaan?

De heer **Rutte** (VVD): Deze groepen staan op een soort nullijn; blijkbaar vindt u dat al genoeg. In het verleden heeft de VVD altijd gezegd dat mensen die zwak staan moeten worden beschermd. Maar nogmaals, deze groep is veel kleiner dan wij nu denken: er zitten veel te veel mensen in een uitkering die gewoon moeten werken. Ook vind ik het absurd dat de WAO-herkeuringen worden gestopt bij 45 jaar; die hadden veel langer moeten doorlopen. Zo schrijft het kabinet onnodig vele mensen af. Er moeten veel mensen uit de uitkering en aan het werk. Wie dan nog in een uitkering zit, moet gewoon netjes worden bediend; dat spreekt vanzelf.

Maar vandaag gaat het over de vraag: wie financiert dat? Die financiering hangt niet ergens in de lucht. Dit wordt gefinancierd door mensen die een baan hebben, die 's morgens om zeven uur opstaan, hun kinderen naar school brengen en aan de slag gaan. Deze mensen begrijpen best dat zij de afgelopen jaren een beetje moesten inleveren, maar hadden verwacht dat ook zij erop vooruit zouden gaan, nu het een beetje beter gaat met Nederland. Dat is wat deze mensen mij zeggen.

De heer **Slob** (ChristenUnie): De heer Rutte zegt het zelf: deze groepen staan op nul en gaan er dus niet op achteruit. Sommige groepen die het zwaar hebben, gaan er zelfs tot 6% op vooruit. Ik doel dan op eenoudergezinnen met een minimuminkomen. Complimenten aan het kabinet dat men dat voor elkaar heeft gekregen.

De heer **Rutte** (VVD): Bent u soms lid van een coalitiepartij?

De heer **Slob** (ChristenUnie): De afgelopen jaren hebben wij ons bij de algemene beschouwingen keer op keer sterk gemaakt voor deze groepen. Ik ben blij dat ik lid ben van een fractie die een kabinet draagt dat deze groepen ontziet.

De heer **Rutte** (VVD): U accepteert dus dat mensen erop achteruitgaan, juist nu het beter gaat met Nederland. U accepteert daarmee dat het draagvlak onder dit soort voorzieningen verder versmalt. Dat is slecht nieuws.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Ik hoor u nu een tijdje aan, maar uw bijdrage valt samen te vatten met: middeninkomens, middeninkomens, middeninkomens. U hebt de begroting goed gelezen en u weet dan ook best dat het koopkrachteffect op de langere termijn beter wordt. Het kabinet heeft er bewust voor gekozen om in 2008 te investeren in onderwijs, zorg en wijken. U vindt dat eigenlijk maar niets. Als u inderdaad vindt dat daar veel te veel geld naar toe gaat, kunnen wij debatteren over onze keuzes. Ik sta voor de keuzes die in de begroting staan, terwijl u terreinen als onderwijs laat liggen.

De heer **Rutte** (VVD): Ik maak een aantal volstrekt andere keuzes. Mijn fractie is tegen de pakketuitbreiding en tegen verhoging van het budget voor ontwikkelingssamenwerking. Wij willen dat budget verlagen en terugbrengen naar de internationale norm. Wij maken inderdaad andere keuzes, maar wij doen dat omdat wij Nederlandse burgers vertrouwen. Zij weten heel goed hoe ze hun geld moeten uitgeven. U maakt deel uit van een kabinet dat het beter denkt te weten dan die burgers. U wilt het voor mensen regelen en daarom haalt u maar meer geld bij hen weg.

De heer **Tichelaar** (PvdA): De VVD-fractie voelt blijkbaar niets voor internationale solidariteit. U wilt mensen in andere landen die het moeilijk hebben, niet ondersteunen. U voelt daar niets voor, want u wilt het ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking laten bloeden met extra bezuinigingen.

De heer **Rutte** (VVD): Waar baseert u dat toch op?

De heer **Tichelaar** (PvdA): Dat zegt u zelf.

De heer **Rutte** (VVD): Ik zeg alleen maar dat ik geen verhoging wil en dat ik mij wil houden aan die prima internationale norm van 0,7%. Waarom zou je daar toch boven gaan zitten?

De heer **Tichelaar** (PvdA): Uw keuzes zijn helder, maar het zijn niet onze keuzes.

De heer **Rutte** (VVD): Maar dat betekent nog niet dat de VVD niet solidair is.

De heer **Tichelaar** (PvdA): U kiest liever voor koopkrachtbehoud dan voor echte investeringen in de publieke zaak: onderwijs, zorg en wijken.

De heer **Rutte** (VVD): Ik wil absoluut investeren in de publieke zaak. Zo heb ik vanaf het begin het kabinetsvoorstel gesteund om extra geld vrij te maken voor onderwijs. Maar ik steun niet de plannen voor ontwikkelingszaken en krachtwijken. Ik ben niet voor die krachtwijken, want je investeert dan in stenen, terwijl je mensen moet helpen om aan de slag te gaan en de immigratie moet terugdringen. U wilt allerlei leuke dingetjes doen in die wijken, terwijl deskundigen en rekenmeesters zeggen dat het volstrekt onduidelijk is wat de opbrengst op langere termijn is van al die dure plannen. Gevolg hiervan is wel dat mensen die jarenlang hebben ingeleverd, ook het komende jaar moeten inleveren.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Dat doen die mensen niet voor niets. Die mensen weten ook donders goed waar het ons om gaat. Zij willen ook dat hun kinderen naar een goede school gaan, hun ouders goed worden verzorgd en de problemen in de wijken worden aangepakt. Daarvoor kiest u dus niet.

De heer **Rutte** (VVD): Hoort u nu hoe paternalistisch u bent? Blijkbaar weet u het beste hoe mensen hun geld moeten uitgeven. Ik kan mij vinden in de extra uitgaven van het kabinet voor onderwijs. Dat is inderdaad vreselijk hard nodig, maar in die lijstjes van u staan ook heel veel geldverslindende zaken. Dat zijn gewoon leuke linkse plannetjes die eindelijk eens weer door u kunnen worden ingebracht. De economische effecten ervan zijn volstrekt onduidelijk, maar ze kosten wel zo veel geld dat de belastingen omhoog moeten. Dat zijn de feiten.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Heel jammer dat u niet hebt geluisterd naar de inbreng van de heer Marijnissen. Hij zei terecht dat er sprake is van verschraling van de publieke zaak. U laat dat liever lopen. U kiest voor individualisering. U kiest voor inkomensbehoud. Dat is de conclusie van dit debat. Ik vind het wel een goede zaak dat uit dit debat duidelijk wordt dat u volstrekt andere keuzes maakt dan het kabinet.

De heer **Rutte** (VVD): U overdrijft gigantisch. Ik volg u als u spreekt over het belang van extra geld voor onderwijs. Het is inderdaad noodzakelijk dat dit geld er komt, maar dat laat onverlet dat u niet duidelijk maakt waarom er extra geld nodig is voor ontwikkelingszaken of wijken. Het is veel beter om mensen aan de slag te helpen en de immigratie te beheersen, maar daarover hoor ik u niet.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Het gaat om investeringen in wijken, om de problemen op te lossen die u benoemt op het gebied van burgerschap, integratie, wonen, werken en onderwijs. Het is schokkend om te ervaren dat u dit afdoet als leuke linkse dingen. U maakt uw keuzes, maar wij staan voor een beleid waarmee de mensen in die wijken worden geholpen. Dat heeft ook met hun inkomenssituatie te maken. U gooit het allemaal over de heg en noemt het leuke linkse dingen.

De heer **Rutte** (VVD): De maatregelen die u wilt nemen zijn leuke linkse dingen. De doelen zijn mooi, maar die kun je slechts op twee manieren realiseren in de arme wijken: mensen aan een baan helpen en ervoor zorgen dat de immigratie wordt teruggedrongen. In de Schilderswijk hier in Den Haag is voor miljoenen een fontein aangelegd. Daaromheen liggen vijf Turkse koffiehuizen met meneren en mevrouwen, maar vooral meneren die overdag in het koffiehuis zitten en geen baan hebben. Ik had het geld liever niet in de fontein gestoken, maar driehonderd mensen aan een baan geholpen. Dat is het verschil tussen de keuzes die u maakt en die ik maak.

De heer **Tichelaar** (PvdA): Wij komen nu een stapje verder. U onderschrijft de doelen, maar de financiering laat u achterwege.

De heer **Rutte** (VVD): De instrumenten zijn verkeerd. Het zijn linkse instrumenten. U hebt een heilig vertrouwen in bakstenen. Ik heb dat helemaal niet. Ik heb heilig

vertrouwen in een beleid waarbij mensen op eigen benen staan, een baan hebben en waarbij wij de immigratie terugdringen. Daarvoor wil ik uw steun hebben.

Voorzitter. Vanmorgen stond in het Financieele Dagblad dat de minister-president zich hevig verzet tegen het beeld dat het kabinet aan het nivelleren is. Ik zou tegen de premier willen zeggen dat hij dit in de Trêveszaal had moeten doen, maar daarvoor is het nu te laat. Het kabinet voert nu maar liefst vijf maatregelen door die echt nivellerend zijn. Verschillende regelingen worden afhankelijk van het inkomen. De kinderbijslag gaat omlaag. De tweede belastingschijf gaat omhoog. Ook de AWBZ en de AOW worden afhankelijk van het inkomen. Dat zijn buitengewoon slechte maatregelen.

Ik stel vast dat dit kabinet verantwoordelijk is voor een uitgavenexplosie. Er gaat meer geld naar ontwikkelingssamenwerking. De uitkeringen gaan omhoog. Er komt een riante ambtenaren-cao. Er komt een zeer duur generaal pardon. Het kabinet zei dat dit 50 mln. zou kosten, maar inmiddels kost het generaal pardon al 400 mln., dus acht keer zo veel. Ik daag het kabinet uit om ons te laten zien hoe veel het generaal pardon uiteindelijk echt gaat kosten.

Ik zal de heer Tichelaar nog even bijlichten op het punt van de belastingverhogingen. Het zijn er achttien. Het kabinet-Balkenende IV voert een vliegtaks in. Het voert een verpakkingsbelasting in. Het verhoogt de aanschafbelasting op auto's. Het kabinet-Balkenende IV verhoogt de dieselaccijns, de lpg-accijns en de energiebelasting. Het kabinet-Balkenende IV verhoogt de alcoholaccijns. Het kabinet-Balkenende IV verhoogt de tabaksaccijns. Het kabinet-Balkenende IV verhoogt de tarieven van de tweede schijf. Het verhoogt de bijtelling voor de auto van de zaak. Het verlaagt de combinatiekorting en maakt die sterker inkomensafhankelijk. Het kabinet-Balkenende IV maakt de arbeidskorting inkomensafhankelijk. Het verhoogt de btw van 19% naar 20%. Het kabinet-Balkenende IV beperkt de aftrekbaarheid van pensioenpremies. Het kabinet-Balkenende IV voert een AOW-belasting in. Het kabinet-Balkenende IV verhoogt het eigenwoningforfait voor dure huizen. Het kabinet-Balkenende IV kort op de kinderbijslag en maakt het kindgebonden budget sterker inkomensafhankelijk. Het kabinet-Balkenende IV voert een kansspelbelasting op gokautomaten in. Het voert een inkomens- en vermogenstoets in bij de AWBZ. Het kabinet-Balkenende IV zorgt actief voor fors hogere zorgpremies, mede door de pakketuitbreiding.

Joop den Uyl zei ooit: het tweede kabinet-Den Uyl komt er toch. Hij zwaaide daarbij dan met dat kromme vingertje. Ik heb er lang niet in geloofd, maar het tweede kabinet-Den Uyl is er toch gekomen. Het zit daar, in vak K en het wordt geleid door een premier van het CDA!

Maar er is meer! De boodschap aan hardwerkend Nederland is: het gaat goed met Nederland, en dus moet u volgend jaar inleveren. De koopkracht daalt, terwijl de economie fors groeit. Het Nibud heeft zelfs al berekend dat de koopkrachtdaling nog veel erger is dan het kabinet aangeeft. Deze kan oplopen tot een vol procent. Dat is ook logisch, als je al die belastingverhogingen ziet. Om die reden, mevrouw de voorzitter, zal ik u straks onze tegenbegroting overhandigen. Daarin draaien wij de belastingverhogingen terug. Ten tweede verlagen wij de belastingschijf volgend jaar met 0,5%. In 2011 willen wij alle belastingschijven in Nederland met 3% hebben verlaagd. Ook zorgen wij ervoor dat de zorgpremies met 800 mln. minder stijgen. Met het kabinet investeren wij in onderwijs. Anders dan het kabinet investeren wij in filebestrijding, in veiligheid en in defensie. Het is een begroting waarin duidelijke keuzes zijn gemaakt, en ik vraag de regering, daarop morgen te reageren.

De heer **Van Geel** (CDA): Dit wilt u bereiken, maar waar legt u de rekening?

De heer **Rutte** (VVD): U krijgt de tegenbegroting wel. Ik kan u een paar dingen noemen. Ik heb u al verteld...

De heer **Van Geel** (CDA): Nee, nee, als u vertelt dat u aan lastenverlichting gaat doen en dat u toch wilt investeren en een beter financieel beleid voeren, dan komt daar ergens de rekening voor te liggen.

De heer **Rutte** (VVD): Zeker.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik vind dat u hier moet aangeven wie die rekening krijgt. Wie laat u dat betalen?

De heer **Rutte** (VVD): Wij maken duidelijke keuzes. Uit al die intensiveringen van het kabinet schrappen wij bijvoorbeeld ruim 1,2 mld. Dat zit hem in zaken zoals de gratis schoolboeken. Ik heb daar gisteren met u een debat over gehad. Het enige effect van gratis schoolboeken is dat de prijs van schoolboeken zal stijgen. De uitgevers staan te popelen dat het voorstel er is, want dan heb je helemaal geen controle meer op de schoolboekenprijs.

De heer **Van Geel** (CDA): Ach, mijnheer Rutte, dan krijgen al die gezinnen met kinderen van een leeftijd waarop zij veel geld kosten, een forse vergoeding omdat er geen schoolboeken meer betaald hoeven te worden. Dat zijn dezelfde hardwerkende mensen waar u het over hebt. Maar goed, dan bent u bij 1,2 mld. En verder?

De heer **Rutte** (VVD): Ik wil het hele lijstje wel met u doornemen.

De heer **Van Geel** (CDA): Nee, niet nodig, maar ik wil bijvoorbeeld weten wat u met ontwikkelingssamenwerking doet en met uitkeringen.

De heer **Rutte** (VVD): Dat zal ik u vertellen. Wij vinden dat het op het gebied van ontwikkelingssamenwerking meer dan genoeg is als de Nederlandse bijdrage voldoet aan de internationale norm van 0,7%. Dit kabinet zit daarboven en wil nog verder verhogen. Ten tweede vinden wij dat vredesmissies zoals die in Afghanistan prima betaald zouden kunnen worden uit middelen voor de ontwikkelingssamenwerking. Ik maak er bezwaar tegen dat de heer Koenders en zijn mensen business class over de wereld vliegen, terwijl in Uruzgan onze strijdkrachten zichzelf aan het opeten zijn.

De heer **Van Geel** (CDA): En ik maak er bezwaar tegen dat u de problemen in een van de rijkste landen der wereld, afwentelt op de derde wereld. Maakt u die keuze maar. Wij maken die keuze in ieder geval niet.

De heer **Rutte** (VVD): Met 0,7% voor ontwikkelingssamenwerking wentelen wij helemaal niets af. Dat is nog

steeds aan de bovenkant van wat er internationaal gebeurt. Ik zie niet in waarom Nederland daar nog eens boven moet gaan zitten. Als u dat wel vindt, bent u blijkbaar een soort schuldgevoel aan het afkopen dat ik in ieder geval niet heb.

De heer **Van Geel** (CDA): Is dat hoe u wilt dat wij internationaal opereren, zorgen dat de rest van de wereld ook mee kan en verbondenheid in de wereld tot stand brengen, met bezuinigingen? Wat doet u? U bezuinigt op de uitgaven van ontwikkelingssamenwerking. U wentelt een discussie die wij hier hebben over 0,25% zus of 0,5% zo af op de armste landen van de wereld.

De heer **Rutte** (VVD): Mijnheer van Geel, er is een internationale norm voor wat wij met elkaar willen uitgeven aan ontwikkelingssamenwerking. Die internationale norm is 0,7%. Er zijn bijna geen landen in de wereld die daaraan voldoen. Nederland voldoet er wel aan. Ik wil er ook aan voldoen, maar dit kabinet zit er boven en wil nog verder verhogen. Ten tweede zeg ik dat het heel redelijk zou zijn om vredesmissies te financieren uit het budget voor ontwikkelingssamenwerking, want uiteindelijk is het in alle opzichten ontwikkelingssamenwerking wat daar gebeurt.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Ik heb uw tegenbegroting nog niet gezien, maar wij zullen hem ongetwijfeld nog krijgen. Repareert u nu ook het tekort dat dit kabinet heeft overgeërfd van het vorige kabinet? En werkt u met uw tegenbegroting ook het extra miljard weg dat bij VWS uit de kast is gerold?

De heer **Rutte** (VVD): Dat is een aardige vraag. Het tekort dat overbleef na het vorige jaar heb ik al vaker met u bediscussieerd. Als je een rijksbegroting hebt van ruim 200 mld., dan is het niet raar dat je aan het einde van het jaar een kleine plus of een kleine min hebt. Een goed kabinet zou de kleine min hebben weggewerkt. Dit kabinet heeft ervoor gekozen om dat niet te doen en wij moeten onze tegenbegroting afzetten tegen de begroting van het kabinet. Zo werkt dat, anders kan het CPB het ook niet doorrekenen. Dit is het startpunt dat wij moeten nemen. Het kan helaas niet anders. Wat wij wel doen, is extra geld steken in de schuldreductie. Wij willen de staatsschuld versneld aflossen, sneller dan het kabinet dat doet. Wij vinden het namelijk van belang om die rekening niet bij komende generaties te leggen.

De heer **Slob** (ChristenUnie): Het miljard dat onverwacht bij VWS uit de kast kwam rollen, wordt dus in uw tegenbegroting goed weggewerkt. Daar draagt u volgens mij ook nog een zekere verantwoordelijkheid voor.

De heer **Rutte** (VVD): Wij zullen er in ieder geval voor zorgen dat de pakketuitbreidingen worden teruggedraaid, zodat de zorgpremie niet verder hoeft te stijgen. Op die manier wordt immers door dit kabinet uiteindelijk het hele probleem opgelost en dat vinden wij buitengewoon slecht.

De heer **Van Geel** (CDA): Ik kom er toch nog niet helemaal uit. Ik probeer uit te rekenen waar toch al dat geld vandaan komt. Een vermindering van de ontwikkelingssamenwerkingsgelden met een tiende is 500 mln. De VVD-fractie moet ergens nog veel meer geld vandaan halen. Vertelt u toch eens iets meer over de vraag waar u die lasten neerlegt. Wees transparant en open, en dan niet ergens in een bijlage bij de begroting, maar hier en nu.

De heer **Rutte** (VVD): Bijlage? Wij hebben helemaal geen bijlage. Het staat gewoon op pagina 10 van de tegenbegroting.

De heer **Van Geel** (CDA): Zegt u nu gewoon in dit openbare debat waar u de lasten legt. U hebt nu twee punten genoemd: de schoolboeken...

De heer **Rutte** (VVD): Ik ben het bijvoorbeeld eens met de heer Marijnissen die zegt dat je absoluut minder geld kunt uitgeven aan re-integratie en zelfs wat kunt weghalen bij de gemeenten op dat gebied. Wij weten dat die potten vol zitten en dat er heel veel geld wordt uitgegeven aan heel dure re-integratiebureaus. De opmerkingen van de heer Marijnissen volg ik.

De heer **Van Geel** (CDA): Oké, dat is 200 mln. En verder?

De heer **Rutte** (VVD): Verder zeggen wij dat de herkeuringen voor de WAO niet moeten stoppen bij 45 jaar, maar moet doorlopen tot 50 jaar. En een uitkeringsverhoging willen wij alleen voor duurzaam en blijvend arbeidsongeschikten.

De heer **Van Geel** (CDA): Daar komt de aap uit de mouw. Niet alleen de zwaksten in de wereld, maar ook de zwaksten in Nederland...

De heer **Rutte** (VVD): Mijnheer van Geel, ik was nog even bezig. U was ook altijd tegen een uitbreiding van de groep. Onder druk van dit kabinet hebt u het uiteindelijk toegestaan, maar u was er altijd op tegen. U zei ook dat dit alleen voor de duurzaam en blijvend arbeidsongeschikten moest gelden. Wij draaien dat terug. Verder nemen wij enkele maatregelen op het vlak van de uitkeringen. Wij vinden het belangrijk dat de uitkeringen meegroeien met de prijsontwikkeling, maar wij vinden het niet nodig dat de uitkeringen meegroeien met de loonontwikkelingen.

De heer **Van Geel** (CDA): Daarom is mijn conclusie terecht. U wentelt de problematiek af op de armste landen in de wereld en degenen die het het moeilijkst hebben in dit land. Dat zijn uw keuzes.

De heer **Rutte** (VVD): Ik weet het niet meer als het al asociaal wordt gevonden om mensen met een uitkering te laten meegroeien met de prijsontwikkeling en dus de inflatie in hun inkomen te vergoeden. Volgens mij is dat heel sociaal. Bovendien gaan die mensen sneller aan het werk, want het wordt aantrekkelijker om een baan te accepteren. Dat is belangrijk. Verder blijft de koopkracht volledig in stand. Je laat mensen alleen niet meegroeien met de loonontwikkeling. Dat lijkt mij heel logisch.

De heer Van Geel en ik hadden net al een kort debatje over het begrotingsbeleid van dit kabinet. Volgens mij is dat niet zo solide. De rekenmeesters, dus zowel het Centraal Planbureau als de Raad van State, hebben al gesteld dat er veel te veel rekening wordt gehouden met eenmalige meevallers. Het kabinet zegt ook dat de economische groei volgend jaar wel eens kan tegenval-

len. De aardgasbaten worden gebruikt als een soort grabbelton. De minister van Financiën kijkt heel blij, omdat hij vindt dat hij erin is geslaagd om een goed begrotingsoverschot te realiseren, maar het is eigenlijk flinterdun. Sterker nog: het risico bestaat dat het begrotingsoverschot omslaat in een begrotingstekort. Behalve deze concrete dingen zegt het kabinetsbeleid ook iets over de filosofie van dit kabinet. Daar wil ik het kabinet mee feliciteren. Het maakt namelijk wel een keuze. Het kiest ervoor om meer weg te halen bij de burger en om dat namens de burger te gaan uitgeven. Het kiest ervoor om de rol van de overheid in de samenleving te vergroten. Ik ben daar tegen, maar in ieder geval maken Balkenende en zijn collega's een duidelijke keuze. Daaraan kleeft wel een aantal gevolgen. In de eerste plaats moet je buitengewoon voorzichtig zijn met het groter en groter maken van de rol van de overheid, wil je een vrije samenleving hebben, want uiteindelijk kan dat de vrijheid in de samenleving tegenwerken. Ten tweede is het van belang dat burgers zich in dit land vertrouwd en gewaardeerd voelen, vertrouwd in hun vakmanschap, maar ook gewaardeerd in hun portemonnee. Het risico van dit kabinet en zijn wens om een soort risicoloze samenleving te creëren waarin alles voor iedereen is geregeld, is dat de bureaucratie verder toeneemt en dat vakmensen in onderwijs en zorg minder plezier in de uitoefening van hun beroep hebben. Uiteindelijk zie je aan het inkomensbeleid dat mensen ook in hun portemonnee de waardering niet krijgen die zij nu moeten krijgen. Ten derde – dit vind ik het allerergste – loop je een groot risico als je de keuze maakt die dit kabinet maakt: de burger kan minder geld uitgeven, zodat de overheid meer geld kan uitgeven. Je loopt het risico dat het land er duffer van wordt, dat er minder creativiteit is, dat mensen minder worden aangespoord om er iets van te maken, om zichzelf vooruit te helpen. Het kan uiteindelijk schadelijk zijn voor het optimisme in de samenleving. Het maatschappijbeeld van dit kabinet staat haaks op dat van mij en mijn partij. Mijn partij is ervoor, die mensen wel de vrijheid te geven, de waardering en het vertrouwen en om ervoor te zorgen dat er een samenleving is waarin mensen optimistisch kunnen zijn, vooruit kunnen denken en waarin de volgende generatie het beter krijgt dan de huidige. Het kabinet neemt een groot risico met het beleid dat het voert.

Dit brengt mij op een aantal andere, concrete thema's die in de kabinetsstukken aan de orde zijn. Ik begin met het beleid op het terrein van immigratie en integratie. In ons land zijn veel mensen met een andere culturele achtergrond. Er zijn veel kansarme immigranten. In combinatie met een zeer ruimhartig socialezekerheidsstelsel heeft dat gemaakt dat honderdduizenden mensen in Nederland langs de kant staan. Dat heeft grote gevolgen, bijvoorbeeld voor de grote steden. Wij zien op dit moment bijvoorbeeld dat zeven op de tien Marokkaanse jongens van tussen de 17 en 23 jaar in Amsterdam zonder voldoende opleiding, zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Vandaag is bekend geworden dat de heer Woelders, het hoofd van de recherche van de Amsterdamse politie, heeft gezegd dat zich in die leeftijdscategorie een groep jonge Marokkanen bevindt die klaar staat om door te stoten naar de criminele top van Nederland. Is het kabinet bereid om met ons te werken aan een noodplan om dit grote probleem aan te pakken? Dit is een bedreigend probleem voor de Nederlandse samenleving. Het kan niet zo zijn dat grote groepen jongeren zonder perspectief in de maatschappij staan en dreigen in de zware criminaliteit terecht te komen.

De heer **Pechtold** (D66): Mag ik de heer Rutte vragen waarom hij de heer Woelders nu zo eenzijdig citeert? Waarom zijn het nu weer jonge Marokkanen die klaarstaan? De heer Woelders zei ook dat de zoontjes van Mieremet, Holleeder en anderen dezelfde potentie hebben. Misschien kan de heer Rutte bij het aanhalen van de heer Woelders niet afgeven op één groep maar op gezonde wijze meedoen aan het debat. De heer Wilders staat alweer klaar.

De heer **Rutte** (VVD): Ik wil u dit best toegeven, maar in het stuk van de heer Woelders is wel duidelijk waar de grote massa zit.

De heer **Wilders** (PVV): Ik sta er inderdaad weer. Ik heb namelijk een voorstel voor het noodplan van de heer Rutte. Of wij het nu leuk vinden of niet, het zijn bijna allemaal Marokkaanse jongeren. Als zij opnieuw de fout in gaan en verschrikkelijke criminele daden plegen, terwijl zij ook nog een dubbele nationaliteit hebben, zou de heer Rutte er dan voor zijn dat wij deze jongeren niet alleen een forse minimumstraf geven maar ook proberen het kabinet te bewegen de wet te wijzigen zodat wij hen hun Nederlandse paspoort kunnen afpakken en hen het land uit kunnen zetten? Dat zou stap één van zijn noodplan kunnen zijn. Dat kunnen wij hier en nu regelen.

De heer **Rutte** (VVD): Ik zou er enorm voor zijn als het gaat om vreemdelingen die zich schuldig maken aan misdrijven. Ik kom straks met een voorstel op dit punt. Het gaat hier echter om mensen met een Nederlands paspoort. Dit gaat wel heel ver. Wij hebben hier vaker het debat gevoerd over de dubbele nationaliteit. Zoals u weet, zijn wij daar sterk tegen. Het probleem met Marokkanen is dat zij hun Marokkaanse paspoort niet kunnen teruggeven. Zij blijven altijd ook Marokkaan. Zou u dan hetzelfde willen doen met een Turk die wel zijn nationaliteit heeft opgegeven?

De heer **Wilders** (PVV): Het geldt uiteraard voor iedereen, maar wij spreken hier over Marokkanen. Zou u ervoor zijn dat wij bij Marokkanen die ook een Nederlands paspoort hebben – waarover u eerder dit jaar in een debat over twee bewindslieden hebt gezegd dat u dat ook geen goed idee vond – proberen de Nederlandse nationaliteit af te pakken? Dan zijn zij nog steeds Marokkaan en kunnen zij het land uit worden gezet. Prachtwijken krijgen wij niet in Nederland door honderden miljoenen euro's te investeren vanuit de maakbaarheidsidealen van de PvdA in een nieuw verfje voor woningen en een nieuwe speeltuin. Dat bereiken wij door dit – vaak Marokkaanse – tuig op te pakken, te straffen en hen wanneer zij een dubbele nationaliteit hebben te denaturaliseren en hen Nederland uit te zetten. Dit geldt dus niet alleen voor vreemdelingen maar ook voor mensen met de Nederlandse nationaliteit. Is de VVD daar voorstander van of niet?

De heer **Rutte** (VVD): U meet met twee maten. Een Turk kan wel zijn andere nationaliteit afleggen. Dat is mijn probleem met uw voorstel. U vindt mij echter op twee

punten: als het gaat om criminele vreemdelingen – ik kom straks met een concreet voorstel, waarvoor ik op uw bijval hoop – en als het gaat om de intentie dit probleem met wortel en tak uit te roeien. Het is echter niet mogelijk om tegen mensen die hun paspoort niet kunnen inleveren en die de fout in gaan te zeggen dat zij Nederland uit moeten. Dan meten wij met twee maten. Dat lijkt mij iets waar ook de Partij voor de Vrijheid niet voor staat.

De heer **Wilders** (PVV): Ik kan niet anders dan concluderen dan dat u het meest effectieve onderdeel van het noodplan waarom u vraagt afwijst, namelijk het Nederlandse paspoort afpakken van Marokkanen met de Nederlandse en de Marokkaanse nationaliteit die de fout in gaan en hen het land uit gooien. Van de Marokkaanse jongeren heeft 90% een dubbele nationaliteit. Wanneer u dit alleen doet voor vreemdelingen, lost u het probleem niet op. Het is jammer dat de VVD het laat afweten op dit punt.

De heer **Rutte** (VVD): In de naam van uw partij staat het begrip vrijheid, net als in de naam van mijn partij. Dan is het toch vreemd om met twee maten te meten? Wij kunnen toch niet zeggen dat wij iemand uitzetten die twee nationaliteiten heeft waarvan hij één niet kan opgeven, terwijl wij een ander die zijn nationaliteit wel kan opgeven niet kunnen uitzetten?

De heer **Wilders** (PVV): Vrijheid betekent dat de mensen in de wijken waar het om gaat worden bevrijd van dat Marokkaanse tuig. Vrijheid betekent dat je over straat kunt lopen zonder bang te hoeven zijn dat je weer, als burger, als homofiel of als oudere, in elkaar wordt geslagen of beroofd. In deze wijken zijn negen van de tien jongeren helaas Marokkanen. Ik verzin dat niet; dit zijn de feiten. Als zij naast Nederlander ook Marokkaan zijn, kunnen wij hen hun Nederlandse paspoort afpakken als het kabinet bereid is een aantal verdragen en wetten te wijzigen en kunnen wij hen uitzetten. Dat is het enige wat effectief is. Het zijn geen vreemdelingen. Die mensen zijn naast Marokkaan ook Nederlander. De VVD doet dat niet en lost dus geen problemen op. De VVD praat veel, maar doet niets.

De heer **Rutte** (VVD): Ik moet denken aan de situatie dat je een hamer hebt en je denkt dat alles een spijker is. Het gaat hier om de pure toevalligheid dat iemand twee nationaliteiten heeft, omdat hij de ene niet kan afleggen. De heer Wilders vindt dat reden om die persoon uit te zetten. Ik vind dat te ver gaan. De heer Wilders vindt mijn fractie onmiddellijk als het gaat om die vreemdelingen en ook als het erom gaat dit probleem stevig aan te pakken. De heer Wilders maakt echter gebruik van een toevalligheid, maar dat past zijn partij niet. Ik heb de stukken van zijn partij gelezen. Hij is voor de vrijheid. Natuurlijk betekent dit dat je als homoseksueel en als vrouw of als wat dan ook in dit land vrij moet kunnen leven, zonder dat je met criminaliteit te maken krijgt. Daarin vinden wij elkaar ook en daarom heb ik het kabinet om een noodplan gevraagd. De heer Wilders komt nu echter met een voorstel dat volstrekt onwerkbaar is en niet realistisch. Hij kan ons dan wel verwijten dat wij slappe knieën hebben en dat wij niet durven, maar wij durven alles, als het wettelijk maar kan.

De heer **Wilders** (PVV): De VVD durft helemaal niets. De VVD is bang. Het is geen toeval. De feiten zijn dat negen van de tien van dat schorriemorrie dat ook in de krant staat waaruit de heer Rutte zojuist citeerde, personen zijn met een Nederlandse en een Marokkaanse nationaliteit. Als je ervoor kiest, zoals de VVD, om alleen maar een oplossing voor de vreemdelingen te zoeken, pak je deze categorie niet aan. De heer Rutte citeerde zojuist de Amsterdamse commissaris. Het gaat voor 90% over jongens die naast Nederlander ook Marokkaan zijn. De VVD komt met grote verhalen over vreemdelingen, maar wordt wat dat betreft direct uitgelachen. Er moet gebruik worden gebruik van het feit dat deze jongens ook Marokkaan zijn. Hun Nederlandse paspoort moet worden afgepakt en ze moeten worden uitgezet. Dan krijg je prachtwijken, maar als de VVD dat niet doet, lost de VVD de problemen niet op.

De heer **Rutte** (VVD): De heer Wilders en ik zijn het helemaal eens over het doel, maar hij zet een puur toevallig middel in dat te maken heeft met het feit dat het andere land het niet toestaat dat tweede paspoort in te leveren. Daarmee creëert hij rechtsongelijkheid. In een rechtsstaat kun je dat niet doen. De Partij voor de Vrijheid zou dat ook niet moeten willen, want daarmee wordt die partij onrecht gedaan.

De heer **Wilders** (PVV): Voorzitter. Het kabinet heeft dat al gedaan als het gaat om terroristen. Het kabinet heeft de wet gewijzigd. Het kabinet vindt dat terroristen, als het gaat om mensen die naast Nederlander nog een andere nationaliteit hebben, moeten kunnen worden gedenaturaliseerd en uitgezet. Dat is nu al geldend recht. De VVD en mijn partij, toen nog de Groep Wilders, hebben voor die wetswijziging gestemd. Naar analogie van die wetswijziging is mijn stelling dat niet alleen terroristen à la Mohammed B. moeten worden aangepakt, maar ook straatterroristen. Met deze personen moet op dezelfde manier worden omgegaan als met de Mohammed B.'s van deze wereld. Hun moet de Nederlandse nationaliteit worden afgenomen en ze moeten het land worden uitgezet als dat kan, nadat ze eerst zijn gestraft. Doe dat ook met straatterroristen, want de mensen in Nederland hebben daar honderdduizend keer meer last van. Iedereen die in de grote stad door een of andere wijk loopt, heeft last van dat Marokkaanse tuig. Pak ze het Nederlanderschap af en zet ze uit. Het kabinet doet dat ook met terroristen. Als de VVD dat niet wil, heeft die fractie slappe knieën.

De heer **Rutte** (VVD): Ik blijf vinden dat de heer Wilders gebruik maakt van de toevalligheid dat iemand zijn tweede nationaliteit niet kan inleveren. Daarmee creëert hij rechtsongelijkheid en op die manier ontstaat een heel andere situatie dan met andere groepen allochtonen. Daarmee lost hij het probleem niet op. Dat is het precies het probleem van de partij van de heer Wilders. De PVV heeft een wetsvoorstel ingediend over het boerkaverbod, maar ook dat is wettelijk niet uit te voeren. Wij komen met het voorstel alle gezichtsbedekkende bekleding tegen te houden. De VVD komt met voorstellen die wel werken. De PVV komt met voorstellen die helemaal niet kunnen, internationaal noch nationaal. Dat lijkt leuk voor de achterban van de heer Wilders, maar uiteindelijk zal die er niet meer intrappen. Er komt een moment dat

iedereen ziet dat de PVV met voorstellen komt die in de praktijk niet werken.

De heer **Wilders** (PVV): De leden van de fractie van de VVD, hoewel ik niet weet of dat geldt voor alle leden van deze partij, hoor ik in ieder geval klappen.

De heer **Rutte** (VVD): De heer Wilders weet niet wie er verder nog lid van de VVD is in deze zaal. GroenLinks noemt zich liberaal. Hetzelfde geldt voor D66.

De heer **Wilders** (PVV): Ik ben in ieder geval geen lid van de VVD.

Onze voorstellen kloppen als een bus. Als wij een probleem hebben met vrouwen die in toenemende mate een boerka dragen, dan lossen wij dat probleem niet op door mensen met een integraalhelm te verbieden die helm te dragen. Dat is onzin. De heer Rutte doet die mensen onrecht aan. De PVV identificeert problemen en draagt daar een concrete oplossing voor aan, als het gaat om de boerka, maar ook als het gaat om het denaturaliseren van Marokkaans tuig in alle steden van Nederland. De heer Rutte doet dat niet, hij zoekt beren op de weg, hij schiet voorstellen af en komt met een verhaal over vreemdelingen, terwijl geen Marokkaan in de grote steden alleen de Marokkaanse nationaliteit heeft. Met andere woorden, de heer Rutte blaast bellen en de PVV-fractie komt met concrete voorstellen. Jammer dat de heer Rutte die niet steunt. Ze zijn het enige dat helpt.

De heer **Rutte** (VVD): De heer Wilders komt met voorstellen die in de praktijk onuitvoerbaar zijn. Dat weet hij zelf goed, hij is een verstandig mens. Dat is leuk voor zijn achterban, dat doet het goed op de televisie en daarmee groeit zijn partij in de peilingen, maar ik weet zeker dat mensen uiteindelijk zullen stemmen op partijen die wel in staat zijn om de problemen die hij noemt op te lossen, met maatregelen die wel uitvoerbaar zijn. Voor het boerkaverbod heeft hij bijvoorbeeld een voorstel gedaan dat gewoon niet werkt. Wij komen met een voorstel waarmee de boerka wel van straat kan verdwijnen. Ik reken op zijn steun als dat voorstel voorligt. Het is namelijk belangrijk dat die boerka's in Nederland worden verboden. Daarover zijn wij het eens. De heer Wilders komt met een aanpak die juridisch geen hout snijdt. Dat is onverstandig omdat hij daarmee de problemen niet oplost.

Voorzitter. Ik kwam op het punt van de Marokkaanse jongeren en de problemen die zij veroorzaken omdat dit nog eens bewijst hoe belangrijk het is dat het kabinet een zeer terughoudend immigratiebeleid voert. Het vorige kabinet heeft gezegd dat het aantal asielzoekers moest worden teruggedrongen, vooral de economische migranten. Dat is ook gelukt. Het vorige kabinet was daarin succesvol. Het was ook succesvol in het terugdringen van het aantal huwelijksmigranten.

Dit kabinet heeft een generaal pardon ingevoerd. Volgens de cijfers kost het waarschijnlijk nu al achtmaal zo veel als aanvankelijk gedacht. Daarin zitten nog niet de kosten van zorgtoeslag en huurtoeslag. Ik verzoek het kabinet nogmaals om een toelichting.

Waar het vorige kabinet succesvol was met het immigratiebeleid, zegt dit kabinet: ach, laat die criminele Antilliaanse jongeren maar zitten, ze hoeven niet teruggestuurd te worden naar de Antillen. Als vreemdelingen misdrijven plegen, moeten zij kunnen worden teruggestuurd. Dit kabinet zegt dat het hier nog eens op zal studeren. Wat het immigratiebeleid betreft, laat dit kabinet van alle kanten de zaken versloffen, van generaal pardon tot het terugsturen van Antilliaanse jongeren en het bestrijden van criminele vreemdelingen. Het gevolg is dat Nederland weer stijgt op de lijst van landen waarmee mensensmokkelaars graag zaken doen. Natuurlijk erken ik dat gelukkig ook heel veel migranten zich wel succesvol een plek in de Nederlandse samenleving weten te verwerven en in staat zijn in dit land een eigen bestaan op te bouwen. Het is van belang op dit punt buitengewoon waakzaam te zijn.

Ik wil van het kabinet een aantal zaken. Ik wil dat de regering die maatregelen handhaaft waarvoor zij nog wel lijkt te zijn. Ten eerste betekent dit dat mensen bij misbruik van de asielprocedure, zoals leugens en valse documenten, onmiddellijk worden afgewezen. Ten tweede worden afgewezen asielzoekers direct uitgezet en desnoods vastgehouden tot aan hun vertrek, zodat geen nieuwe groep van 26000 ontstaat. Ten derde wordt streng vastgehouden aan de eisen die het vorige kabinet heeft gesteld aan huwelijksmigratie en desnoods worden die eisen nog aangescherpt. De eis is dat mensen een bepaald inkomen verdienen in een bepaalde periode. Het lijkt mij verstandig die periode te verlengen, opdat wij de eisen aan huwelijksmigratie verder kunnen aanscherpen.

Ik heb ook een aantal nieuwe voorstellen, waarop ik het kabinet een reactie vraag. Ten eerste spoor ik het aan om snel de motie uit te voeren die is aangenomen bij het vorige debat over het WRR-rapport, namelijk om moskeeën keihard aan te pakken van waaruit integratie wordt tegengewerkt en die dus schadelijk zijn voor de Nederlandse samenleving en daarmee de essentiële belangen van de staat schenden.

Ten tweede vraag ik het kabinet om vreemdelingen die zich schuldig maken aan misdrijven toch uit te zetten en niet eerst de studieperiode in te lassen waarover staatssecretaris Albayrak heeft gesproken.

Ten derde vraag ik het kabinet om illegaliteit aan te pakken. Dat betekent het actief en consequent opsporen en oppakken van illegalen. Dat is nu niet het kabinetsbeleid, maar is zeer noodzakelijk om de problemen zo veel mogelijk terug te dringen, met name in de armere wijken. Met andere woorden, illegaliteit moet strafbaar worden gesteld.

De Nederlandse samenleving heeft een zeer restrictief en effectief immigratiebeleid nodig. Het was verstandig geweest om te bezien waarin het vorige kabinet succesvol was en daarop voort te bouwen. Ik vind het buitengewoon teleurstellend dat de CDA-fractie, die de afgelopen jaren steun heeft verleend aan het effectieve en restrictieve immigratiebeleid, nu de weg terug lijkt te zijn ingeslagen.

Nog een enkel woord over integratie. Wij hebben minister Vogelaar hierover gehoord en er is een debat over geweest. Onze mening is bekend: wij vinden niet dat Nederland zich zou moeten aanpassen aan de islamitische cultuur. Wij hebben onze wetten, wij hebben onze grondrechten, die ook betrekking hebben op de positie van man en vrouw, van homo's, op kwesties ten aanzien van vrijheid van godsdienst en afvalligheid. Op al deze punten wenst mijn fractie geen concessies te doen aan de islamitische cultuur. Ik voeg er nog iets aan toe: wie de wet en de grondrechten eerbiedigt, wie de taal spreekt, wie hard werkt en zich aan de regels houdt,

kan in Nederland natuurlijk een uitstekend bestaan opbouwen. En ik herhaal wat al in een interruptiedebat naar voren gekomen is: de aanpak van bepaalde wijken heeft niets te maken met stenen, maar alles met de vraag hoe wij immigratie kunnen terugdringen, hoe wij integratie kunnen bevorderen en hoe wij ervoor kunnen zorgen dat de mensen in die wijken gewoon aan de slag komen. Dat is nodig.

Een tweede belangrijk thema, de files. Ik heb hierover al even een debat met de heer Van Geel gehad. Wij zien de minister-president af en toe in een Dafje rijden, maar ook wel eens in een Ferrari. Ik heb wel eens de indruk dat hij de enige in Nederland is die nog kan rijden. Er moet heel veel geld bij om het probleem van de files aan te pakken. Wij doen in onze tegenbegroting voorstellen om de uitgaven voor wegen, maar ook voor openbaar vervoer, in de komende jaren met 10 mld. te verhogen. Een derde daarvan gaat naar het openbaar vervoer, twee derde naar de wegen, omdat het noodzakelijk is om de files effectief aan te pakken. En deze kwestie heeft nog een ander aspect; ik meen dat de heer Van Geel het ook al noemde.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter, even een vraag van orde. Wij zitten al uren te wachten op die tegenbegroting en wij hebben nog steeds geen enkel idee waarmee de VVD al die plannen gaat betalen. Kan die begroting nu eens verspreid worden?

De heer **Rutte** (VVD): Ik zal onze tegenbegroting aan de voorzitter overhandigen, ik had het willen doen als ik er in mijn betoog aan toe zou zijn.

De **voorzitter**: Het is de bedoeling dat u die begroting aan mij aanreikt, een beetje plechtig, waarna ik aan een van de bodes vraag om haar te verspreiden, het eerst onder de fractievoorzitters.

De heer **Rutte** (VVD): Bij dezen dan, voorzitter, ik hoop dat het plechtig genoeg is...

Ook ik sluit mij aan bij degenen die zeggen dat het noodzakelijk is om actiegroepen die geen direct belang hebben, maar wel dwarsliggen bij de aanleg of de uitbreiding van wegen, zoals Milieudefensie, uit te sluiten van de inspraakmogelijkheden. Verleden week hebben wij ons actieplan voor het bestrijden van de files gepresenteerd op het bekende punt bij de A4 bij Leiderdorp, waar iedere dag files staan, waar verbreding van twee naar drie banen niet mogelijk was. De situatie is daar buitengewoon onoverzichtelijk geworden.

De heer **Pechtold** (D66): Kunt u dit nog een beetje uitwerken? Ik begrijp dat u de inspraak zo wilt gaan vormgeven dat actievoerders – u bedoelt organisaties op het gebied van natuur en milieu – geen inspraak meer zouden mogen hebben. Wilt u dat alle leden van die organisaties zelf bezwaar gaan maken en dergelijke? Dat lijkt mij erg slecht voor de administratieve lasten.

De heer **Rutte** (VVD): Ik zou het heel redelijk vinden om bij beslissingen over grote infrastructurele projecten de inspraak te beperken tot de direct belanghebbenden, zoals omwonenden en bedrijven in de buurt. Nationale organisaties die als doel hebben, iedere uitbreiding van het wegennet te blokkeren, moeten dit soort belangrijke investeringen niet kunnen frustreren.

De heer **Pechtold** (D66): U hebt in de afgelopen maanden laten zien dat u veel van filosofie houdt, maar kunt u mij de filosofie achter deze maatregel eens uitleggen? Er worden door die organisaties heel vaak argumenten aangevoerd waarvan de Raad van State of andere instanties vinden dat zij een punt hebben, dat daarop gelet moet worden. U wilt daar dus voortaan niet meer naar luisteren en alleen als je vlak bij een weg woont of als je een stukje van je bedrijfsterrein zou moeten afstaan, mag je iets zeggen. Maar de mensen die zich verenigen en een organisatie zoeken die voor hun belangen opkomt, zoals een organisatie op het gebied van natuur en milieu, wil de VVD niet meer horen, omdat er kennelijk te veel goede argumenten uit voortkomen.

De heer **Rutte** (VVD): Te veel goede argumenten? Het zijn beroepsprobleemmakers. Zij hebben maar één doel: iedere uitbreiding van het wegennet blokkeren. Als omwonenden, bedrijven in de omgeving of andere belanghebbenden goede argumenten hebben, dan moeten zij zich natuurlijk verstaan met de Raad van State of andere rechterlijke instanties. Prima, maar ik vind het idioot dat op dit moment dit soort georganiseerde belangengroepen in staat zijn, dit soort belangrijke investeringen tegen te houden. Dit is zeer schadelijk voor de economie.

De heer **Pechtold** (D66): Dan stel ik echt in treurnis vast dat u zegt dat natuur- en milieuorganisaties professionele probleemmakers zijn. Of zei u het anders? Kunt u het even herhalen?

De heer **Rutte** (VVD): In ieder geval hebben zij maar één doel.

De heer **Pechtold** (D66): Herhaal het even, dan is er helderheid.

De heer **Rutte** (VVD): In ieder geval hebben zij maar één doel.

De heer **Pechtold** (D66): Professionele probleemmakers! Dank u wel.

De heer **Rutte** (VVD): Zij hebben toch maar één doel en wel dit soort weguitbreidingen voorkomen. Dat hebben wij toch gezien. En daarbij zoeken ze alles uit wat maar enigszins mogelijk is.

Ik ben het meteen met u eens, mijnheer Pechtold, dat de overheid er natuurlijk voor moet zorgen dat de wetgeving zo moet worden ingericht dat die wegen kunnen worden aangelegd, waarvan wij het met elkaar belangrijk vinden dat ze worden aangelegd. Er zitten dus ook fouten in de wet. Andere woordvoerders hebben daar ook al aandacht voor gevraagd.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik heb van u tot dusverre weinig leuke linkse dingen gehoord, behoudens één. Wat uw critici verder ook zeggen, het was een heel solide rechts verhaal. U wilt een grote investering in openbaar vervoer. Dat is nu echt een leuk links ding. Zou u eens aan de Partij van de Arbeid kunnen uitleggen waarom het zo ontzettend noodzakelijk is? Dan geef ik u wat extra spreektijd en misschien kunnen wij ook samenwerken. Echt een leuk links ding; dat moet de PvdA ook begrijpen.

De heer **Rutte** (VVD): Ik ga het uitleggen. PvdA, luister. Mede namens mevrouw Halsema, waarom zijn investeringen in het openbaar vervoer van groot belang? Wij weten dat in de Randstad de filedruk zo'n 30% lager is dankzij het openbaar vervoer. Wij weten ook dat het openbaar vervoer zo langzamerhand aan de grenzen van zijn capaciteit zit. Wij weten ook dat het openbaar vervoer vooral daar werkt, waar de kantoren in de buurt van de stations liggen. Ik vind Den Haag een prachtig voorbeeld. De grote ministeries liggen vlakbij het station en de meeste mensen van buiten Den Haag komen met de trein. Het werkt dus vreselijk goed. Wij willen in Nederland de filedruk terugdringen. Daartoe moet je investeren in wegen, maar ook investeren in het openbaar vervoer. Alleen op die manier en in die combinatie kun je ervoor zorgen dat de filedruk echt wordt teruggedrongen.

Mevrouw Halsema daag ik uit om haar blokkade tegen investeren in wegen op te geven en met mij een cordon te sluiten dat ervoor zorgt dat in Nederland zowel in wegen als in openbaar vervoer geïnvesteerd kan worden.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Volgens mij is het niet echt nieuw dat in de wegen wordt geïnvesteerd. Ik heb begrepen dat de coalitiepartijen al dagen in achterkamertjes aan een compromisje zitten te knutselen. Ik nodig u van harte uit voor een kopje koffie. Grote investeringen in het openbaar vervoer, invoering van een kilometerheffing, zorgen dat er echte milieumaatregelen komen en dan kan er vast nog wel enige uitbreiding van het wegenverkeersnet zijn.

De heer **Rutte** (VVD): Wij willen de komende jaren 4 mld. extra voor het openbaar vervoer en 6 mld. voor wegen. De tegenbegroting laat het precies zien. Dus laten wij maar eens kijken of wij gezamenlijk kunnen optrekken.

Mevrouw **Thieme** (PvdD): Ik ben nogal geschrokken van de opmerking van de heer Rutte dat natuur- en milieuorganisaties niet meer zouden mogen meepraten omdat het professionele probleemmakers zijn. Hoe ziet de heer Rutte voor zich dat de natuur- en milieubelangen worden behartigd in de discussie over wel of geen wegen?

De heer **Rutte** (VVD): Als er wegen worden aangelegd, mogen bewoners, bedrijven en andere betrokkenen die in de buurt van zo'n uitbreiding wonen – de omgeving – daarover een mening hebben. Zij moeten ook de normale rechtsgang kunnen volgen. Ik maak er bezwaar tegen dat in Nederland alles wordt gejuridiseerd. Alles wordt ingewikkelder gemaakt. Er zijn steeds meer procedures. Wij zijn al jaren bezig met het probleem van de A4. Voor het milieu zijn die files iedere dag overigens buitengewoon schadelijk. Een auto die stilstaat, vervuilt 40% meer dan een auto die rijdt. Ik vind het van belang om de juridische procedures te verkorten en te versnellen. Daarom bepleit ik dat alleen direct belanghebbenden bezwaar kunnen maken tegen bepaalde investeringen in de infrastructuur, zoals in dit geval in een wegverbreding van de A4 bij Leiderdorp.

Mevrouw **Thieme** (PvdD): Het probleem is dat partijen als de VVD, die naar ik uit de media heb begrepen pretendeert om in de toekomst een beetje een groene partij te worden, nog steeds alles willen slachtofferen op het altaar van de economie. Als de natuur- en milieuorganisaties niet meer mogen meepraten, gaat het alleen over eigen belang eerst. De kortetermijnbelangen van mensen zullen dan altijd gaan prevaleren boven langetermijnbelangen van natuur en milieu. U wilt organisaties dus monddood maken.

De heer **Rutte** (VVD): Mevrouw Thieme, er is maar één manier om de milieuproblemen aan te pakken. Dat is economische groei, zodat wij ook geld hebben om te investeren in het milieu. Dat is mijn filosofie. Als de auto stilstaat en als de economie daardoor schade oploopt, terwijl de stilstaande auto ook zelf het milieu weer vervuilt, doe je helemaal niets voor het milieu. Je moet er dus wel degelijk voor zorgen dat de procedures versneld worden, dat wegen kunnen worden aangelegd en dat het openbaar vervoer voldoende capaciteit heeft. Op die manier doe je iets voor het milieu.

Mevrouw **Thieme** (PvdD): U zegt al jaren dat meer geld moet worden verdiend voordat aan het milieu kan worden gewerkt. Hoeveel geld moeten wij in godsnaam verdienen voordat echt in het milieu wordt geïnvesteerd? U zegt alleen maar dat er meer banen moeten komen, dat er meer werkgelegenheid moet zijn en dat wij vooral niet de staatsschuld moeten laten oplopen. Wanneer gaat volgens de VVD de overheid een actieve rol vervullen om het milieu daadwerkelijk aan te pakken?

De heer **Rutte** (VVD): Mevrouw Thieme, daar ben ik al jaren voor, maar ik ben er niet voor om allerlei accijnzen te verhogen, zoals dit kabinet doet, met het idee dat mensen minder gaan rijden. Het kabinet zou trouwens in paniek raken als mensen minder gaan rijden, want dat slaat een gat in de begroting. Dus ik geloof niet in het vergroenen van het belastingstelsel. Ik geloof wel in economische groei, zodat er geld is om te investeren in milieu. Ik geloof erin dat wij fors investeren in de mogelijkheden om een aantal wetenschappelijke doorbraken in Nederland te bewerkstelligen om het probleem van de CO_2-uitstoot aan te pakken. Ook geloof ik in bronbeleid. Ik geloof erin dat je eisen mag stellen aan producenten van auto's, fabrieken en centrales om bepaalde uitstootnormen te handhaven. In dat soort maatregelen geloof ik. Ik geloof niet zoals GroenLinks in vergroening van het belastingstelsel.

Mevrouw **Thieme** (PvdD): Als ik uw verhaal beluister, gelooft u maar in één ding en dat is geld.

De heer **Rutte** (VVD): Ja, mevrouw Thieme, dat is zo'n zinnetje dat u van tevoren hebt ingestudeerd. Dat kunt u toch niet in redelijkheid baseren op mijn laatste opmerkingen? Dat vind ik flauw. Hebben we een leuk debat en dan sluit u het zo lomp af.

Mevrouw de voorzitter. Ik ga verder over de veiligheid. Eén van mijn fractiegenoten vertelde mij een verhaal naar aanleiding van een werkbezoek. Een jongen uit een jeugdinrichting in Den Helder kreeg een strippenkaart om zelf met de bus naar zijn zitting in Haarlem te gaan. Eenmaal daar aangekomen besloot de jongeman van de gelegenheid gebruik te maken om eens rustig proletarisch te gaan winkelen. Ook hier zie je weer: het kabinet zet in op preventie, maar de repressie faalt. Hoe is het mogelijk dat deze jongen zonder enige begeleiding naar een zitting in Haarlem is gestuurd, zodat hij in staat was de grootst mogelijke rotzooi te trappen? Ik pleit ervoor

dat dit kabinet veel meer inzet op repressie en niet alleen op preventie. Graag krijg ik een reactie hierop van de minister-president.

Ik heb in dit kader een aantal concrete voorstellen. In de eerste plaats vraag ik het kabinet om het mogelijk te maken om het volwassenenstrafrecht op veel grotere schaal van toepassing te verklaren op 16- en 17-jarigen, zeker als die ernstige strafbare feiten hebben begaan. In de tweede plaats vraag ik het kabinet om het mogelijk te maken, daders na een strafrechtelijke veroordeling te verplichten de proceskosten te betalen. In de derde plaats wil ik van het kabinet actie als het gaat om winkeldiefstal.

Deze zomer mochten de fractievoorzitters een filmpje maken voor het televisieprogramma EénVandaag, alleen de heer Wilders is het niet gelukt. De heer Wilders kwam het verzorgingshuis niet binnen waar hij het filmpje zou opnemen. Ik heb een filmpje gemaakt over het probleem van de winkelcriminaliteit in Arnhem. In Arnhem zijn de politie, de beveiligingsinstanties en het bedrijfsleven erin geslaagd de winkelcriminaliteit op uitstekende wijze terug te dringen. Daarvoor is wel noodzakelijk dat een zwarte lijst wordt bijgehouden en dat een zerotolerance-beleid wordt gevoerd. Wat blijkt nu? Het College bescherming persoonsgegevens schiet dit soort initiatieven af. Dit natuurlijk tot woede van de winkeliers. Daarom vraag ik het kabinet om zo snel mogelijk te komen tot een evaluatie en zo nodig een aanpassing van de Wet bescherming persoonsgegevens zodat dit soort belangrijke initiatieven kan worden voortgezet. Winkelcriminaliteit moet worden uitgebannen.

Ook op het punt van ondernemerschap en een ondernemender Nederland vraag ik actie van het kabinet. De minister-president heeft het vaak over de VOC-mentaliteit en de zesjescultuur. Ik vraag hem om met zijn kabinet te gaan voor de echte ondernemers. Dan doel ik op de directeuren-grootaandeelhouders, de kleinere winkeliers, de mensen die met eigen geld een zaak opzetten en succesvol zijn. Dat zijn de mensen die ervoor zorgen dat er werkgelegenheid wordt gecreëerd, dat er geld is om te investeren in innovatie en in onderzoek. Die mensen investeren in Nederland en zorgen voor groei. Dit is overigens ook de groep mensen van wie het mij helemaal niet kan schelen wat zij verdienen. Die mogen van mij multimiljonair zijn. Die hebben met hun eigen geld een zaak opgezet en zelf risico's genomen. Een heel groot verschil met de topverdieners in het georganiseerde bedrijfsleven. Deze groep heeft het wel zwaar. Ik sprak laatst iemand die zei: mkb'ers lijken wel smurfen; het zijn namelijk kleine ondernemers die zich blauw betalen. Aan alle kanten zijn zij bezig met belastingen en met andere dingen en het is af en toe vreselijk moeilijk om het hoofd boven water te houden. Ik wil het kabinet daarom drie dingen vragen.

In de eerste plaats vraag ik het kabinet om niet toe te geven op het punt van het ontslagrecht. Dit is een eerste stap die minister Donner op dit punt zet. Het is zo belangrijk dat wij het ontslagrecht in Nederland versoepelen, maar ik zie alweer gebeuren dat onder druk van de Partij van de Arbeid en de vakbeweging de voorstellen verder worden afgezwakt. Die versoepeling is noodzakelijk voor het bedrijfsleven om mensen gemakkelijker in dienst te nemen.

In de tweede plaats wijs ik erop dat de regeldruk voor ondernemers nog altijd veel te hoog is. De strijd tegen de regeldruk is inmiddels gedegradeerd van de minister van Financiën naar twee staatssecretarissen. Die hebben aangekondigd samen eerst een heel jaar te gaan studeren. De VNG, dus de gemeenten, krijgt maar liefst tot eind 2008 de tijd om de gemeentelijke regeldruk aan te pakken. Dat is veel te lang. Ik roep het kabinet op om met stevige voorstellen te komen om de regeldruk daadwerkelijk terug te dringen.

In de derde plaats speelt er bij directeuren-grootaandeelhouders nog een ander probleem, namelijk dat zij na een leven lang werken hun zaak willen kunnen overdoen, aan kinderen of anderen. Wij zijn van mening dat die bedrijfsoverdrachten fiscaal gunstiger moeten worden. Dat is goed voor de continuïteit van zo'n bedrijf, maar het is ook heel goed voor de werkgelegenheid die in zo'n bedrijf besloten ligt. Ik vraag het kabinet dan ook om voor 1 januari 2008 met concrete voorstellen te komen ten gunste van onze echte ondernemers in het bijzonder op het terrein van de bedrijfsoverdrachten.

Mevrouw de voorzitter. Ik kom terug bij het begin van mijn verhaal. Ik zei dat het grote graaien is begonnen. Als je een politicoloog vraagt wat het kenmerk is van een links kabinet, zal hij zeggen: zo'n kabinet moet scoren op drie uit de volgende vijf. Een links kabinet zal waarschijnlijk de inkomensverschillen verkleinen, dus nivelleren, zal waarschijnlijk de uitgaven fors verhogen, zal waarschijnlijk de belastingen fors verhogen, zal er waarschijnlijk verantwoordelijk voor zijn dat de koopkracht daalt en zal waarschijnlijk een minder solide overheidsbeleid voeren. Als een kabinet drie uit vijf scoort, is er dus sprake van een links kabinet. Dit kabinet scoort vijf uit vijf. En dat onder een premier van het CDA. Dit is het kabinet dat tegen de samenleving zegt: het dreigt goed te gaan met u, mogen wij alstublieft meteen even afrekenen?

Samen werken, samen leven, is het motto van het kabinet. Samen werken, minder om van te leven is echter de praktijk voor heel veel Nederlanders. Dit is het verkeerde kabinet op het verkeerde moment met het verkeerde beleid. Maar laat ons niet wanhopen, wij als VVD weten uit ervaring hoe lang een kabinet-Balkenende het gemiddeld uithoudt.

(geroffel op de bankjes.)

De **voorzitter**: Ik wijs erop dat door de fracties van de VVD, GroenLinks en D66 een tegenbegroting is ingediend.

De beraadslaging wordt geschorst.

□

De **voorzitter**: Alvorens te schorsen voor de middagpauze deel ik mee dat de minister van Justitie, de heer Hirsch Ballin, vanmiddag niet aanwezig zal zijn.

De vergadering wordt van 14.02 uur tot 14.50 uur geschorst.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Van Gijlswijk.

Mevrouw **Van Gijlswijk** (SP): Voorzitter. Vorige week hebben wij een algemeen overleg gehouden over de